

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annalium Paderbornensium Pars ...

Complectens Inprimis Fusiozem Episcoporum Paderbornensium, Deinde Succinctiorem Historiam Reliquorum Per Westfaliam Antistitum, Tum Res Gestas Aliorum In Eadem Hac Regione Clarorum Virorum, Postremo Pontificum, Imperatorum, Principum &c. Gesta, maximè ea, quæ Westfaliam contingunt

Ab anno Christi 1228. usq[ue] ad annum 1500.

Schaten, Nicolaus

Nevhvsii, 1698

Liber XV. [1394 - 1416]

urn:nbn:de:hbz:466:1-31195

ANNALIUM
PADERBORNENSIIUM

LIBER XV,

IOANNES

Hojanus Comes

XXXIII,

BERTRAND,

Italus

XXXIV,

WILHELMVS

Dux Montium

XXXV,

EPISCOP. PADERBORN.

IOAN.

Anna.

IOANNES

Hojanus Comes
XXXIII,

Annus Christi 1394.

Bonifacij IX Pont. 5.

Wenceslai Reg. 17.

Joannis Hojani Ep. Pad. 1.

Roberto
Ep. Pad.
defuncto
subroga-
tur Joan-
nes Com-
es Ho-
janus.
*Gobelin.
anat. 6. c. 58.
Brusch. in
atal.
Episcop.
Kerschenbroc.
in Episc.
Paderb.
Reusner.
in stem.
Hojens.*

Ost amissum magno desiderio Robertum Episcopum, Canonici ex conturbato dioecesis statu haud parum solliciti de Successore, una consensione elegere Joannem Hojanum Comitem, Ottonis Monasteriensis Episcopi germanum fratrem. Quamquam ex quo clero, aut ex quo cleri gradu, aut qua aetate meritoque virtutum ad hanc dignitatem provectus sit, neque Gobelinus noster, neque alij prodiderunt. Tam incuriosa hæc scriptorum atas; ipseque Gobelinus, dum electum & postulatū scribit, in ipsa, ex qua evolvere debebat, nos dubitatione relinquit. Multum hujus Episcopi electionem adjutam fuisse patrocinio Ottonis Monasteriensis Episcopi verisimile habeas, quod in ejus fraterno auxilio magnam spem sublevandæ Paderbornensis Ecclesiæ reposuerint. Et Joannem hoc ipso statim anno post excessum Roberti Episcopi possessionem gubernationemque Ecclesiæ adiisse, argumento sunt publicæ ejus tabulæ, quibus subrogando Corbeien- sium Abbati custodiam castri Blanckenowensis secundum priorum Episcoporum conventa instaurat. Quæ literæ hoc anno pridie omnium SS. testibus Gerhardo Spiegelio milite & Bernardo Schwic armigero, atque ipsius Joannis Episcopi sigillo etiam consignatæ monstrantur ex Corbeien- sium tabulario. Quo simul constat Bodonem, præclarum Corbeien- sium ad Visurgim Abbatem, quem aliæ simul Corbeien- sium literæ post Pascha vixisse tradunt, interea è vivis abiisse, eique Theodoricum II. nec multò post Arnoldum Wolfium, cujus mentio est in literis anno 1397 datis, successisse. Id quod hîc etiam annotasse juvabit; quando à Wigboldo Abbate i

Chronico

Chronico Corbeienſi, à Meibomio & Lesnero producta, non niſi obſcura Corbeienſium Abbatum ſeries continuata extat.

SCeterum opportunè, magniſque animis, gubernatio Paderbornenſis Eccleſiæ à Joanne Epifcopo ſuſcepta. Enim vero Padbergij, poſtquam metu Roberti Epifcopi ſoluti fuère, collegerunt prædonum turbas, tractoque in ſocietatem belli Marcano Comite, cum ingentibus copiis ſe in Paderbornenſem diœceſin infudère, flammis & rapinis libere latèque pervagando; & villis pagisque direptis, quantum libuit, Oppida, inter quæ Borgentricum, magna pecunia fortunas ſuas redimere coacta. Poſtremum ad Lichtenawiam reſuſi: quod Oppidum cum injectis igneis telis incendiffent, extremamque fortunarum jacturam intentaffent, Oppidani ad arma & muros convolârunt, inſultusque furentium hominum forti propugnatione fregère. Collegerat interea recens electus Hojanus Epifcopus fidorum nobilium & Miniſterialium copias, certus armis prædones aggredi: at dum auxiliares aliorum Principum copiar tardius ob locorum diſtantiã accedunt, Fridericus cum prædatore milite profugus per montes in caſtrum ſuum ſeſe recepit. Poſt ubi Hojanus Epifcopus à Bonifacio confirmatus pleno jure diœceſis poſſeſſionem adiit, omnia conſilia convertit in Padbergios opprimendos. Id verò ut ſine magnis impendiis & armorum motu conficeret, qua erat ſolertia aſtuque militari uſus, inſidijs, quas poſuerat, tres ſimul Padbergios fratres Fridericum, Joannem & Gotschalcum intercipit, captosque in vincula conjicit. Gotschalcus poſt diuturnos carceres grandi ſe pecunia redemit. Ceteri quidem fuga clapſi; at Fridericus prædonum Dux, quòd pede tardior, interceptus denuo, & ex fuga retractus in carceres; nec prius dimiſſus eſt, quàm multis conſanguineorum & amicorum precibus, à quibus utrumque caſtrum vetus & novum tenebatur, Fridericus & Joannes fidem jurarent Joanni Epifcopo & Capitulo Paderbornenſi, vadesque darent. Poſtremum grandi pecuniæ ſummam mulctati. Digna certè raptorum poena, qua omne prædæ lucrum, voracium canum inſtar, uno vomitu egerere coacti ſunt. Neque vitio datum Joanni Epifcopo, dolo prædones & rebelles nobiles interceptiſſe. Nam ut ſapienter D. Auguſtinus ſcripſit, cum juſtum bellum ſuſcipitur, ſive aperte quis pugnet, ſive ex inſidiis, nihil ad juſtitiam intereſt. Bonus ſiquidem hic dolus, ut magnus juris conſultus ait, pro ſolertia habendus, maximè ſi adverſus hoſtes & latrones prædonesque procedat. Caſtigatis in hunc modum Padbergiis, reliqua prædonum turba evanuit; habuitque ex his felicibus auſpiciis Joannes Epifcopus auctoritatem apud ſuos, & tranquillam exinde diœceſis gubernationem.

Gobelin, c.
ss. atar. 6.
Padbergiorum
motus &
inſolentia ab
Epifcopo
& aliis
comprimuntur.

Auguſt. in
9. ſuper Joſue.
Ulpianus L.
de dolo.

Annus Christi 1395.

Bonifacij IX Pont. 6.

Wenceslai Reg. 18.

Joannis Hojani Ep. Pad. 2.

*Serrarius
in Mogunt.
Tribem.**Moritur
Conra.
dus Wins-
bergius,
Archiep.
Mogunt.
Eligitur
Godefri-
dus Co-
mes Lœ-
ningensis.
Succedit
Joannes
Comes
Nassovi-
us.*

Sustulit dehinc annus consequens, Christi nimirum nonage-
simus quintus supra millesimum trecentesium, II Septembris
Conradum Winsbergium Moguntinum Archiepiscopum, Metro-
politanum nostrum, virum religione & pace egregium. In cujus
locum Metropolitanus Canonici concordibus suffragiis elegere Go-
defridum Comitem Lœningensem, pari doctrina & pietate excel-
lentem. Sed is cum in curia Romana cunctantius rem suam ageret,
prævertit Joannes Comes Nassovius, multisque largitionibus Ar-
chiepiscopatum impetravit. Vir corporis statura parvus, sed qui
ingenio prudentiaque magnus, eoque pro Nassoviorum indole acer
atque callidus diceretur. Tertius ille post Gerlacum & Adolphum
fratrem Moguntinus Archiepiscopus ex Nassoviis. Metropolitanus
quidem nostri Moguntini Archiepiscopi; verum ex quo prisca pie-
tas, provinciales Episcoporum synodi, & publici conventus Impe-
rij oblanguerunt, rara cum Metropolitano nostro communicatio;
omneque præsidium auxiliumque in Colonienſi Archiepiscopo &
foedere cum vicinis Episcopis quærendum fuit.

*Bitterus
Raesfel-
dius præ-
dator ab
Episcopo
Ultraje-
ctino fu-
gatur.
Chron.
Monast.
Heida in
Friderici
Ultrasaj.
Episcopo.
Cleinſorg.
Hammo-
nienſis li-
mites fu-
os ductis
aggeri-
bus in-
cludunt.
lib. 2. Pa-
derb. antiq.
Partes
aliquot
caſtri
oppidi.*

Ac quamvis prædonum prædandique libertas severis legibus
& poenis per Westfaliam, ex foedere Episcoporum ac Principum, in-
terdicta fuerit; non tamen se continuit Bitterus Raesfeldius, quin
cum filio equite, collectisque prædonum sociis, extra patrum so-
lum excurreret in Ultrajectensem diocesin, rapinis grassando.
Quem è vestigio insecutus Fridericus Blanckenheimius, Florentij
successor, præclarus Ultrajectensis Episcopus, ad Luppiam usque
abactaque præda, castrum Ostendorpium expugnatum exultum-
que intra cineres reliquit; non invito Ottone Monasterienſi Episco-
po, cui nihil gratius, quàm ejusmodi prædonum castella subverti.

Vicini Hammonienſes nostri ad Luppiam flumen omnes cir-
cum limites urbis suæ, ducto aggere, tanquam prolatis pomeriis
inclusere, quales infani laboris aggeres vallorum instar passim per
Westfaliam spectantur cum speculis in montibus, ad subitas hosti-
um incursiones arcendas, aut firmam defensionem. Quæ nunc bel-
landi ratione inutilia opera conspiciuntur. At Joannes Episcopus
noster multus fuit in castris præmunendis, comparandisque. Nam
ut relictæ tabulæ docent, emit hoc anno mediam partem caſtri Op-
pidique Levenowensis à Burchardo Pappenheimio milite, ejusque
filiis, depensâ summâ 7100 florenorum Rhenensium festo Conce-
ptionis B. V. Mox festo D. Lamberti, quartam ejus caſtri partem ab
Henrico Comite Waldecenſi, ejusque filiis Adolpho & Henrico
emptam

emptam adjecit, repetijtque ad possessionem Ecclesiæ Paderbornensis. Quippe Helmeſwardelusianum Monasterium, Krockenburgum, Drendelbergum caſtrum & oppidum, & Levenowenſe caſtrum cum Oppido ad Dimolam fluvium antiqua Paderbornenſis Eccleſiæ loca Caſarum donationes in quæ partim Haſſi, partim Waldecenſes Comites per ſuperiora bella manus injecerant, donec poſtremum noſtrâ memoriâ Haſſis in diœceſis noſtræ detrimentum & diminutionem cederent.

que Le-
venoën-
ſis à Joan-
nē Episc.
emptæ
Eccleſiæ
Paderb.
adjun-
guntur.

Annus Christi 1396.

Bonifacij IX Pont. 7.

Wenceslai Reg. 19.

Joannis Hojani Ep. Pad. 3.

Verum Levenowenſi caſtro in ſuam poteſtatem redactō, Hoja-
nus Episcopus mox altero anno, acceptis 5000 florenis aureis, idem
rurſum Burchard Pappenheimio oppignorat; ea tamen lege, ut in fi-
de Episcopi Paderbornenſis tueretur, redimique ſineret. Nam per id
tempus Hojanus Episcopus pecuniæ indigus ad aliud bellum ſe
comparabat, pro Ottone Episcopo Monasterienſi ac fratre ſuo è ca-
ptivitate liberando. Poſcebat hoc militare auxilium tam fraterna
pietas, quàm commune ſœdus inter Episcopos Weſtſaliæ initum.
Et juſta Ottonis Episcopi Monasterienſis bellicque hæc cauſa erat. Poſt
Comitem Teclenburgicum reſpreſſum nemo infeſtius diœceſi Mo-
naſterienſi imminēbat prædis & injurijs, quàm Ludolphus Steinfor-
diæ præpotens Dynaſta, Balduini filius, homo pro ingenio patris tur-
bidus. Conſtruxerat ſi caſtrum haud procul Scoppingæ Oppido,
& Vechta amne, in fundo Episcopi, & ab invidiæ nomine Ovelgun-
nam appellarat; ex eoque continuis incuſſionibus ac prædis divexa-
bat circumjacentem diœceſis regionem, adſcito in ſocietatem belli
& rapinarum Solmenſi Dynaſta, Ottenſteinij caſtri domino, homine
inquieta & predatorij ingenij, qui ex ſuo caſtro haud minus erat mo-
leſtus diœceſi. Otto qui ejusmodi prædonum & inſultantium ho-
minum acerrimus vindex erat, Ovelgunnam obſidione incingit, &
ad deditionem compellit. Ejectis hoſtibus, conſilia agitantur de ca-
ſtro funditus evertendo. Quo cognito, intervenit Steinfurdiensis,
& ad menſem demolitionem differri rogat, ultroque ſe ad compoſi-
tionem offert. Interea homo callidus Solmenſem cum copijs advo-
cat, quem & ſuis præficit; captumque ex inſidijs Ottonem Episco-
pum haud procul Hoſtmaria, nihil hoſtile per inducias ſuſpicantem,
Steinfordiam abducit. Nihil his abjectior animo Episcopus, equo
inveſtus, Leonino vultu oreque libero affatus obvios de perfidia
queritur. Mox remiſſis ad Capitulum & provinciales nuncijs, man-
dat nihil ſuo caſu terreantur, quem ipſe non alium æſtimet, quam ſi
ex equo prolapſus ſit; omnia perinde ac ſi captus non ſit, conſtanter

Chron.
Monast.

Ludol-
phus
Steinfor-
diæ Dy-
naſta
Diœceſi
Monas-
terienſi
infeſtus.

Otto-
nem Ep.
Monast.
capti-
vum
Steinfor-
diam ab-
ducit.

Ottonis
fratres,
alijque
proceres
Steinfur-
diam ob-
sident.

Pace cer-
tis legi-
bus inita,
Episco-
pus liber
dimitti-
tur.

Wences-
laus R.
pessimè
Imperi-
um ad-
mini-
strans, bis
captus
Custodiæ
traditur.
*Historia
Thuringiæ
Cuspinia-
nus.*

agant, elapsoque mense induciarum Ovelgunnam castrum fundi-
tus subruant.

Vulgata Episcopi captivitate, advolant cum suis copijs Joannes Paderbornensis Episcopus, & Ericus Hojanus, Ottonis fratres, Simon Comes Lippiensis, multique Westfaliæ proceres. Hi junctis cum nobilitate Monasteriensi armis, II Calend. Augusti Steinfurdiam, castrum Oppidumque arcta obsidione includunt, valla, aggeres, & cetera obsidionalia munimenta circum excitando, certi non prius abscedere, quàm injurias ultì, Episcopum receperint. Quæ licet Steinfurdiensis Dynasta, confusus castri munimento, sperneret, Oppidani tamen trepidare, vota Deo facere, sollicitare compositio-
nes, ne tota vindicta in ipsos recideret. Sed dum obsidio difficilior, quàm sperabatur, trahitur, per Westalum de Kemnade, Commenda-
torem eo loco ordinis sacri, ac ceteros arbitros, pax certis legibus convenit; quibus Steinfurdium Dynastæ ex pristino jure relinquitur, & Episcopus liber dimittitur. Addunt interim, septem millium florenorum lytrum esse exactum urgente Solmensi, à quo durè habitus Episcopus. Sed & ille post castri sui Ottensteniani expugnationem, bonorumque jacturam, hæc luere visus. Nullum Otto hostem nactus, quem non armis obtriverit. Captus & per id tempus perfidè Theodoricus Osnabrugensis Episcopus à nobilibus Buschijs, & in custodiam detrusus. Tanta privatorum etiam nobilium insultos præfules audacia erat.

Sed & hoc ipso anno, ut auctor historiæ Thuringiæ memorat, Wenceslaus Bohemiæ & Romanorum Rex, à quo hujusmodi scelera & sacrilegia puniri debebant, ob socordiam ac tyrannidem abarionibus regni Bohemici captus, & per quatuor menses in custodiam abreptus; at mox à Joanne fratre Marchione, Duce Lusatiæ, & Procopio Marchione Moraviæ libertati redditus, non sine majori Reipublicæ jactura, quòd omnia luxu, libidinibus, & sævitia multò calamitosius scèdaret. Eo quippe hætenus regnante, non modò per Saxoniam, Turingiam, Hassiam, Westfaliam, quod omnes scriptores deplorant; sed & per universam Germaniam omnia civilibus bel-
lis, nobilium factionibus, rapinis prædonum miscebantur: nec aliæ Saxonie Germaniæque species, quàm si ad primam barbariem reditura; nec aliud à Wenceslao subsidium, quàm si ex numero mortalium expunctus esset. Haud multò post, cum eadem vitia multò foedius redirent, Sigismundus frater, Ungariæ Rex, permotus Bohemorum querelis, Wenceslaum capit, captumque Alberto Duci Austriæ custodiendum transmittit. Sed cum Viennæ negligentius servaretur, fuga elapsus, regnum & inertem lascivamque vitam repetijt vino, ventri, & veneri noctes diesque indulgendo.

Annus

Annus Christi 1392.

Bonifacij IX Pont. 8.

Wenceslai Reg. 20.

Joannis Hojani Ep. Pad 4.

Laborabat per hæc fœdo adhuc schismate Ecclesia; extincto-
que ante triennium Avenione in Gallijs Clemente Pseudopontifice,
schismatici Cardinales subrogârunt Petrum de Luna Aragonensem,
qui se Benedictum XIII appellavit. At Bonifacius, Romanus ac verus
Pontifex, cum apud Reges, Principes, & Episcopos, qui schismati ob-
noxij erant, nihil sollicitius ageret, quam de schismate tollendo, per-
movit & Carolum VI Francorum Regem ad concordia saluberrima
consilia. Atque arduum id opus ut conficeret, honorifica legatio-
ne invitavit Wenceslaum Romanorum Regem in Franciam; qui
tanquam è veterno excitatus, cum insigni procerum Germanorum
comitatu Rhemos usque prodijt, ubi per Quadragesimam à nobili-
tate Francica omni honorum & officiorum genere exceptus est, ex-
pensis etiam in singulos dies decem hœcum vasis, octingentisque
carpionibus. Tractatum mox de schismate tollendo; eoque res de-
ducta, ut Bonifacius & Benedictus ultro supremam dignitatem po-
nerent, tertio conferendam. Cui decreto cum præfules Gallia inter-
cederent, Bonifacio Pontifici studiosi, & Wenceslaus pro ingenio
pecoris magis quam hominis rem segnius ageret, irritus ille labor
conventusque recidit.

Raynaldus
in histor.
Eccles.
Onusfrus.
Scriptor.
Galli.
Brouver.
lib. 18.
Gobelinus
Auctor.
Chron.
Belg.
Histor.
Thuring.
De schif-
mate tol-
lendo la-
boratur
in Gallia.
quò
etiam se
contulit
Wences-
laus Ro-
mano-
rum Rex.

Interea Bonifacius Pontifex multas per Thuringiam, Saxoniam,
Westfaliam, & totam Germaniam indulgentias est largitus, missis in
hanc rem legatis & literis; in his quia adjutrices simul manus posce-
bantur (ut à Gobelino nostro, auctore chronici Belgij, & historiae
Thuringia, alijsque annotatum est) multos ea largitio sacra offendit,
tanquam lucro obnoxia, immemores hæc ultro peti, & absolutio-
nem à peccatis condonationemque noxarum pendere ab ultronea
oblatione. Fiunt & veteri ritu oblationes solemnioribus festis die-
bus post confessionem & sacrificia Pastoribus in Ecclesia, atque
etiam multò frequentiores fuere; quæ tamen à lucri vitio alienæ sunt,
nequid hîc hæresis carpat. Hujusmodi verò indulgentias, de quibus
hic agitur, sicuti Pontifex Magdenburgensibus, Pragensibus, Misni-
ensibus, Colonienfibus, alijsque urbibus passim & locis, ita Pader-
bornensibus etiam obtulit, quarum hoc exemplar est.

Indul-
gentia à
Bonifa-
cio papa
Ecclesie
Paderb.
concef-
sa.

Bonifacius Episcopus Servus servorum Dei, Dilectis filijs, Capitulo
Paderbornensi salutem et Apostolicam benedictionem. Sincera devotionis
affectus, quem ad nos et Romanam geritis Ecclesiam, digne nos excitat et in-
ducit, ut petitiones vestras, in his præsertim, quæ animarum salutem respi-
ciunt, ad exauditionis gratiam admittamus. Hodie siquidem de Omnipoten-
tis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus aucto-
ritate

simo
-
-
-

ritate confisi, omnibus vere penitentibus et confessis, qui Ecclesiam vestram infestitate visitationis beatae Mariae Virginis à primis vespers ad secundas istius festivitatis devote visitaverint annuatim, et ad ejus conservationem manus porrexerint adiutrices, illam indulgentiam et remissionem peccatorum, quam Ecclesiam sancti Marci de Venetijs Castellani diocesis in festo Ascensionis Domini nostri Jesu Christi visitantes annuatim, quomodolibet consequuntur, per nostras literas duximus concedendam. Nos igitur ut Christi fideles ad ipsam Ecclesiam in huiusmodi festivitate confluentes, conscientia pacem, et animarum salutem --- sive participes esse possint benignius agere volentes, vestris hac in parte supplicationibus inclinati, ut quatuor aut plures, ----- de quibus vobis videbitur, et fuerit opportunum, qui confessiones quarumcunque personarum ad ipsam Ecclesiam causa huiusmodi indulgentiae assequendae accedentium in ipsa festivitate duntaxat audire, et ipsi diligenter auditis eisdem personis pro commissis debitam absolutionem, impendere valeant, et conjungere poenitentiam salutarem, nisi forsitan talia fuerint, propter quae sedes Apostolica sit merito consulenda, deputare valeatis, devotioni vestrae auctoritate Apostolica tenore praesentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare praesumpserit indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Romae apud S. Petrum XV Calend. Januarii Pontificatus nostri anno nono.

Magnificus Pontifex Bonifacius IX, qui post Urbanum VI Apostolicam sedem ex Gallijs revocatam in pristinam dignitatem splendoremque restituit, castrum S. Angeli, Capitolium Palatinum, collapsasque Ecclesias instaurando: nec facile ante eum Pontifex conspectus, qui maiorem Romae potestatem, & in patrimonio S. Petri magnificentiam ostenderit; quae cum temporum iniquitas postularet, tum congruum fuit Christianum etiam populum, ad Apostolicae sedis auctoritatem reparandam, adiutrices manus porrigere.

Quaquam pecunia, quae Indulgentiarum largitione simul per id tempus oblata est, maiorem in partem colligeretur in expensas belli adversus Turcas. Sicuti etiam superiori anno Sigismundus Ungarorum Rex, Wenceslai Caesaris frater, cum Bajazete Turcarum Imperatore infelici praelio ad Nicopolim congressus, omnem fere Christianorum exercitum amisit. Submiserant ad id bellum copias suas Galli & Burgundi, torpente Wenceslao Caesare: neque e Germania subsidia aderant, quae civilibus inter se armis digladiabatur. Igitur Turca, Bulgariam, Bosniam, interiorem Macedoniam, Thraciam, Tessaliamque turbinis instar pervagatus, & Constantinopoli immineere coepit.

Tandem & Germaniae Principes, intestina Reipublicae vulnera, cum omnia civilibus armis, praedis, & latrocinijs miscerentur, perfanda, Francofurti conventum habuere. Auctorque est Browerus ex vetere.

Pecunia
ex indul-
gentia-
rum con-
cessione
collecta,
expendi-
tur in
bellum
adversus
Turcas.

Comitia
Franco-
furtensia.

ex veterum eorum temporum Chronico, centum quinquaginta Principes & Comites adfuisse, equites verò ac nobiles armigeros quinquies mille. Octiduo in deliberatione posito, alia ad festum D. Jacobi sequenti anno comitia indixere.

Prædatorium interim hoc anno bellum fuit Wilhelmo Juliae & Gelriae Duci cum Joanna Brabantiae moderatrice, ob ministros duos injuriose tractatos à Brabantinis; conscriptoque exercitu triginta millium armatorum (cui & Fridericus Colonienfis, Otto Monasteriensis, Theodoricus Osnabrugensis, Episcopi suas copias adjunxere) Brabantiam irrupit, longè latèque Campiniam depopulando. Postquam prædis ira expleta, Dux exercitum reduxit, & dissolvit. Quo cognito, insequuntur Brabantini, parique incursione vastavere Gelriam ac Juliam. Idem bellum cum anno sequenti utriusque irruptionibus, alternisque cladibus repeteretur, per arbitros de pace transactum est.

Sed longè atrocius hoc ipso anno bellum intulit Wilhelmus Montium Dux, Ruperti & Wilhelmi Paderbornensium Episcopo-rumpater, Adolpho Cliviae Duci, ex sorore genito nepoti. Belli causa telonium Caesaris-insulae, quod uterque sibi ex controverso jure vendicabat. At Montium Dux impatiens morae confususque tam Wilhelmi Juliae & Gelriae Ducis consanguinitate, quàm Roberti Palatini affinitate, cum numerosissimo exercitu (quo magna pars Westfaliae excita fuit) Cliviam ingressus, Clivos ad prælium evocavit. Intrepidi ad hæc Clivij, septima Julij die, ad pagum Kellensem pugnae sese fistunt, matre è cygneaturri spectante filij & fratris cruentum certamen. Victor primo congressu Dux Montium: mox instaurata acie à Wesalienfibus cæsus, captusque Clivos abducitur; quocum in captivitate venere Guilielmus Dux Montium, Reinoldus Wilhelmi Gelriae & Juliae Ducis frater, Comites quatuor, nobiles sexcenti, equi bis mille. Cessit hac victoria Clivio telonium Caesaris-insulae, Sinzichium, Rhegiomagum, Embrica cum Limarsia & Hetteria, multaque captivorum bona. Tam infelices bellorum exitus plerumque ijs esse solent, qui armis jura præripiunt. Hactenus illi eorumque majores in vexandis Episcopis occupati, nunc mutuis & consanguineis armis se conficiunt.

Sanctiori in Diœcesi nostra studio intentus Episcopus, ut laboranti 1397. in Monte-Martis religioso coetui succurreret, donationem Parochiae S. Dionysij, ante aliquot annos Monti-Martis factam à Bodone Abbate Corbeienfi, hisce, quas subjungimus, literis, ratam habet.

Joannes Dei et Apostolicae sedis gratia electus et confirmatus Ecclesiae Paderbornensis: Religiosis viris in Christo dilectis, Praeposito et Conventui Montis-Martis, Ordinis S. Benedicti, nostrae diœcesis memoratae, salutem in eo, qui est omnium vera salus. Ex relatione vestra aliorumque fide dignorum

Bellum Ducis Juliacensis cum Brabantinis. Mejerus lib. 14. Divans Heuter. l. 2. Burgun. Pontan. l. 8. Geld. Teschem. pag. 401.

Trithem. in Chron. Spanh. Pontan. l. 4. hist. Gelr. Teschem. p. 202. Wittius in Chron. M. S. Chron. Monast. Chron. Colon. Cleinsorg. Chron. Tremon. M. S. Chron. Citicense. Et Ducis Montensis cum Clivenfibus.

Donatio Parochiae S. Dionysij in Thule facta con-

ventui
Montis-
Martis,
confir-
matur à
Joanne
Episcopo
Paderb.

dignorum recepimus, qualiter, vestrum Monasterium pralibatum distur-
bis guerrarum, aliisque diffortuniis et gravaminibus vestrorum superiorum
attenuatum, non solum defectum in temporalibus patitur, verum etiam op-
pressum sit gravissimis oneribus debitorum; sic quod fratres, coguntur extra
Monasterium victum querere, per mundumque vagari non sine scandalo
et dispendio Ordinis et sacrae religionis; cultusque divinus dicti Monasterij
propter personarum paucitatem et absentiam, ut asseritis, permaxime remit-
titur et decrescit. Nos igitur, qui sacram religionem in statu debito fovere
intendimus, prout officij nostri debitum postulat et requirit, vobis et Mona-
sterio vestro sapiedicto, ut sustentari eò commodius possitis, ac divinis officiis
indeficiente mancipari, Venerabilis ac Religiosi viri D. Conradi Abbatis
Monasterij SS. Apostolorum Petri et Pauli Paderbornen. Archidiaconi
sedis in Haldencusen, Decani Ecclesie nostrae Paderbornen. totiusque Cap-
tuli ejusdem Ecclesie unanimi consensu accedente, Ecclesiam S. Dionysij in
villa Ihulen per Venerabilem ac Religiosum virum Dominum Bodonem,
quondam Abbatem Ecclesie Corbeiensis, dato consensu conventus sui, vo-
bis cum jure patronatus, et omni integritate et pertinentiis in supplementum
præbendæ vestrae donatam, sicut etiam literis super hoc confectis contineri di-
dicimus, vobis conferimus propter Deum; ita quod fructus, redditus, proventus
et oblationes ipsius Ecclesie, cum ipsam vacare contigerit, ex tunc ad vos
vestros possitis convertere ac etiam retinere. Præpositus vero vestri Mo-
nasterij, qui pro tempore fuerit, unum de confratribus sui conventus, Archi-
diacono loci ad ipsam Ecclesiam præsentabit, qui investiet præsentatum; et
investitus de nostra nostrorumque successorum licentia, et de sui Præpositi con-
sensu, ipsius Ecclesie plebem regat; et talis ratione investitura tenebitur ad
omnia nostra et Archidiaconi loci mandata exequenda fideliter, in iustis, lic-
tis, et honestis: et nihilominus ad omnia alia, ad quæ tenebatur præfata Ec-
clesie Clericus secularis, salva sibi in omnibus regulari et Monastica disciplina.
Ad porcuraciones vero seu contributiones sedis Apostolicæ, vel nostras,
tenebitur Plebanus jam dictæ Ecclesie secundum antiquam quantitatem,
prout est hæcenus registrata. In cujus rei testimonium præsens scriptum no-
stro, Capituli nostri, nec non Archidiaconi loci prædicti sigillis fecimus robo-
rari. Datum et actum Paderburnæ. Anno Domini Millesimo, trecente-
simo, nonagesimo septimo, ipsa die beati Liborij Episcopi.

Annus Christi 1398.

Bonifacij IX Pont. 9.

Wenceslai Reg. 21.

Joannis Hojani Ep. Pad 5.

Pax Fran-
cofurti
conclusa,
nequa-
quam
diuturna,

Subeunte dehinc anno, qui constitutus fuerat, hujus sæculi no-
nagesimo octavo, Principes Francofurti rursus in comitia festo D.
Jacobi convenere. Atque ut intestinis bellis ac prædationibus mo-
dum facerent, pacem communem fanciunt; quæ tamen mala lan-
guente capite, & Wenceslao Rege intra otium, luxum, & crapulam
conspicito.

consopito, ad pristinam licentiam rediēre; quod spretā majestate Imperij, nec iudex esset, qui controversias publicas pro regia auctoritate decideret. Nec tribunal, ad quod provocaretur: nec locus conveniendi quempiam, in quo nomine Imperij defensio & patrocinium susceperetur. Hinc ex privatis controversiis & litibus publica & libera bella, ex bellis vastationes agrorum, latrocinia, prædæ & incendia; quibus nec templis, nec Cœnobiis, nec sacris ullis parcitum; id quod Principes multis in sententia exauetoracionis queruntur.

Hoc turbido rerum statu Theodoricus Morfanus, Adolphi Cliviæ Ducis frater, ingentis animi juvenis, quantumvis inter ipsos Ducibus anno superiori compositum esset, Montensem Ducatum hostilibus rursum armis ingressus, vastatis agris, Mulheimium Oppidum, quod Agrippinæ objacet, diripit. Inde cetera loca pervagatus spoliis, Elberveldam oppugnatione adoritur; ac dum ferventius incautiūque mœnia subit, à Saxone milite sagitta percussus è vestigio exspirat. Cadaver in Cœnobio S. Claræ Hoerdæ haud procul Tremonia humatum. Visitur & sepulchrum versibus ejus sæculi exornatum. Theodorico sine prole extincto cessit Marcanus Comitatus Adolpho fratri, Cliviæ Duci qui cum superiori victoria clarus, tum Marcano Comitatu auctus, vicinorum animos ad se traxit.

Hos inter Vredenses, seu à Duce pellekti, seu rebellionē conciti, sese ab imperio Ottonis Monasteriensis Episcopi sui subtrahere moliebantur, ac Clivio Oppidum suum in tutelam dare. Res eò processerat, ut Clivius castrum istuc firmandæ potentiae causa erigere cœperit. Quod ubi Ottoni Episcopo significatum, magno equitatu cinctus, festinatis itineribus Vredenam advolat, Oppidumque ex improvise ingressus in auctores perfidiæ severe animadvertit; ac ne à finitimis Clivis sollicitati ad rebellionis consilia redirent, arce exstructâ, Vredensibus frena imposuit: opportuno simul consilio, quo & nudum illud diocesis latus præmuniret, & vicinos infestosque hostes, Henricum Solmensensem Ottensteinij, & Svederum Vorstium Ahusæ, ceterosque Dynastas in officio contineret.

A teo in opere dum versatur Otto Episcopus, intelligit Limburgi Comitem, & Ahusanum Dynastam per diocesis, quo ad Luppiam porrigitur, prædis grassari. Et ille, ut consilio manuque expeditus erat, cum equitatu ad Luppiam festinat, Limburgique Comitem ad Lunnæ Oppidum assecutus, cum multa armigerorum nobilium turba captivum abducit, quocum magna simul præda potitus. Postridie, quæ par felicitas erat, Ahusanus interceptus unâ cum octoginta armatis è nobilitate equestri viris in potestatem Ottonis venit, & biennio captivus in custodia est habitus; nec prius liberum Episcopus reddere voluit, quàm triginta millia florenorum promitteret se daturum in lytrum. Ex his octodecim millia statim repræsentata: pro reliquo, quod duodecim millium erat, dynastiam Ahusanam pi-

Mmm

gnori

ob socor-
diam Im-
perato-
ris.

Theodo-
ricus
Morfa-
nus Du-
catum
Monten-
sem ho-
stiter
pervaga-
tus interi-
mitur.

Chron.
Colon.
Teschem!
p. 254.
Chron.
Tremont.
Otto Ep.
Monast.
Vreden-
ses rebel-
lantes ad
obsequi-
um redu-
cit.

Comi-
tem Lim-
burg. &
Dyna-
stam A-
husanum.
Diocesi-
sin infe-
stantes
capit.

Dynasti-
am Ahu-
sanam
Ecclesiæ
Monaste-
riensi
adjicit.

gnori opposuit. Quod ea lege accepit Episcopus, ut, nisi intra præscriptum tempus pecuniam numeraret, dynastia perpetuum cederet Monasteriensi Ecclesiæ. Id quia præstitum non est ab Ahusano, Otto Episcopus ex sententia Rainaldi Juliæ & Geldriæ Ducis quatuor florenorum millia addidit, & totam dynastiam Ahusanam, haud leve peculium, Monasteriensi Ecclesiæ adjecit. Transactum per hæc simul cum Theodorico Osnabrugensi Episcopo, festo Innocentium Martyrum, ob dissidentes Cloppenburgo impositos præfectos; cessitque Otto Osnabrugensibus Vordense Oppidum, in cujus locum ex integro recepit Cloppenburgum.

Joannes
Ep. Pad.
Comita-
tum
Eberstei-
nianum
Ecclesiæ
sue ad-
jungere
nititur.

Hæc felicia Ottonis arma, successusque rerum, multum adjuvère Joannem Hojanum Episcopum nostrum, Ottonis fratrem; alterque alterius patrocinio manuque defendebatur. Quo factum, ut & Episcopus noster hæc diocesim tranquillam administraret, multis vicinorum incursionibus divexatam. Is sub exitum hujus anni magno augmento complexus diocesim suam, ex consensu Capituli & Ministerialium, transegit cum Hermanno Comite Ebersteinio de Comitatu suo Ecclesiæ Paderbornensi in perpetuum transferendo. Et res in hunc modum confecta fuit; ut dum viveret Comes, castrum Dringenberg cum Oppidis & villis, castrumque Steinhelm cum adjunctis bonis esset in possessione fructuque Comitis: eo mortuo, hæc omnia cum Ebersteiniano Comitatu redirent ad Ecclesiam. Sed cum postea Comes ex conjuge prolem susceperet, omnia hæc in irritum recidère. Hoc Episcopo civilia tractante, sacrorum administratio per receptos jam suffraganeos Episcopos commissa fuit Gerharδο Theologo, & Vicario rerum sacrarum; quem hoc anno diocesim perlustrasse, & Huxtariæ duo sacerdotia conjunxisse tradunt Huxtariensium literæ. Adhæc Bonifacius Pontifex ut Hervordienſe Virginum Collegium, eamque Ecclesiam intra diocesis nostræ terminos ab infestationibus insolentium hominum præmuniret, ritu veterum Pontificum præclarum diploma dedit, quo omnia Virginum sacrarum privilegia & bonorum possessiones interpellatus sub initium sequentis anni instauravit.

Bonifa-
cius PP.
Privile-
gia Her-
vordien-
sium Ca-
nonista-
rum con-
firmat.

Bonifacius Episcopus Servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus, Abbatissæ, Præpositæ, Decanæ, et Capitulo secularis Ecclesiæ Hervordensis Paderburnensis diocesis salutem et Apostolicam benedictionem. Cum a nobis petitur, quod justum est et honestum, tam vigor æquitatis, quam etiam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter dilectæ in Domino filie, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras et locum, in quo divino estis obsequio mancipatæ cum omnibus bonis, quæ in presentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis præstante Domino poteritis adipisci, sub beati Petri protectione suscipimus, atque nostra, specialiter autem decimas, terras, domos, curtes, vineas, ortos, agros, silvas, nemora, stagna, piscinas, et alia bona

bona ad vestram Ecclesiam spectantia, omnesque libertates et immunitates, à prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus siue per privilegia vel alias indulgentias vobis, et Ecclesie vestre prædictæ concessas, nec non libertates, exemptiones secularium exactionum, ab Imperatoribus, Regibus, et Principibus, Ducibus, Baronibus, nobilibus fundatoribus dictæ Ecclesie, et aliis Christianis fidelibus, vobis et prædictæ Ecclesie vestre concessas, et alia bona vestra, sicut ea omnia iuste et pacifice possidetis, vobis, et per vos eidem Ecclesie vestre auctoritate Apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communitimus, salvam prædictis decimis moderatione Concilij generalis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre susceptionis, confirmationis, et communitationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud sanctum Petrum VIII Idus Februarij, Pontificatus nostri anno decimo.

Postremus quoque hic annus Ottoni, Mindensium præstanti Episcopo, ipsis Calend. Januarij defuncto, postquam tredecim annis diocesim magna auctoritate & quiete gubernarat. Ortus, ut supra diximus, veteri piaque Advocatorum de Monte apud Mindam familia, ex qua antecessor ejus Widekindus, & Gerhardus Hildesienfes Episcopi memorantur. Erant Ottoni septem fratres; ex his Widekindus junior Præpositus Mindensi, Joannes Canonicus Osna-brugensis ante sexennium defunctus, ac Simon innocentis vitæ clericus, qui morti vicinus, confususque patrocinio B. Virginis, quam unice vivus coluerat, hilari & cygnea voce auditus est canere hymnum Ecclesie, speciosa inter filias Jerusalem, quo in cantu animam lætus Deo reddidit. Ceteris etiam fratribus sine prole extinctis, Otto superstes omnem avitam Dynastie hereditatem, in eaque duo castra Mindensi Ecclesie testamento transcripsit, dubiumque fecit, utrumne vivus, an moriens magis de Ecclesia sua meritis fuerit. Præsul priscæ pietatis & candoris, cujus memorie multis Cleri, & populi lacrymis, multisque versibus parentatum.

Hic jacet electus Otto Præsul modo tectus,

Qui meritis magnus fuit, et mansuetus ut agnus.

Huic duo castra dedit sedi quo tempore sedit,

Et sibi districtum mortis genitore relictum.

Pro quo Christus ei sedem tribuat requiemque.

Conditur hac tumba vir nobilis atque columba,

Simplex ac reclus, heu nunc in corde rejectus.

Præsul Mindensis Otto de Monte vocatus,

Laudibus immensis Cleri vulgique probatus.

Post mortem optimi & tranquillissimi Episcopi diocesis con-jecta in graves turbas ob successorem, quem Canonici ab excessu Ottonis una consensione elegere Wilhelmum * à Busch, Præposi-

Mmm 2

tum

Chron.
Mind. a
Meibom.
editum
Chron.
Mindens. a
Pistor.
editum
Chron.
Germ. in Sa.
Crantz.
lib. 11. Me-
trop. c. 13.
& 24.
Ottonis
Ep. Min-
densis
obitus &
laus.

* al. Bw-
sche, & Bu-

ken, in
Chron.
Mindens.

Mindensi
Ecclesie
præfici-
tur Cano-
nicorum
electione
Wilhel-
mus à
Busch, at
Pontifi-
cis volun-
tate Mar-
quardus à
Randeg-
ge.

tum Mindensem è veteri Westfalie nobilitate. His neglectis Pon-
tifex Marquardum à Randegge, gente Svevum, virum quidem eru-
ditum, prudentem consilio, manuque promptum præfecit, quem &
Mindenses pro observantia in Pontificem solemniter exceptum in-
troduxere in urbem; verum haud multò post facta inter Canoni-
cos, nobiles, & cives conspiratione, noctu nihil suspicantem ad-
orti, extra urbem & diocesin eiecere. Dissimulavit factum Ponti-
fex, & Marquardum ad Constantiensem Episcopatum transtulit,
ubi popularibus longè gravior fuit; receptusque inde Wilhelmus Bu-
schius Ordinum consensu; cuius tamen Episcopatus triennio & sex
mensibus postea absolutus fuit.

Annus Christi 1399.

Bonifacij IX Pont. 10.

Wenceslai Regis 22.

Joannis Hojani Episc. Pad. 6.

Brouverus.
Agitur de
Imperio
Wences-
lao R. ab-
rogando.

Volvebatur per hæc Imperium inter priores malorum fluctus;
neque à Wenceslao Rege, qui jam in vigesimum secundum annum
Regis ac Cæsaris nomine sedebat ad clavum Reipub. ullum subsidii-
um, aut cura boni publici, aut spes melioris frugis. Quare rursus
hoc anno convenere Principes, multisque inter se consilijs agitavere
de imperio homini ignavo & simulacro Principis abrogando. Id
cùm ille rescisset, non tamen adeo socors agebat, quin retinendi Im-
perij cupidine tactus, per Legatos & literas modò civitatum, modò
Principum animos demulcere studeret, convocatis etiam Norim-
bergæ comitiis; quæ cùm parum procederent, alia in urbe Eslingen-
si indicit.

Trithem. in
Chron.
Spanh.
Chron.
Colon.
Chron.
Tremen.

Interim per Imperium omnia civilibus armis ac deprædationi-
bus miscebantur. Ceterisque prætermisiss, magna, inquit Trithe-
mius, bella agitata sunt in ducatu Montium, A Clivis nimirum, Marca-
nis, & Monasteriensibus inter se digladiantibus; quòd ex prior con-
troversia adhuc odia iræque fumarent; à quibus tamen nihil præter
vastationes agrorum Oppidorumque actum est. At verò Adolphus
Dux Clivie bello & potentia provinciarum clarus, ne Montium Du-
ci cederet, à quo Ruperti Palatini, quem mox Romanorum Regem
spectabimus, filiam in matrimonium ductam memoravimus, alte-
ram Palatini filiam Agnetem sibi splendidissimis nuptijs junxit; ex
quo tamen conjugio nulla proles suscepta.

Obbo Em-
muis
lib. 16. hi-
stor Frisia.
Otto Ep.
Monast.
pacem
Ecclesiis

Otto Monasteriensis Episcopus, quòd pace transegerat cum
Marcanis & Cliviis, arma vertit in rebelles Frisios. Ex his furiosus
quidam prædo Wiseldus Thedingam, celeberrimum in ijs locis Cœ-
nobium Virginum Benedictinarum, quod tum Folco Abbas rege-
bat, occuparat, captusque situs opportunitate in arcem prædatori-
am præmunire coepit. At cùm locum, tueri se non posse sensit,
ignem

ignem in omnia sacra aedificia iniecit: jacuitque per octennium Cœnobium sine habitatore vastum. Imploratus adversus hunc turbatorem Otto Monasteriensis Episcopus, intra cuius jurisdictionem locus erat, traxit in societatem belli Bremensem & Mindensem Episcopos, Comitemque Oldenburgensem. Horum auxilijs confirmatus, ea via, qua Oita in Comitatatum Oldenburgicum ducit, Frisiam ingressus, Wafeldum cum prædonum turba profligat. Atque is cum in vicinum cæmeterium ac templum Deteranum se reciperet, è vestigio insecutus Otto, ferro flammaque oppugnat, deditumque cum prædonum sociis obtruncat. Ea salubri expeditione Frisiae Ecclesiis libertas & securitas est reddita. Id quod VIII Calend. Maji hoc anno factum denarrat Ubbo Emmius in historia Frisiae, scriptor cum ubique satis iniquus in Episcopos, tum id tamen in Ottone laudare necesse habuit. Nam ad id tempus Monasterienses Episcopi eam Frisiae partem, quæ jurisdictionis sacrae à D. Ludgero usque ad eos pervenerat, in eaque supra sedecim Præposituras obtinebant, constantissime semper tutati propugnare.

Frisia
restituit.

Sub initium hujus anni Joannes Hojanus Episcopus noster, Ottonis Episcopi frater, deserto Paderbornensi Episcopatu, transijt ad Hildesensem. Jam ante à Gerhardo de Monte Hildesensium præstantissimo Episcopo, cognatoque suo, adjutor delectus erat, approbante Pontifice; quod eo potissimum consilio fecerat Gerhardus, ut ejusmodi successorem sibi vivus subrogaret, cujus industria, & fortitudine Episcopatum Hildesensem, undique Brunswicensium Ducum potentia & infestatione circumfessum, suo cœpto propugnari posse confidebat. Nam ut fasti eorum memorant, post celebrem illam & cœlestem adversus Lunenburgenses victoriam, diœcesin XIX satrapijs amplam, & XII castris præmunitam tenebat. Ad hanc tam nobilem provinciam conservandam delegit Joannem Episcopum, fama rerum apud Paderbornenses gestarum, & bellicæ virtutis laude celebrem. Ipse verò Gerhardus Hildesensium Episcopus anno superioris 14 Novembris, uti Chronici Hildesensis scriptor, Bruschijs, & Lesnerus perhibent, gesto in XXXIV annum Episcopatu excessit è vita. Corpus ut vivus jussit apud Carthusianos, quibus florentissimum viris religiosi Cœnobium in suburbio Hildesij intra montem S. Mauritij & urbem construxerat dotaratque, tumulo illatum; cujus ne vestigia quidem post hæresis reliquit; jacentque tanti Præfulis, & tam præclare de suis meriti, ossa modò inter civium olera conspulta ignorataque; quem inter Divos colere par erat. Nam præter cetera pietatis & religionis opera, quibus vivus inclaruerat, postremos etiam vitæ annos magnam partem inter Monachos ejus Cœnobij meditatione rerum cœlestium exegit; famamque sanctitatis post funus etiam auxere mortalium encomia.

Joannes
Hojanus
Ep. ab Ec-
clesia Pa-
derborn.
transit ad
Hildesi-
ensem.
Gobelinus
Bruschijs
Kersin-
broch.
Lesner. in
M. S.
histor. Ep.
Hild.
Cranz. lib.
10. Metrop.

In hujus Episcopi locum successit Joannes Episcopus noster;

gratiusque

Cranz. lib.
10. Metrop.

c. 46.
 Letzner.
 in M. S.
 Histor.
 Episc. Hild.
 Chron.
 Hildesf.
 Letzner, in
 Chron.
 Dassel, l. 2.
 c. 15.

gratiisque Ordinibus diœcesis nostræ honorificè actis, magno nobilium comitatu deductus est Hildesum; ubi non minori plausu exceptus, collocatusque in solio Episcopi. Sed disparem istic fortunam expertus, qualis plerumque eos sequi solet, qui relicta primâ Ecclesiæ Sponsâ nobiliorem, ambitu magis, quam boni publici amore, expetunt. Prospera quidem initia; qua enim magnitudine animi Paderbornensis diœcesis hostes, eadem & Fridericum Brunswicensem Ducem, spoliis & cœdibus per Hildesensem agrum grassantem repressit. Armis dein versis in castrum Vreden, è quo jam multis annis diœcesis prædonum insolentiâ vexata erat, auxiliis Henrici Brunswicensis oppugnat, ac funditus evertit. Pari armorum successu ab arce Wintzeburgica depulit hostes; adeoque se brevi formidabilem fecit, ut nemo se hostilibus aut prædatoriis armis commoveret. Extremis Episcopatus temporibus oppressus Ducum Brunswicensem potentia, diœcesin multis debitis oneratam reliquit. Letznerus, alijque posterioris chronici scriptores è numero hæreticorum, ut genus illud hominum pronum est ad carpandos Episcopos, tradunt Joannem hunc Hojanum turpi se otio & delicijs mulierum corruptendum dedisse, aulamque habuisse earum consortiis plenam, quod ante illum diem insolens fuerit in Hildesensibus Episcopis. Verum hæc manifesta tanti præsulis calumnia apparet, quod in libro statutorum Hildesensium recitetur Joannis epistola sub finem vitæ conscripta, qua testatur se singulis annis exactè synodum diœcesanam celebrasse, ad vitia Cleri emendanda. Et cui verisimile senem se mulierum amoribus permisisse, cui per superiorem vitam nulla hujus vitij macula adhæserit? sanè Cranzius virum venerabilem appellat, varia fortuna per xxvi annos jactatum, cui tamen nullum castrum nulla possessio erepta sit. Atque ut se ac diœcesin servaret, adlegit postremis annis Magnum, Episcopum Caminensem, Ducem Saxoniae & Lawenburgi Adjutorem. Ipse anno demum 1424 excessit è vita, Princeps quidem bellicosus, sed Ottone fratre Monasteriensi Episcopo postremis annis bello infelicior.

BERTRAND

Ferrariensis

XXXIV

EPISCOP. PADERBORN.

Annus Christi 1399.

HAud leviter rursus, post transitum Joannis Hojani ad Episcopatum Hildesensem, concussa Paderbornensis Ecclesia. Ac Canonici Cathedralis Collegij, penes quos jus suffragandi erat, ne illa tempestate diocesin sine rectore diu vacuam relinquerent, iere in comitium; unaque consensione delegere Wilhelmum Montium Ducem, Ruperti superioris Episcopi fratrem, juvenem quidem, ut Gobelinus tradit, non multum decimum octavum annum ætatis supergressum, sed præclaris naturæ dotibus ornatum, magnoque familiæ patrocínio innixum; quo maximè diocesi consultum volebant. Quam in rem Wilhelmo castrum novum Neuhusanum, sedem videlicet Paderbornensium Episcoporum, cum circumjacentibus Oppidis & locis infra Teutonicos montes possidendum tradidere.

Verum dum Romæ expeditur apud Bonifacium Pontificem Joannis Hojani traductio ad Ecclesiam Hildesensem, innotuit simul Romæ vacare Episcopatum Paderbornensem; ac dum nullus adhuc sollicitat de Successore Paderbornensis Ecclesiæ, prævertit apud Pontificem Bertrandus de Arvaſſanis, Canonicus Ecclesiæ Ravennatensis, natione Lombardus, patria Ferrariensis, Doctor Decretorum, auditorque in Palatio Apostolico; facileque Romæ, ut tum insulæ isti dispensabantur, Episcopatum Paderbornensem impetravit, necius quàm dispari; & longè alio Episcopatus munere in Saxonia,

quàm impetrat.

Gobelin.
atq. 6. c. 89.
Brusch. in
Wilh.
Episcopo.
Kerser-
broch. in
Bertrando.
Canoni-
corum
suffragijs
deligitur
Episc.
Paderb.
Wilhel-
mus Dux
Monti-
um.

Bertran-
dus de
Arvaſſa-
nis Italus
Episco-
patum
Paderb. à
summo
Pontifice

Introdu-
citur in
urbem
Paderb.

Rejicitur
à Nobili-
tate.

Juramen-
tum fide-
litatis stu-
stra à civi-
tate Pa-
derb. exi-
git.

Urbe ex-
cedit.

quàm in Italia susciperentur. Is igitur magnà spe amplissimi hono-
ris potiundi impletus, in Germaniam properat; delatusque Pader-
bornam, Pontificis literas collati Episcopatus Capitulo & Ordinibus
obtulit. Ac tametsi jam Wilhelmus Dux Montium concordì omni-
um voce delectus esset, Bertrandum tamen, quod multis mirum ac-
cidebat, pro veneratione Apostolicæ sedis in urbem xxviii die Octo-
bris introduci permiscere. At cum nec in palatium Episcopi aditus
illi pateret, nec essent, qui honorifico hospitio exciperent, divertit
privati instar ad ædes Volcmari à Brencken Canonici, à quo benigni-
us, quàm à ceteris est habitus. Id vero cum à Ministerialibus Eccle-
siæ & nobilitate est rescitum, in Basilicam convenere; collatisque
in unum consilijs, decrevere non alium quàm Wilhelmum Monti-
um Ducem à Capitulo electum recipere Episcopum, cui jam fidem
dedissent, quam retractare nolint, nec videre se, quo bono homo
peregrinus & patriæ linguæ ignarus cum imperio diocesi præesse
possit; nisi ut se inani spe fatiget, & omnia in Episcopatu perturber.
Quæ uti inter ipsos convenerant, ita Bertrando per interpretem,
quod Teutonicæ linguæ ignarus esset, renunciari jubent. At non
statim deterritus Bertrandus, ad Pontificem, à quo Episcopus præsti-
tutus sit, appellat, & pro Apostolici Legati munere, quo se præditum
dicebat, Præsules, & Canonicos anathematis sententia percellit.
Deinde à Senatu populoque Paderbornensi juramentum fidei postu-
lavit, ratus si urbem sibi conjungeret, cetera prona fore. Consules
verò ac cives, ne quid hic temere agerent, de die in diem differebant
responsum; cumque sollicitati à Bertrando, consulendo rogarent
Canonicos, quid sibi factu opus esset, respondere Canonici, se fecisse
quod sui est muneris, ipsi quæ sui sint officij secum expenderent. Quo
responsò, quod nec juramentum probarent, nec dissuaderent, cives
quoque ambiguos reliquere. Quanquam satis indicarent, quid se
fieri vellent; quando pro veteri more nunquam civitati permissum
juramentum sine Capituli voluntate dicere electo Episcopo. Bertran-
dus ubi se per ambages circumduci vidit, nec tantum omnium ani-
mos à se aversos, sed & in præsentem se periculo versari, ne qua publica
injuria tractatus ejiceretur, sibi literas publicæ securitatis & profe-
ctionis petijt à Magistratu. Quibus acceptis, xxiv Novembris clam
se ex urbe subduxit, unius tantum mensis in urbe Episco-
pus. Nec tamen defuere ex Paderbornensibus, qui sincère
ejus partes susciperent. Nam postquam urbe egressus, in paten-
tem campum pervenit, occurrere equites, qui odio Wilhelmi
Episcopi benignè excepere, armataque manu in castrum Dringeburg
deduxere, tanquam istic Bertrando pedem & possessionem firmaturi.
Hujus factionis auctor Hermannus Comes Everstenius, se Bertrando
in ipso castro socium & hospitem junxit, omnem annonam largè
suis subministrando, quod ab eo administrationem totius diocesis
promis-

promissam haberet. Hæsit igitur in castro Dringenberg Bertrandus aliquamdiu, ex eoque nunc publicis literis per Diæcesin vulgatis, nunc tractatione partium instituta, nunc Pontificis minis & patrocinio causam suam constanter egit. Nihil his mori Ordines; qui jam Willhelmum alterum Episcopum in castrum Neuhusum introdu-ctum sibi præsentem habebant, quocum consilia ex promissa fide communicabant; atque ut litibus finem potentius imponerent, positis insidijs Bertrandum in castro Dringenberg intercipiunt, captumque, nullo Oppidanorum obsistente, Neuhusum abducunt; id quod Everstenio Comiti etiam dissimulandum fuit, postquam didicit, frustra se contra omnium ordinum conspirationem obniti, eademque quæ à Bertrando promissa erant, se à Wilhelmo Episcopo consecuturum. Hæc Gobelinus noster præsens tum rerum inspector scriptor que hoc anno acta tradit.

Ex castro Dringenbergensi captivus abducitur Neuhusum.

Refert idem auctor pari per id tempus dissidio pugnatum esse inter Corbeiensēs; quam ob causam reliquæ D. Viti Martyris Corbeja Lipspringam deportatæ sunt, depositæque sub patrocinio Wilhelmi Episcopi. Atque istic cum per septem menses consisterent, magna hominum undique confluentium pietate ac religione ad xii diem Junij cultæ sunt; à quo anni tempore Corbeiam reductæ fuere. Gobelinus, qui hæc narrat, causam translationis retulit ad dissidium, quod inter Abbatem & Monachos intervenit. Monumenta Corbeiensium inspeximus, schisma inter duos electos Abbates produnt. Nam anno Mcccxcvii Arnoldus Wolfius, ut supra diximus ex consignatis à se tabulis Abbas ostenditur; altero post anno Willebrandus ab Haltermond Abbatis nomine literas diversas ad annum Mcccxcvi obsignavit: alteroque rursus anno Arnoldus simul & Willebrandus Abbates reperiuntur consignati. Et ille Willebrandus Abbas, qui anno 1406 Ottoni Ritbergeni in Mindensi Episcopatu subrogatus, à quo tempore illi Theodoricus successerit, cujus exinde nomen in multis tabulis consignatum

Dissidium Corbeienſe; ob quod reliquæ S. Viti Corbeja transfe-runtur Lipspringam.

reperitur.

Nnn

WILHEL.

WILHELMVS

Dux Montium

XXXV,

EPISCOP. PADERBORN.

Annus Christi 1400.

Bonifacij IX Pont. II.

Ruperti Imperat. I.

Bertrandus & Wilhelmus disceptantes Ep. Pad.

Bertrandus causam suam agit apud Pontificem.

A Nnum dehinc millesimum quadringentesimum ingredimur, quo duos simul Episcopos Paderbornensis Ecclesia habuit, Wilhelmum à Collegio Cathedrali electum, & Bertrandum à Pontifice nominatum. Et hunc quidem captum in arce Nehusana in libera custodia habuerunt; ex qua tamen non minus quam ante causam suam egit apud Pontificem adversus Wilhelmum, & Cathedralis Ecclesiae Canonicos. Nec remissiùs Canonici, appellando ad Sedem Apostolicam, pro Wilhelmo abs se delecto Episcopo egere. Et verò quia Bertrandus pro Apostolici Legati auctoritate anathematis vinculo illigarat Canonicos, illi haud multò post rem eò deduxere, ut à poenis Ecclesiasticis absolverentur. Hæc verò, uti acta sunt, hoc Bertrandi scriptum testabitur.

Canonicos sententia anathematis absolvit.

Bertrandus Dei et Apostolicæ Sedis gratia Electus Ecclesie Paderbornensis universis et singulis beneficiatis, curatis, et non curatis, per civitatem et diœcesin Paderbornensem constitutis, et aliis nobis subjectis salutem in Domino. Noveritis quod nos dudum, anno Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo, die ultimo mensis Januarii, certos processus et mandata contra honorabiles viros, Dominos Rolandum de Lustringen Decanum, Joannem de Wintzingerode Camerarium, Bertholdum Bescelini Thesaurarium, Rodolphum de Wintzingerode Scholasticum, Hildebrandum de Uffelen, Henricum Westphael seniore, Thidericum Junge, Joannem de Imminghusen, et Wide-

et Widekindum Speigel, et alios, quos præsens tangebatur negotium communi-
ter et divisim, emisimus, in quibus eosdem requisivimus, et monuimus, qua-
tenus infra sex dierum spatium juxta morem suum dicerent Proconsulibus et
Consulibus Paderbornensibus, quod Nobis ut Episcopo Paderbornensi debitam
facient obedientiam et honorificentiam, et alia Nobis observarent, prout no-
stris predecessores et antecessores fecerunt, et infra XII dies castrum Nie-
bus, et alia quaecunque, per Nobilem Domicellum Wilhelmum Ducem de
Monte occupata, ad Nos et nostram mensam Paderbornen. spectantia, juxta
formam ejusdem literæ super hoc editæ, et apud eos depositæ, cujus etiam co-
piam postularimus, quoniam eam habere nostra etiam interest, in quantum in
eis esset, repeterent cum effectu, eamque Nobis sincere assignari facerent, etc.
Deinde vero maturâ deliberatione præhabita, ex certis et rationabilibus cau-
sis animum nostrum ad hoc morventibus, sponte et libere præfatos Dominos,
et eorum quemlibet... à sententia excommunicationis pro tribunali sedentes
absolvimus, sententias etiam suspensionis in Capitulum, et interdicti in Ec-
clesiam Paderbornensem per nos latas, post dictas appellationes relaxamus.
Et quæ deinde multis in hoc scripto exponuntur. Actum in civitate
Paderbornensi, in domo habitationis Honorabilis viri Domini Conradi Thus,
Officialis curiæ nostræ, sub anno Domini Mcccc primo. Indictione IX die
ultimamensis Januarii, Pontificatus S^mi in Christo Patris et Domini nostri
Bonifacii divina providentia Papæ noni anno duodecimo, Præsentibus discre-
tis viris Domino Conrado Thus, et religioso viro Domino Joanne de Herne
Professo Monasterii M. Munster Ordinis S. Benedicti, et Conrado Berborn
clerico Paderbornensis diocesis testibus.

Literæ hæc per tres Paderbornensis diocesis clericos Notarios,
Bertholdum Coye, Joannem Pistoris, & Joannem Hymdael subscri-
ptæ, & consignatæ, addito Bertrandi insigni, quod quatuor rosis de-
cussato in scuto expressum. Inscriptio verò hæc circumposita. Sig.
Bertrandi Episcopi à Bonifacio nono electi Paderborn. Magna exinde per
hunc annum contentione res utrimque acta Romæ in judicio Ponti-
ficis; dum postremum Pontifex, pacis quietisque studio, Wilhelmi
electionem haberet ratam, & Bertrandum revocaret in Italiam.

Tandem & hoc anno Principes Imperij, hortante Bonifacio
Pontifice, & in hanc quoque rem jubileum promulgante, serio de
exauetorando Wenceslao consilia agitarunt. Quam in rem primum
mense Majo, ut Gobelinus noster tradit certus eorum temporum
scriptor, Francofurti convenere. Quo in comitio etsi multa pro in-
columitate Imperij constituta sint, tractatumque etiam de electione
novi Regis; nihil tamen de certo novoque Rege convenit. Luctuo-
sus interim ab hoc reditus Principum. Accesserant inter reliquos
proceres Francofurtum Fridericus Dux Brunswicensis, ejusque ger-
manus frater Bernardus, Rudolphus Dux Saxonie, Conradus Soltō.
wius Episcopus Verdensis, Sigismundus Anhaltius, nobiles de Barbei,
Honstein, & Schwartzenberg. Hi cum uno comitatu per diocesis

Histor.
Thuring.
Trithem. in
Chron.
Spanh.
Gobelin. ar.
S. cap. 70.
Graniz. l. 10.
Saxon. c. 19.
Theod.
à Niem.
Chron. M.
Belg.
Raynald. in
hist. Eccles.
Brev. l. 18.
annal.
Mogun. Trever.

Spangeb.
in Chron.
Thuring.
Meibom.
in not. ad
Lerbeck.
Dilich, in
Chron. Hafs.
Serrar. in
hiflor. Mog.
Plures
Principes
ē comitiis
Franco-
furt. redu-
ces à præ-
donibus
partim
capiuntur
partim
perimun-
tur.
Eorum
cædes fal-
ſo Archi-
epifcopo
Mogunti-
no ad-
ſcripta,

Moguntinam redirent in provincias ſuas, incidere prope Friſlariam in prædonum cohortes; quorum Duces Henricus Waldecenſis Comes & Padbergij caſtrenſes memorantur à Lerbeckio. Hi ubi tam lautam ſibi prædam oblatam conſpexere, nihil veriti tot Principum veneranda capita & majeſtatem, factò uno furoris impetu hoſtiliter incurrunt. Interemptus ē veſtigio Fridericus Dux Brunſwicenſis; capti ſpoliatique Epifcopus Verdenſis, Dux Saxonie, Bernardus Dux Brunſwicenſis; ceteri aut cæſi, aut ſimul captivi abducti. Anhaltius diu multumque fortiter pugnando per cædes aliquot fuga tandem elapſus eſt. Sed deplorata cum primis Friderici Ducis Brunſwicenſis cædes, egregij inter Saxones Principis, qui in hoc conventu multorum judiciis etiam Cæſar designatus fertur. Id flagitium cum ad Friſlariam, Moguntinæ diœceſis oppidum, patratum, & Henricus Comes Waldecenſis, prædonum ductor, advocatus Moguntini Archiepiſcopi in Roſteburg eſſet, Joannes Naſſovius Moguntinus Archiepiſcopus ac Metropolitanus noſter in ſuſpicionem compoſitæ cædis venit; & quia Gobelinus tradit, Waldecenſem purgandi cauſa faſſum eſſe, ſe id ex mandato Archiepiſcopi feciſſe, Cuſpinianus, Dilichius, Spangenbergius, Meibomius, Sethus Calviſius, ceterique hæterodoxorum ſcriptores, odio in Epifcopos, magnopere id crimine exaggerant in Moguntino Archiepiſcopo, haud veriti eam labem illuſtri Naſſoviorum familiæ aſpergere. Verum cum Archiepiſcopus, ut idem Gobelinus ſcribit, poſtulat in iudicium Principum id factum negarit, coramque ſe apud Principes Marburgi purgarit, ſe nec auctorem, nec conſcium quidem iſtius cædis eſſe, publico iudicio innocens pronunciatus eſt. Serrarius multis hanc innocentiam Naſſovij Archiepiſcopi commonſtrat; quam in rem etiam producit ipſius Henrici Waldecenſis literas, hoc eodem anno Friſlariæ Dominica ab evoluto feſto Apoſtolorum Petri & Pauli datas, & publicè recitatas, quibus Archiepiſcopum Moguntinum culpa abſolvit; quippe, qui nec auctor, nec conſcius huius facinoris fuerit; id quod iuramento ab ipſo etiam Waldecenſi comprobatur. Poſt verò cum Brunſwicenſes ob cædem Friderici Ducis diœceſin Moguntinam ferro, incendiis, & cædibus evaſtarent, Rupertus Imperator anno 1493 palam Norimbergæ in comitiis Principum Moguntinum Archiepiſcopum innocentem declaravit. Id potius hic requirendum, cur præter unum ex his prædonibus & Sicariis in rotam actum, à ceteris nulla mulcta ſuppliciumque exactum ſit: nimirum quia ea prædonum nobiliumque licentia erat, ut ipſa Saxonia ad veterem barbariem reditura videretur.

Igitur cum in hunc modum ſub ignavo Cæſare Wenceslao, ſimulacro Principis, omnia, prædonum, latronum & civilium bellorum per Imperium effreni licentiâ, quotidie in pejus ruerent, nullis-
que conſiliis ac monitis ad ſaniorē mentem revocari poſſet Wenceslaus;

ceslaus; Principes denuo mense Augusto in villa Rhenfia, deinde in loco, qui Lonsteinium & Brubachium ulteriori ripa interjacet, convenere in comitum.

Aderant e Septemviris quatuor, Joannes Nassovius Moguntinus, Fridericus Colonienfis, Wernerus Trevirenfis, Archiepifcopi, & Rupertus palatinus: Saxo & Brandeburgicus evocati, quod Wenceslao devincti effent, diffimulavere. Ibi ergo, postquam confulti Pontificis voluntas non aliena accessiffet, in celebri ceterorum Principum congressu omnium judicio Wenceslaus dejectus ab Imperij gubernatione. Pronunciavitque Moguntinus 20 Augusti ex edito loco sententiam exauctorationis, qua nota fœdaque ejus simul vitia & crimina, præter ea, quæ à Trithemio, Culpiniano, auctore Chronici Belgij, aliisque scriptoribus prodita sunt, recitantur: interque sex Notarios publicos, qui decretum illud consignavere, refertur etiam Conradus à Leiborn Clericus Paderbornenfis.

Wenceslao R. exauctoratio.

Has igitur ob causas Rupertum, Ducem Bavariæ, Comitem Palatinum Rheni, cognomento parvum, Romanorum Regem dixere; virum religione egregium, ut Trithemius scribit, acuti ingenio, cleri studiosum, pauperum defensorem, justitiæ amantem, armis strenuum, & quod nostra etiam contingit, Ruperti & Wilhelmi Episcoporum nostrorum avunculum, qui sorore ejus Anna Palatina geniti erant, eoque diocesis nostra magnum simul hoc novo Cæsare patronum fortita est.

Rupertus Dux Bavariæ Cæsare renuntiatur.

Mense Septembri rursus Principes Imperij cum novo suo Ruperto Rege alium conventum celebravere apud Boppardiam; in quo solemniter Rupertum Regem Romanorum creatum, & Francofurti coronatum narrat Gobelius noster. Post hoc, inquit, Principes circa Rhenum prope Boppardiam convenērunt, et ibi elegerunt Regem Romanorum Ducem de Bavaria et de Heidelberg, virum armis strenuum, consiliis acutum, et Deo devotum. Is deinde juxta Oppidum Francofurt, tentoriis in campo fixis una cum Principibus per septimanas et dies, prout electis ad regnum moris est, sub dio moram traxit, et postea idem Oppidum cum gaudio plausuque populi intravit. Auctor historiæ Thuringicæ tradit Regem per sex hebdomadas Francofurti obsessum; quibus finitis, primâ coronâ decoratum esse, altera deinde Colonia insignitum. Neque hic prætermittendum, quod Juvenalis Ursinus scribit, Regem Galliarum post exauctoratum Wenceslaum per Legatos ad Germaniæ Principes missos petiisse, uti agerent de Bonifacio Pontifice, & eo, qui Avenione pseudopontifex residebat, abrogandis, in quorum locum tertius eligeretur; & à Germanis non aliud responsum retulisse, quàm eo scelere nolle se gentemque suam obstringere, ut verum Christi vicarium e gradu & folio dejicerent; sed hoc Gallipotius agerent, ut ex schismate in Ecclesiæ concordiam redirent. Præclarum Ruperti sub ipsis regni auspiciis, & Germanæ gentis nostræ factum, immorta-

Nova apud Boppardiam Comitia.

Germani nolunt consentire Gallis in abrogando Bonifacio Pont.

immortalique gloria dignum. Qua constantia si in Apostolicæ Sedis fide cultuque perstitissent Saxones & Germani, nunquam Lutheri hæresis altero abhinc sæculo avitam majorum religionem Germaniamque tanto probro nationis nostræ discerpisset.

Wences-
laus Ger-
manos
Professo-
res ex
Acade-
mia Pra-
genſi pel-
lit, & Huf-
ſitarum
hæreſin
extingue-
re negli-
git.

Sed ejus mali initium hoc sæculo primum per Bohemiam, quæ Wenceslao exauctorato relicta est; in qua cum ipse, ut Aeneas Sylvius scribit, vino ciboque marcescens, dormiendo dies nocti conjungeret, neque ullo sanae mentis consilio regni, ut in Imperio fecerat, gubernationem susceperet, turbavit florentissimam Pragæ Academiam. Seductus enim à Joanne Hufſ aliisque Bohemis, Germanos Professores, qui in ea Academia eminebant, spoliavit supremis Scholasticorum honoribus & magistratu; quibus illi offensi, Pragâ discessere: unoque die secum quinque millia studiosorum adolescentum traxere Lipsiam ad novam studiorum palæstram. Inde cum omnia in Bohemorum Professorum potestate essent, Joannes Hufſ, qui jam lectis Wicleſi libris corruptus erat, hæreſin Wicleſi, quæ in Angliâ jam compressa & extincta erat, reſuſcitavit Pragæ, sparſitque, tanto regni malo, & tot bellorum turbis per Bohemiam, Wenceslao Rege, altum, ut hætenus fecerat, stertente. Ac licet à Subincone, egregio Pragensium Archiepiscopo, sæpius moneretur, malum in fomitem tingeret; ille tamen libere per urbem & regna debacchari permisit, major etiam regni sui quàm Imperij turbator. Eò nunc felicior Germania Ruperto Cæsare suo, quem Germaniæ Principes sine ullo am- bitu, aut regnandi ambitione, quod hætenus rarum fuit, incredibili omnium concordia suscepere.

Archiepi-
scopi Co-
lon. studi-
um pro
conser-
vanda
Cleri di-
ſciplina.
Cleinſorg.
Liber statu-
torum Colon.

Has inter publicas Imperij curas occupationesque non ita se abſtrahi paſſus Fridericus Colonienſis, quin univerſam diœceſin ſu- am, tum per ſe, tum per alios præſules perluſtraret. Inſpectis cleri, & populi moribus, menſe Decembri celebrem totius cleri ſynodum convocavit; in qua veteres ſynodorum leges inſtauratae, & novæ pro formanda diſciplina conditæ: quemadmodum hæc codex ſtatuto- rum Colonienſium exhibet. Nihil hac tempeſtate tumultuantis sæ- culi difficilius Episcopis, quàm Clerum in veteri diſciplina continere, & ſimul diœceſes ab injuriis vicinorum Principum, & prædonum rapacitate armis tueri.

Ottonis
Ep. Mo-
naſt. bel-
lum cum
Marcanis
& Comite
Teclen-
burgico.

Et licet Coloniënſi Archiepiſcopo, aliisque per Weſtſaliani Ep- ſcopis ab his malis aliqua quies eſſet; non tamen ea Ottoni Mona- ſterienſi Episcopopo conceſſa: cui hoc anno duplex bellum fuit, alte- rum cum Marcanis, alterum cum Teclenburgico. Facta per Lup- piam excuſſione, irruerant Marcani in diœceſin Monaſterienſem, nullis injuriis laceſſiti; & quæ tamen prædandi licentia erat, Oppi- dum Wernam haud procul à Luppia flumine oppugnant, captum- que ſpoliant, & incendunt. Otto, qui ad hæc ſemper expeditus & interritus erat, eodem quo Oppidum ardere viſum eſt die, cum equeſtri

equeſtri militia ante Oppidum adſtat, hoſtesque per cædes trans flu-
vium rejicit, extinctisque ignibus vaſtata reparat; & quo frenum
Marcaniſ imponeret, novum iſtic munimentum erigit, militemque
imponit, cui eadem per Marchiam prædandi licentia eſſe poterat;
jamque Marchiæ imminebat, contractis undique ex diœceſi copiis;
cùm Marcani ſe ad conditiones pacis ultro offerunt, quòd cum tanto
bellatore ſibi negotium eſſe nollent; quas eò pronius admittit Otto,
quò incitatus ferebatur ad Nicolaum Teclenburgenſem Comitem
perdomandum, hominem ferocem, & diœceſi Monaſterienſi Oſna-
brugenſique à multis annis infeſtiſſimum. Is quia nuper mulctatus
ab Ottone, Cloppenburgum & Oitam amiſerat, urebatur dolore &
vindictâ. Ac poſtquam interea duxit Theodorici Mörſæ Comitis
filiam, neptem Friderici Coloniensis Archiepiſcopi, inflatus connu-
bio, iras & arma in Ottonem repetit, vaſtando pagos, abducendo
pecora incolarum, captivos trahendo homines in munitiſſimam
Teclenburgenſem arcem. Quibus commotus Otto, fœdus renovat
cum Theodorico Oſnabrugeniſ Epicoſcopo: novum deinde fœdus
contrahit cum Bernardo Lunenburgeniſ Duce, cum Hojanis, Scha-
wenburgico, Homburgeniſ, Comitibus, & cum alijs proceribus.
Horum viribus confirmatus, menſe auguſto Bevergernam arcem
obſidet, & poſt quartum diem expugnat. Inde Lingam aggreſſus,
pari armorum ſucceſſu in poteſtatem accipit. Demum & ipſam
Teclenburgenſem arcem circumvallat. Riſit ad hæc Comes, cum
diœterio etiam jaçtans, quid in attrita illa penula Epicoſcopus arcem
hanc meam ſperat occupare? cui Epicoſcopus renunciari juſſit, tam-
diu ſe arcem circumſeſſurum, dum Comes illi novam togam com-
paret: & fidem dicto præſtitit Otto. Nam Comitem ita obſidione
arctavit, ut ſe deditum offerret ad arbitrium Epicoſcopi. Quod ea le-
ge admittit Epicoſcopus (ſiquidem ſeriò hæc ſine dolo peteret) uti ſe Mo-
naſterij in urbe feſto Crispini & Crispiniani liſteret in judicio; ibi
diſceptatâ ejus cauſa, auditurum quid ex æquo obtor damna diœceſi
illata poſtulatari ſint Monaſterienſes & Oſnabrugeniſes. Acceſſit
Comes, veritus ne omnium caſtrorum honorumque jaçturam fa-
ceret, urgente utroque victore Epicoſcopo Ottone & Theodorico.
Tum verò convocato per utrumque Epicoſcopum tam præſulum ſa-
crorum, quàm procerum ac nobilium conventu, introductus eſt
Comes in judicium. Conſeditque pro tribunali Arnoldus Biſcho-
pingius judex. Ac primùm inſtituta eſt actio de controverſiis, quæ
inter ipſum & Epicoſcopum hætenus agitata ſunt; palamque convi-
ctus Comes, neceſſe habuit omne jus, quod hætenus obtenderat in
Cœnobio Leisbornenſe, Marienfeldenſe, Freckenhorſtenſe, Clahol-
tanum, eorumque miniſtros, villas, & ſubjectos homines, quòdque
in regione trans Amasim in arcem Bredevordiam aliaque caſtra ſibi
vendicarat, renunciare. Atque ea ut apud hæredes ejus & poſteros

Comes
Teclen-
burgicus
devictus
ad repara-
tionem
damno-
rum adigi-
tur.

tata

rata haberentur, confectæ sunt à Bischopingio iudice tabulæ, easque primum Nicolaus Comes, & tunc præsentibus iudicij testes, Theodoricus Episcopus Osnabrugensis, Bernardus Comes Benthemensis, Arnoldus de Guterswich, Menso Brechhusius Decanus, Lubbertus de Rodenberg Vicedominus, Adolphus de Lembeck Cellerarius, Hermannus de Munster & Hermannus de Kepel Canonici Ecclesiæ Monasteriensis, Heidenricus de Sasse, Bernardus de Droste, Alberti filius, Hermannus de Merveld, Amelungus de Warendorp, Hermannus Korff Everhardi filius, Henricus de Oer, Gerhardus Keppelius, Joannes Halliwat Armigeri, & alij honorati viri, anno M. cccc, ipso die Crispini & Crispiniani Martyrum consignavere.

Altera actio instituta est de compensatione damnorum, à Comite & majoribus diœcesi illatorum, quæ his tabulis à nullo Scriptore hætenus productis confecta est.

Nos Nicolaus Comes Teclenburgensis notum facimus omnibus hæc litteras vel lecturis vel audituris, et palam profiteamur, nostro et omnium hæredum nomine, nos in voluntariam compensationem damnorum, quæ à nobis et majoribus nostris ex arce Teclenburgensi ac nostro territorio per prædas, incendia et cædes, exactiones, aliasque injurias diœcesi Monasteriensi illata sunt, cedere, dare, et perpetuum transcribere venerabili in Christo Patri ac Domino Ottoni Episcopo Monasteriensi ejusque Successoribus, primo dominium, præfecturam, et castrum Cloppenburg, castrum, et civitatem Oitam, castrum Schneppenberg cum omnibus horum locorum judiciis, incolis, feudis, sylvis, jure venandi, piscinis, pratis, et quæcunque possedimus in parochia Oita, Croppendorp, Lastrop, Estene, Loningen, Linbarden, Melburchen, Linderen, ac tota præfectura Cloppenburgensi et Oietenensi. Secundo cedimus, damus, et transcribimus omnia jura, dominia, incolas, feuda, census, piscinas, sylvas, et loca, quæ nos et majores nostri habuere in Embslandia per Humelngan. Tertiò cedimus, damus et transcribimus castrum, præfecturam, et Oppidum Bevergernam cum omni dominio, judiciis, agris, incolis, feudis, sylvis, pascuis, cæterisque bonis, quæ nos et majores nostri possidere in parochia Bevergerna, Risenbeck, Sorbecke, Greven, Hembergen, Detten et Rennen; mediam quoque partem parochiæ Schapen, et quidquid majores habuerunt in Cenobio et parochia Gravenhorst, ac tribus circumjacentibus sylvis. Hæc omnia nos Nicolaus Comes Teclenburgensis ita in perpetuum cessimus Episcopo Monasteriensi et Successoribus ejus, ut neque Nos, neque hæredes nostri jus repetendi habeant, aut ullam hæc super re injuriam, aut molestiam diœcesi Monasteriensi inferre debeant: sicuti hæc inter nos sine omni dolo in utroque tam Ecclesiastico quam seculari iudicio transacta sunt, et Nos juramento et sigillo nostro confirmavimus. Acta hæc sunt anno Mcccc, festo Crispini et Crispiniani Martyrum coram Arnoldo Bischopingio iudice Monasteriensi. Testes Theodoricus Episcopus Osnabrugensis, iidemque qui supra ex prima tabula relati sunt.

Hunc in modum etiam transactum est inter Comitem Teelenburgicum, & Theodoricum Osnabrugensem Episcopum; quemadmodum Ertwinus in suo Chronico paucis percenset, actaque hæc refert eodem anno & die Crispini & Crispiniani Martyrum, Monasterij, sententiam pronunciantem iudice eodem Arnaldo Bischoppingio: testes sistit Ottonem Episcopum Monasteriensem, eosdemque, quos supra recitavimus, addito tantum Hermannio Bilderbeck, e veteri equestrium Bilderbeckiorum familia. Jussusque inter cetera Comes jurare, se omnia jura Ecclesiæ, omnemque libertatem Ecclesiasticam Episcopo Osnabrugensi in posterum inviolatam relicturum.

Tandem ferox & turbulentus Comes tot bonis multatus quievit. Ex quibus nemo felicius Ottone Monasteriensi Episcopo, qui & iusto bello, & æquâ prædarum compensatione, in publico iudicio adjudicatâ, mirificè auxit diocesis suæ patrimonium. Et quam Embslandiam, Meppensi & Veehtensi præfecturâ, ex parte tenebat: cam additâ Cloppenbergensi Satrapiâ, & tractu Humilingiæ, vasto terrarum spatio ad fines usque Frisiæ exporrexit; totamque exinde Embslandiam, quâ altera diocesis Monasteriensis pars continetur, adjecit. Sæpe demirari subijt plerosque per Saxoniam horum temporum Episcopos, quos video ferventiùs pro Ecclesia sua, quàm civiles Principes pro familiâ suâ amplificandâ decertasse. Quo in genere summam fere laudem occupant Monasterienses Episcopi, acerrimi Ecclesiæ suæ propugnatores.

Cœpit & hoc anno, sub Ottone Episcopo, Henricus Ahusius congregationem Sacerdotum in commune viventium Monasterij in urbe condere, magno totius cleri & patriæ bono. Natus is erat patre Ludolpho Ahusio, cive Monasteriensi honesto & opulento, anno 1370. Inde à puero literis excultus, & sacerdotium in Cathedrali Ecclesia adeptus, transtulit se Daventriam, famâ Gerhardi Magni & Florentij presbyteri excitatus; quibus cum se in disciplinam aliquamdiu dedisset, redijt Monasterium, & quinto sacerdotij sui anno aggressus est ad pomeria urbis, loco, quem ad Fontem Salientem appellant, sacellum & domicilium construere: Sacerdotes colligere in communis vitæ societatem: omnia conformare ad eum modum, quo Daventriæ, & per Hollandiam & Belgium institutum illud auctore Gerhardo M. & Florentio, atque in ipsa diocesi Monasterij ad Northornam Oppidum in congregatione Frenswedenfi florere conspexerat. Id salutare consilium atque opus cum religiosissimo viro, multorum Sacerdotum & Clericorum accessu, feliciter succederet, templum etiam & Collegium erigere cœpit; constitutaque illic Sacerdotum congregatione, Coloniam profectus est ad S. Pantaleonem; & super latum rivum æde sacra erecta, alteram Sacerdotum congregationem; ac deinde Wesaliam digressus, tertiam instituit.

Ooo

Inde

Hunc

Otto Ep.
Monast.
Diocesis
suam, ad-
ditis no-
vis præ-
fecturis,
auget.

Chron.
Monast.
Litera. PP.
ad fontem
salient.
Ahusius
in Chron.
Chron.
Wunsheim.
Thom. à
Kemp.
in Chron.
Mont.
S. Agnetis.
Congre-
gatio Sa-
cerdo-
rum in
commu-
ne viven-
tium, au-
ctore
Henrico
Ahusio,
Monaste-
rij condi-
tur.

Inde Monasterium regressus ad suos, omnibus facultatibus paternæ hereditatis in Collegij sui patrimonium conversis, sanctissimam inter suos vitam egit. Demum ad Constantiense concilium profectus, adversus obrectatores instituti hujus, quod ad primam Cleri Apostolici formam instauratum erat, confirmationem à Patribus Concilij impetravit: adjuvante cum primis Joanne Gersone, Cancellario Parisiensi. Institutum deinde ipsum Martino v, Eugenio iv, aliisque Pontificibus comprobatum. Uti verò Sacerdotes illi divisi, alij religiosam Canonorum vitam amplexi sint, alij Clericorum Apostolicorum in modum vitam communem à Gerhardo M. & Florentio præscriptam sectari perrexerint, multis exponit Buschius in Chronico Windesheimensi.

Quanto verò Ecclesiæ bono hoc vitæ genus, Sacerdotum ac Clericorum in communi societate viventium, hac tempestate, cum disciplina Cleri multum dissipata esset, reflorescere cepit, satis præter cetera testati sunt Cardinales & Patres Concilij Constantiensis. Nam postquam Constantiam advenire, admissique sunt in conspectum Cardinalium Joannes de Huesden Prior Windesheimensis, Joannes de Wael Prior Monasterij Swollensis, & Henricus Ahufus Prior congregationis Monasteriensis, una omnium vox fuit; *Isti sunt verè Patres religiosi, quos dudum videre et audire desideravimus*; audienteque, cum magno gaudio & veneratione deducti sunt ad sua hospitia. Horum piorum Sacerdotum exemplo, multæ per Belgium, Frisiam, Hollandiam, & Westfaliam Virgines sese dedere in simile vitæ institutum, quæ illis congregationes juxta normam D. Augustini præscriptæ fuere. Alteroque post anno, quo Henricus Ahufanus Monasterij suam congregationem exorsus, cœpere & Virgines Nissinganæ in urbe Monasteriensi cœtum colligere; evocatæque Virgines Schuttorpio, ubi jam earum florebat congregatio, Monasterium, à quibus vitæ ratio illis tradita est. Ac mirificè deinde harum Virginum per diocesim Monasteriensem non solum in urbe, sed & Bucholdiæ, Borckenæ, Coesfeldiæ, Dulmanæ, Bechemij, Alenæ, Vechtæ, aliisque in locis propagatæ sunt. Ac pleræque fere tenuioris fortunæ Virgines, quæ nendo texendoque, & diurno nocturnoque labore manuum, victum sibi comparabant; hoc se felices reputabant, quod separatæ à consortio profanorum hominum, Deo in communi cœtu servire possent. Ita verò divinâ providentiâ, cum per Cœnobita & Clerum disciplina religiosa intepuerat, hæc Sacerdotum & piarum Virginum Collegia novo reparatæ religionis spiritu instituit. A quibus deinde Episcopis nostris Patres hujus congregationis in nostram diocesim introducti sint, tempori memorabitur.

Inchoantur Congregationes Virginum in communie viventium.

Annus

Annus Christi 1401.

Bonifacii IX Pont. 12.

Ruperti Cæs. 2.

Wilhelmi Episcopi Pad. 1.

Accessit per hæc annus seculi decimi quinti primus, sub cuius ingressum Rupertus Cæsar magno procerum ac nobilium comitatu secundo Rheno descendit Aquisgranum, imperiali corona decorandus. Interque Electores & Principes Regem deduxere Joannes Moguntinus, & Wernerus Trevirensis Archiepiscopi, Stephanus Dux Bojariæ, Hermannus Hassiæ Landgravius, Wilhelmus præterea Dux Montium cum Adolpho & Wilhelmo Episcopo nostro filiis, Ruperti consanguineis. Denunciârat quidem Rex Aquisgranensibus, uti ad celebritatem hanc omnia maturè pararent; verum quod se in fide Wenceslai Regis adhuc esse dicerent, concitati à Wilhelmo Gelriæ & Juliæ Duce, Gallicæ factionis studioso, ingressum in urbem Cæsari denegârunt. Quo offensus Cæsar Coloniam deflexit; effusâque obviam civitate, à senatu ingenti gratulatione excipitur. Qua in urbe à Friderico Colonienſi Archiepiscopo consuetis cæremoniis inter Missæ solemnias, quæ in Basilica agebantur, coronatus est. Ac memorabile de religiosissimo Cæsare, quod sacro Diaconi habitu indutus Evangelium ejus diei de tribus Regibus modulata voce cecinerit, Aquisgranenses mox ex Principum judicio inter per duelles proscripti à Cæsare, & omni direptioni permisi, meritis pœnas dedere.

Multum novi Cæsaris auctoritas & gratia apud Pontificem fecit, ad Wilhelmi Episcopi causam expediendam, quæ jam in alterum annum hærebat Romæ controversa inter Bertrandum & ipsum de Episcopatu Paderbornensi adeundo. Nam pridie Idus Martij advenire Roma à Bonifacio Pontifice Apostolicæ literæ, quibus Wilhelmus Paderbornensis Ecclesiæ, rejecto Bertrando, Episcopus constituebatur. Quibus ad Collegium Cathedrale & ordines relatis, expositisque, Wilhelmus omnium consensu & gratulatione admissus est ad possessionem. Jam ante Bertrandus, ut Gobelinus scribit, cum videret, quàm adversos omnium ordinum animos haberet, quàmque implicatam & invisam gubernationem homo peregrinæ gentis, & patrij idionmatis ignarus, esset sortiturus, literas manu sua scriptas dederat ad Sedem Apostolicam, quibus Wilhelmi causam in subrogando sibi Episcopo, ultroque se ad abdicationem muneris obtulit. Quare duobus equis & xx florenis à Capitulo donatis, repetito in Italiam itinere, è diœcesi remigravit; jussus tamen prius, tabulis juramento confirmatis, palam omne jus in Episcopatum Paderbornensem renunciare. Egredere enim Saxones, gens libera, alienæ nationis Episcopos ac Principes sibi imponi sunt passi; seu quod lingua, & moribus diversi, parum ejusmodi Episcopi utiles essent (quemad-

Trithem.
in Chron.
Spanheim.
Gobel. etat.
6. c. 70.
Chron. M.
Belgij
Chron.
Colon.
Hisor.
Thuring.
Brouver.
lib. 18.
Annal.
Trevir.

Rupertus
Cæsar
Colonix
corona-
tur.

Gobel. etat.
6. c. 85.
Wilhelmi
Ep. Pad.
electio à
Pontifice
compro-
batur.
Bertran-
do in Ita-
liam re-
vocato.

modum in Pothone, homine Bohemo, Monasteriensibus obtruso comprobatum erat) seu quòd fastus nobilitatis ex ignobili genere non amplius ferret Principes creatos: seu quòd conturbata bellorum tempora Principem ex militari sago potius, familiæque potentia in-nixum, quam ex toga Episcopum deposcerent; postquam Cæsarum auctoritas (sub quorum clypeo prisci Episcopi tuti erant) & prisca hominum pietas multum defecerat. Quanquam collapsa Cleri po-pulique disciplina maturum gravemque moribus, & doctrinâ præ-stantem Episcopum per id tempus desiderârit, in quo aspectabiles virtutes Episcopi & Principis munus explerent. Quare ut Minden-ses cum Marquardo, à Pontifice oblato, egisse diximus, ita hunc Ber-trandum fatigavere Paderbornenses, ultro ut se Episcopatu abdicaret; quod & Pontifici rursus dissimulandum fuit. Neque tamen Wilhelmus omnem de se expectationem explevit. Quippe quem, deserto non modò Paderbornensi, sed & Colonienfi Episcopatu, ad nuptias transiisse memorabimus.

Wilhel-mus Ep. Canoni-corum in choro præsen-tiam ur-get.

Ille interim hoc anno, cùm è cœtu Canoniorum nonnulli nec in urbe præsentessent, nec Basilicam frequentarent, præclarum & sua & Capituli auctoritate edidit decretum, quo ejusmodi Canonici mulctati fructibus ad præsentiam & chorum restringerentur. In per-vigilio deinde Natalis Virginis, publicis hac super re tabulis confe-ctis, novi altaris erecti dotationem in Brakelensis urbis Ecclesia ra-tam habuit.

Annus Christi 1402.

Bonifacij IX Pont. 13.

Ruperti Cæsar. 3.

Wilhelmi Ep. Pad. 2.

Gobelin.

atq. 6. c. 35.

Wilhel-mus Ep.

Diece-sis

sua admi-

nistratio-

nem adit.

Litera

Warburg.

Litera

Brakel.

Jussu fra-

tris sui

capitur

à præfe-

cto Ra-

vensber-

genfi.

Altero subinde anno Wilhelmus Episcopus plenam dicecesis administrationem tam in sacris quàm civilibus adiit, adscitisque ex Collegio Cathedrali & ordinum cœtu prudentibus juventutis suæ moderatoribus, rem magnis supra ætatem animis est aggressus. Ac-que ut domi primùm omnia componeret, accepto fidei juramento à civibus & vasallis, provincialia comitia indixit; in hisque Warbur-gensibus, Brakulensibus, ceterisque civitatibus privilegia sua instau-ravit. Lata hæc & pacata erant novi Episcopi ac boni Principis exor-dia; cùm hoc ipso anno iter ad Rhenum ingressus Wilhelmus capitur ab Henrico Oer, præfecto castri Ravensbergenfis, quem Wilhelmi frater Adolphus Dux Montium, & Comes Ravensburgensis suo ca-stro, huic dicecesi contermino, imposuerat. Dissidebat enim jam per id tempus Adolphus Dux à Wilhelmo patre suo, quòd ab eo divi-sionem provinciæ sollicitaret, ac diutius vitam protraheret, quàm ejus regnandi libido ferret. Wilhelmus verò Episcopus noster, quod optimi filij erat, patris defensionem susceperat, paratus etiam si res posceret,

posceret, diœcesis suæ vires pro honore & salute patris producere. Quibus ut Adolphus præverteret, Wilhelmum Episcopum nostrum per Ravensbergensem præfectum suum noctu, dum in villa quadam ex itinere quiesceret, xxvii Octobris intercepit, captivumque abduxit: è qua tamen captivitate haud multò post, interpellata Cæsaris & Pontificis auctoritate, per diœcesis ordines liberatus est.

Agebantur hæc dissidia inter fratres patremque hoc anno, quo Rupertus Cæsar, eorum avunculus, Romanum iter susceperat; nam ille, ex quo Romanorum Rex creatus erat, nihil impensius habuit, quàm ut in Italiam expeditionem susceperet, & pro veteri Imperatorum ritu à Pontifice augustali coronâ ornaretur; sollicitatusque ad hoc erat à Bonifacio Pontifice & Florentinis, ad Galeatij tyrannidem comprimendam. Quam in rem Rupertus præmisit Romam Conradum Satalum, Verdensensem & Saxonicum Episcopum, Oratorem & Theologum præstantem, qui in amplissimo Cardinalium senatu de Ruperti sapientiâ, justitiâ, & fortitudine, ceterisque virtutibus tanto Principe dignis peroravit; quemadmodum hæc panegyris in historia Ecclesiastica recitatur. Fuit autem Conradus Satalus, quem nostri Sultowium dixere, ex urbe Lunenburgensi ortus, præstantissimus eâ tempestate Theologus, vir eloquens, & decus Saxoniorum Episcoporum, eoque à Ruperto Rege ad id munus præ cæteris delectus. Hunc Legatum Rupertus cum exercitu est consecutus, deducens Regem Friderico Colonienfem Archiepiscopo, Leopoldo Austriae, Carolo Lotharingiae ducibus, multisque Germaniæ principibus. Verum, quòd copiis minus validis adveniret, cladè affectus à Galeatio, desertus à Colonienfem Archiepiscopo, & Austriae Duce, nec à Pontifice, qui ipse egebat auxilio, adjutus, sub vernum tempus iter in Germaniam laceris copiis relegit, adeo jam vires Imperij afflictae & enervatae erant. Rupertum subinde scribit Trithemius Coloniam mense Majo splendidissimas nuptias Ludowico filio celebrasse, data ei in matrimonium Blancâ Regis Angliæ filiâ. Cæsar inde Heidelbergam profectus, res Imperij moderandas suscepit; nec tamen impedire licuit, quo minus Adolphus Dux Montium, sorore sua genitus, primum Wilhelmum fratrem, ac post etiam ipsum Patrem suum Wilhelmum captivum duceret. Tanta hoc tempore in Imperio conturbatio, & Principum libertas erat.

Mindæ hoc anno excessit è vita Wilhelmus Buschius Episcopus. In huius locum Canonici pro veteri libertate sublegere Gerhardum de Monte Præpositum Coloniensem. At dum Bonifacius Pontifex Episcopum dixit Ottonem Ritbergensem, ortum est haud leve certamen, nec prius finitum, quàm Gerhardus de Monte acceptâ certæ pecuniæ summa Episcopatum relinqueret Ritbergenfem ea tum Pontificum valebat auctoritas in Episcopis dandis.

Subtra.

Raynaldus
in histor.
Eccles.
Antonin.

p. 2.
Blond. l. 10.
Naucler.

Gen. 47.
Broever.
Trithem.

Rupertus
Cæsar.

Romam
conten-
dit, ad

suscipien-
dam à

Pontifice
Imperij
coronam.

Obitus
Wilhelmi
Buschij
Ep. Min-
denfis.

Et Theodoricus
Hornæi
Ep. Osnab.

Erivv.
in Chron.
Osnabrug.
Crantz.
lib. 10. Ad-
trop. 6. 48.

Subtraxit & hic annus, xix Januarij, Theodoricum Hornæum Osnabrugensem Episcopum, virum religiosum, & bellica fortitudi-
ne per 25 in administranda diocesi egregium; qui non modò ex fœ-
dere cum Ottone Episcopo Monasteriensi inito, constanterque cul-
to: sed & patrocinio Wilhelmi, Montium Ducis, & Comitis Ra-
vensbergensis, omnes hostes suos feliciter obtinuit. Ob quamfi-
dam operam Canonici sæpe Theodorico auctores fuere, deligeret
sibi Wilhelmum filium ejus adiutorem, quem Paderbornenses præ-
ripuere. Auctum ab eo patrimonium Ecclesiæ castris bonisque com-
pluribus. Subrogatus Theodorico Henricus Holfatiæ & Schawen-
burgi Comes in Osnabrugensi Episcopatu.

Annus Christi 1403.

Bonifacij IX Pont. 14.

Ruperti Cesar. 4.

Wilhelmi. Episc. Pad. 3.

Lerbeckius
in Chron.

Schaw.

Meibomius

in Notis

Pideritius

in Chron.

Lipp.

Chron.

Brunsvic.

Crantz. l. 11.

Metrop. 6. 7.

lib. 10.

Saxon. 6. 24.

Spangen-

berg. in

Chron.

Wittius

Erivv.

in Chron.

Osnab.

Bellum

Brunswi-

censes in-

ter & Co-

mitem

Lippien-

sem, cere-

ramque

Westfaliæ

nobilita-

tem.

Anno dehinc subeunte vicinum nobis bellum concessit West-
falia, quod inter Bernardum Comitem Lippiensem, & Henricum
Ducem Lunenburgensem, ejusque fratrem Bernardum Ducem Brun-
swicensem, magnis iris, magnaue nobilium Westfaliæ conspira-
tione, gestum hoc anno refert Meibomius ex veteri chronico: Pideritius
verò & Chronici Brunswicensis auctor ad sequentem annum; Ler-
beckius, qui captivitatem Ducis Lunenburgensis prosequitur, in
Mccccv etiam rejicit; causam tamen nemo satis prodidit, nisi quòd
Crantzius indicet, Brunswicenses incursionibus trans Visurgim fa-
ctis prædisque laceffisse Lippientes ac finitimos Westfaliæ populos.
Quapropter Comiti Lippienti arma sua conjungere Hermannus
Comes Everstenius, diocesis nostræ superioris præfectus militaris,
Gerhardus ab Ense, Theodorus Kettelerus, Joannes Drostius, Fride-
ricus Brenckius, alique quàm plures viri equestris ordinis, uti ad
ejusmodi bellorum motus prona stabat nobilitas, armis prædisque
innutrita. Igitur postquam Dux Lunenburgensis Visurgim cum co-
piis transgressus, vicinosque agros infestare compertus, objecit se
cum Lippienti Comite armata nobilitas, multis hinc inde velitati-
onibus actis; donec xix Novembris in planitie ad Oterbergam haud
procul à Visurgi instructa utrimque acie concursum, & acerrimè de-
pugnatum est. Cæsi Lunenburgenses ac Brunswicenses, quos inter
Henricus Dux Lunenburgensis à Bernardo Comite Lippienti captus,
in veterem munitamque arcem Falckenberg abductus, atque ut Ler-
beckius, clarus è familia D. Dominici eorum temporum scriptor
memorat, in cippo (quod lignum est bipatens, in quo fontium pedes
includuntur) inhumane et crudeliter est tractatus. Eo in carcere per in-
tegrum annum Dux à Comite detentus, nec antè laxatus est, quàm
centum millia aureorum juraret se Comiti daturum, obsidesque
daret

daret nobiles & equites, quorum fide certus esset de lytro persolven-
do. His transactis, Dux è carcere dimittitur; qui mox sese ad Ruper-
tum Cæsarem contulit, questurus de injuria & sævitia, qua per an-
num in carcere habitus fuisset. Quibus auditis, Cæsar, literis per Sa-
xoniā, Westfaliam, & Hassiam promulgatis, Ducem à juramento
absolvit, & Bernardum Comitem Lippiensem, ejusque patrem Simo-
nem, ac Hermannum Comitem Everstenium proscripsit. Implora-
ta & Pontificis auctoritas, à quo & Comes Lippiensis anathematis
vinculo perstrictus est. Interim Dux quindecim millia aureorum
pendere coactus; reliquum ab obsidibus magnam partem à Comite
extortum est. Tanta vel unius Comitis audacia adversus potentem
illam Ducum Lunenburgensium & Brunswicensium familiam sese
exseruit.

Ceterum cum per id tempus multi Dynastæ in suis territoriis,
multique Magistratus & civitates in diocesi Paderbornensi, Minden-
si, & Colonienfi multas leges & plebiscita ferrent, quibus libertati &
privilegiis Cleri derogabatur, multisque injuriis tractarent Clerum;
questi sunt hac super re Præpositus, Decanus, totumque Collegium
Cathedrale Paderbornense cum Abbatibus & clero apud Bonifaci-
um Pontificem, libello supplici eidem oblato; quo accepto, Ponti-
fex præclarum hoc anno diploma pro libertate Ecclesiastica asseren-
da dedit, idque Abbati Paderbornensi SS. Petri & Pauli, Abbati S.
Martini Mindensi & S. Patrocli Sufatensi, diocesis Colonienfis, pro-
mulgandum transmisit. Eo verò diplomate non modò ad veteres
Ecclesiæ canones, sed & Friderici, Caroli IV, aliorumque Imperato-
rum leges pro libertate Ecclesiæ se revocat, mandatque censuris Ec-
clesiasticis severè perstringi, quotquot Magistratus civiles vel leges
& plebiscita adversus libertatem Ecclesiasticam statuerent: vel
exactiones à Clero exigèrent: vel bona Ecclesiæ invaderent: vel Ec-
clesiasticam personam ad tribunal civile raperent: vel oblationes fi-
delium interverterent: vel Sacerdotes, Clericos, aut religiosos homi-
nes proscribere, spoliare, in vincula trahere, aut aliis verberum vulne-
rumque injuriis per sacrilegium tractare ausi fuissent. Id diploma Bo-
nificij Pontificis apud S. Petrum VIII Idus Maji Pontificatus anno
quarto decimo consignatum tenemus, & quia prolixum est, recitare
prætermisimus. Adhuc ea tempora erant per Saxoniam, quibus
Pontificum auctoritas, censuræque Apostolicæ Sedis valebant apud
conscientias hominum, quamvis multum in hæreses sæculum in-
clinaret.

Et verò quanta per id tempus civium Paderbornensium fuerit
insolentia, satis commonstrat eorum plebiscitum, quo præscripsere,
sacrificia pro defunctis non nisi die dominico, oblationesque deinde
ad unam Missam fieri debere. Adversus hoc pravum decretum Ma-
gistratus cum Gobelinus, qui tum Parochum & Concionatorem
agebat

Pontifex
dato di-
plomate
liberta-
tem Ec-
clesiasti-
cam de-
fendit.

Gobel. atar.
6. c. 70.
Civium
Pader-
bornen-
sium inso-
lencia.

agebat in Forensi templo peroraret, tantam sibi populi invidiam, odiumque concivit, ut metu publicæ seditionis ultro se munere abdicarit.

Annus Christi 1404.

Bonifacij IX Pont. 15.

Ruperti Cæsaris 5.

Wilhelmi Episcopi Pad. 4.

*Trithem.
in Chron.
Spanheim.
Chron. Tre-
mon. M. S.
Teschem.
part. 2.
Sireitham.*

Subinde Wilhelmus Episcopus noster domestico malo confli-
ctatus est. Nam quem habebat fratrem Adolphum patris heredem
in Ducatu Montium designatum, is longioris patris vitæ impatiens,
incensusque regendi cupidine, Wilhelmum patrem captivum abdu-
xit in castrum Nuembrugum, ubi in arcta cum custodia habuit, fru-
stra consanguineis, & Anna matre, quæ Ruperti Cæsaris soror erat,
deprecantibus. Ac mater, cum multis lacrymis nihil ab impio &
obdurato filio, qui jam se ducem Montium superbo titulo ferebat,
impetraret, Heidelbergam ad Rupertum Cæsarem, fratrem suum,
proficiscitur, multis querelis accusando Adolphum filium. Cæsar
ad tam impium facinus indignatus, Adolphum proscribit, jubetque
ad patris obedientiam redire. Quo Cæsaris judicio confirmatus
Henricus ab Oer, etsi primum Wilhelmi patris ac Wilhelmi filij Epi-
scopi nostri hostis esset, post tamen, hortatu & promissis Friderici
Colonienfis Archiepiscopi, Ducem liberavit, solutumque Sonsum
ad Colonensem Archiepiscopum deduxit.

*Ertw.
in Chron.
Osnabrug.
Cleinsorg.
in Chron.
Westf.
Crantz.
lib. 11. Me-
trop. c. 1.*

Cæterum cum hoc anno Henricus Comes Holsatiæ Osnabru-
gensis antistes ultro se Episcopatu abdicasset, in ejus locum Præfules
ac Canonici Osnabrugenses sublegere Ottonem Monasteriensem
Episcopum; impetratumque à Pontifice, ut Osnabrugensem
Episcopatum Administratoris titulo cum Monasteriensi conjungeret.
Primò, inquit Crantzius, nihil frequentius, quam translatio Episcopi
ex una diocesi in aliam Pontificis auctoritate; post necessitate etiam
temporum urgente unus Episcopus pluribus oneratus. Ut verò Ot-
tonem poscerent Osnabrugenses, fecere merita superiorum armo-
rum, quibus Theodorico Episcopo junctus, Osnabrugensem Eccle-
siam haud secus quam suam hætenus propugnarat: tum bellica for-
titudinis Ottonis, qua omnibus circum Comitibus & Principibus for-
midabilis erat, sub cujus clypeo Osnabrugenses suæ diocesis defen-
sionem expetebant. Sed foedior causa Holsatæ in deserto Episcopatu,
nec alia, hæc, quam quòd Gerhardus frater ejus Dux Sleswicensis &
Holsatiæ bello Dichmarsico occubisset, tribus filiis in pubertate re-
lictis, quorum tutelam curamque sibi ante Episcopatum habendam
dicebat, Cæterum Præsul, Ertwini testimonio, qui magnam sui spem
dederat, qui indies cum tota aula summo mane Ecclesiam adire, cho-
rum frequentare, multis precibus Deum colere, religiosos liberalita-
te fovere,

re fovere, jus ex æquo summis infimisque dicere, multa sacrorum ædificia moliri visus. Ab hoc præfule primum Osnabrugum introducti Canonici regulares secundum D. Augustini institutum quibus & domicilium dedit, & multis postea in Holsatia etiam donationibus prosecutus est ad novam Cœnobij fabricam erigendam. Eo nunc optabilior Osnabrugensibus Otto Episcopus obtrigit, qui Ecclesiam illam haud secus, quam Monasteriensem constantissimè, ut Ertwinus memorat, propugnavit, servavitque ab hostibus intactam.

Mense Octobri, die videlicet prima, è mortalium numero excessit Romæ Bonifacius Pontifex, qui imperiali majestate hæcenus Ecclesiam rexit; ac bene de Paderbornensi meritis; cui è Cardinalium Collegio mox sublektus Innocentius vii vir ætate grandævus juris Canonici Doctor, ac multæ experientiæ, vitæque castissimæ; quemadmodum Theodoricus de Niem Paderbornensis multis virtutibus ornatum exhibet, sed qui biennio Pontificatum clausit. Illustis per id tempus Paderborna duobus egregiis scriptoribus Theodorico, & Gobelino viris in curia Romana probatissimis, quibus multum debet historia Romana, quod ab his schismatæ eorum temporum, & res gestæ Pontificum cæteris etiam accuratius perscriptæ sunt.

Annus Christi 1405.

Innocentij VII Pont. 1.

Ruperti Cæsaris 6.

Wilhelmi Ep. Pad. 5.

Continuatæ per hæc turbæ in alterum annum ex facinore Adolphi Montium Ducis; ac tametsi Wilhelmus pater è captivitate eripus esset, nondum tamen secundum Cæsaris voluntatem repositus erat in ducatum. Quare adversus proscriptum Adolphum filium fœdus armorum inière Fridericus Coloniensis Archiepiscopus, urbs Coloniensis, Wilhelmus Episcopus noster, patri semper fidiſſimus; junctisque armorum viribus Montium ducatum ingressi trans Wipperam flumen Ratingam, Solingam, Wipperfordiam Oppida expugnant, & spoliis exhauriunt. Solinga etiam incendio vastata. Eadem pernicies villis, agrisque populando illata. His demum malis castigatus Dux Adolphus ad obsequium patris, & reconciliationem adactus est; quem & Fridericus Archiepiscopus Coloniensis anno sequenti Mareschallum suum Ducatus Westfalix creavit. Wilhelmo patre demum anno 1408 mortuo, & in Monasterio Montis veteris consépulto, Adolphus totius Ducatus Montium & comitatus Ravensbergenſis possessionem adiit; extinctoque etiam post Rainaldo Julix Duce anno 1423 in Ducatu Julix successit. In hac tamen amplissima provinciarum possessione nullum hæredem successorem nactus est; nam filium, quem susceperat Rupertum, ante Adolphum patrem

Auctor
Chron. Belg.
Chron.
Tremor.
M. S.
Gobelins.

Ppp

mors

mors rapuit; cessitque omnium harum provinciarum hæreditas Gerhardo Duci Juliaccensi Adolphi patruo, iuxta Numinis pœna, quod parentem captivum traxerit in carceres. Sed his in præsens transactis cum Adolpho, reconciliatoque etiam Adolpho cum Wilhelmo fratre Episcopo nostro, una animorum consensione Fridericus Colonien. sis Archiepiscopus, Adolphus Dux Montium, & Wilhelmus Episcopus noster in unam suarum provinciarum defensionem, mutuumque auxilium magno Westfalix publicæque pacis bono convenère.

Ac Wilhelmus Episcopus noster, qui in magna cum Cathedrali Collegio animorum conjunctione diœcesin administrabat, hoc anno, concordix firmandæ causâ, edidit constitutionem de obedientiis, ut vocant, & supplementis Canonorum; quam hoc loco etiam, cum id genus proventuum, quod supra annuos Canonorum census datur, passim per Westfaliam & Saxoniam in Cathedralibus Ecclesiis invaluerit, adjicere visum fuit.

Constitutio Wilhelmi Episcopi de obedientiis Canonorum.

Wilhelmus Dei et Apostolicæ Sedis gratia electus confirmatus Ecclesiæ Paderbornensis, universis præsentia visuris in Domino salutem. Cum ea, quæ pro Ecclesiastici status honore ampliando olim salubriter instituta fuisse noscuntur, manifestis indicis tendere deprenduntur ad noxam sollicitudinis pastoralis, interest pericula præcavere futura. Hinc est, quod sicut experientia didicimus, cum obedientias seu supplementa præbendarum infra scripta Canonici majori præbenda præbendatis et emancipatis in Ecclesiâ nostrâ prædictâ per Episcopum Paderbornensem conferri solita vacare, et ea ad petentium importunitatem, aut alias, non ut expedit, dispensari contingit, privati commodi perniciosus affectus, dum bonum commune negligit, in ipsius Ecclesiæ detrimentum suas nonnunquam relaxat habenas. Quapropter nos cum honorabilibus Dominis, Præposito, et Capitulo Ecclesiæ nostræ prædictæ, communi consensu omnium nostrum, tractatu Capitulari ac matura deliberatione præhabitis, utilitate ipsius Ecclesiæ in hoc evidente pensata, de obedientiis seu supplementis præbendarum prædictis, statuto et ordinatione perpetuo valituris, statuimus et ordinavimus, quod quotiens aliqua de obedientiis seu supplementis antedictis de cætero vacare contingit, Canonici majori præbenda præbendatus et emancipatus, qui superior est in gradu, scilicet quod Præpositus primum, Decanus secundum locum, et deinde Priores et cæteri secundum gradus, quantum adhuc habeant, illam obedientiam infra dies à tempore vacationis, postquam in ipsa Ecclesiâ ipsa vacatio nota fuerit, immediate currentes, coram Capitulo dictæ nostræ Ecclesiæ in propria persona adoptet; quod si neglexerit, seu noluerit ea adoptare, sequens eum immediate in gradu illam poterit modo consimili adoptare; ita sane, quod si plures obedientias tales simul vacare contigerit, ille adoptans illa vice unam duntaxat adoptet, nec sit ei aliam adoptandi facultas, donec singulos Canonicos ad hoc, ut præmissa est, habiles et idoneos hujusmodi adoptionis ordo percurrat, tunc demum, et non prius, aliam poterit adoptare, et illam cum prius habita tenere. Nullus autem Canonorum prædictorum ultra duas simul habere debet de obedientiis seu supplementis

pleme^{ntis} antedictis, nisi tunc stante tempore adoptionis predictæ singuli Canonici aut iijusmodi adoptionem idonei jam binas obedientias de predictis obtinerent, tunc ille, quem adoptionis ordo tangeret, tertiam posset adoptare, et illam cum prius habitis licite retinere. Si vero ille, quem, ut præmissum est, ordo tangit adoptionis, aliquam de predictis obedientiis jam possidet, potest illam, quam habet, si vult, dimittere, et vacantem de novo adoptare, et illa sic dimissa persequentem in ordine eo modo, quo superius est expressum, poterit adoptari. Præterea adjicimus supradictis, quod si quis Canonorum ad optandum idoneus, ut præfertur, obedientiam vacantem non adoptaverit, nihilominus saluum maneat illi jus prioritatis in adoptione obedientiæ deinde vacaturæ, quam juxta modum superscriptum duxerit adoptare. Si autem de obedientiis istis aliquam in tantum deterioratam constaret, seu in futurum deteriorari contingeret, quod propter onera ipsius subeunda, aut alias nemo Canonorum supradictorum eam duceret adoptandum, fructus illius ad usus Capituli eo modo, quo hucusque in talibus consuevit observare, remanebunt, donec forte Canonorum aliquis predictorum onera illius subiturus, ipsam duxerit acceptandam. Ut autem præmissa omnia et singula efficacius robur obtineant firmitatis, Nos Wilhelmus supradictus omni juri, quod nobis et successoribus nostris in predictarum obedientiarum seu supplementorum predictorum collatione, aut qualicunque dispositione competeat quovis modo presentibus, pro nobis et successoribus nostris sponte et libere renunciamus. Et ne cuiquam in præmissis libera tribuatur erroris facultas, obedientias seu supplementa præmissa sub hys nominibus eorum consuetis presentibus duximus inferenda, Schonenbergh, Remynghuse, Moringen, Sallo: Decima in Sinede, Wever, Hildehusen, Selinghusen, Eschechtinghusen, Brockhuse, Hymelhus, Thanehus, Makenlo, Bruchne, Dale, Vylese, Elren, Selchem, Hildehusen, Brenke, Schoteme, Rode, Luthe, Daseborch, Ofsendorp, Lemego, Oltesen: decima Queden, Hoyeringshus, Belinynghus, Wetter, Nortborchnen, Brakle, Eysnen, Gokesbergh, Bokenevorde, Heugeldere, Sumersfide, Kleykampe, Bessinghusen, Corbeke, Nathefungen, et Barckhusen. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes literas, seu præsens publicum instrumentum, hujusmodi statutum in se continentes, seu continens, exinde fieri, et per Bertholdum Notarium subscriptum scribi et publicari mandavimus, et sigillo nostro unâ cum appensione sigilli Capituli nostri supradicti fecimus communiri. Et Nos, Præpositus, et Capitulum Ecclesiæ Paderburnensis predictæ, Decano nostro in remotis agente, in signum nostri consensûs, voluntatis, et approbationis omnium præmissorum sigillum nostrum fecimus presentibus appendi. Acta sunt hæc in domo Capitulari Ecclesiæ Paderburnensis sub anno à Nativitate Domini Millesimo, quadringentesimo, quinto. Indictione tredecima, mensis Martii die nona, hora sexta vel quasi, Pontificatus sanctissimi in Christo patris et Domini nostri Domini Innocentii divina providentia Papæ VII anno primo, presentibus ibidem discretis viris Dominis Gobelino Oerson, Johanne Bruggeman, et Johanne Pictoris in prædicta Paderburnensi Ecclesia beneficiatis, perpetuis testibus ad præmissa vocatis specialiter et rogatis.

Hanc deinde constitutionem Wilhelmi Episcopi nostri Alexander eo nomine v. & Joannes Pontifex anno Mcccxx publico diplomate comprobarunt, quorum apud nos tabulæ servantur; observantque inter nos viri antiquitatum gnari, hæc supplementa bonorum plerumque ex priscis decimis, olim à Carolo M. Ecclesiæ Cathedrali parochiisque per diocesin attributis, desumpta, quæ deinde, soluta communi vita, factaque bonorum inter se divisione, emeritis & emancipatis Canonicis obvenire. Nec infrequentes olim è Collegio Cathedrali sacerdotes simul Ecclesiarum Parochi, quibuscum hæc magnam partem ad Ecclesiæ majoris patrimonium traductæ creduntur.

Annus Christi 1406.

Innocentij VII Pont. 2.

Ruperti Cæsaris 7.

Wilhelmi Episcopi Pad. 6.

Gobel. atq.
6. c. 89.
& 90.
Acta Cœ-
nobij Bode-
censis.

Wilhel-
mus Ep.
animum
ad reform-
mandum
Cœnobi-
um Bode-
cense
adjicit.

Corpus
D. Men-
olphii
Pader-
bornam
transfer-
re cogi-
tat.

Literæ Pa-
derborn.
Cellam
& ædem
ad San-
ctam Ani-

Vacuum exinde Wilhelmus Episcopus noster à publicis familiaribus ac bellis, annum sequentem impendit informandis ordinandisque Ecclesiæ suæ negotiis. Quam in rem, præter alios præstantes è Clero Sacerdotes, in aula habuit Gobelinum Personam, omni scientiarum genere excellentem, diuque in curia Romana apud diversos Pontifices exercitatum, eoque inter Sacellanos aulicos & moderatores rerum sacrarum à Wilhelmo adscitum. Ejus consilio cum cætera Cœnobia, tum vel maximè Bodecense Virginum Canoniarum Monasterium ad meliorem formam reducendum suscepit. Jacebat id per multos annos vastum desertumque ab ipsis Virginibus & Clericis, sola Abbatisa in angusto tugurio remanente. Igitur cum in celeberrimo illo Monasterio ac templo, à D. Menolpho condito, nullus amplius sacrorum cultus superesset, templumque versum esset, in stabulum pecorum; consultum habuit Episcopus & Canonici, ipsum D. Menulphi corpus transferre Paderbornam ad Basilicam suam, & honoratiorem divini cultus locum, in quo & ipse D. Menulphus sanctius coleretur. Id verò cum Abbatisa innotuisset, clam illa noctu per rusticanas mulieres tumbam, in qua sacra ossa condita erant, sustulit, & in vicino equili abscondit; ut, multum licet Episcopi ministris scrutantibus, sacrum pignus irreperit, manserit; tantum & Divus è suo veteri quietis loco transferri nollit, sed, quod tertio ab hinc anno factum est, introductis aliis religiosis viris, cultum suum istic continuari; id quod paulò post narrabitur.

Alium interim locum, duabus ab urbe Paderbornensi leucis distitum, in montibus Teutonicis divino cultui consecrari fecit Wilhelmus, quem *ad sanctam animam* vulgus appellat. Ibi cum Conradus quidam Eremita solitariam vitam delegisset, & in honorem S. Crucis ædem sacram suis & Ludolphi nobilis de Elmeringhus impensis con-

sis construendam obtulisset; Episcopus eò pronius factum approbavit, quòd jam antè cella istic solitarij viri stetisset (in qualem Conradus quoque ferecludi voluit) & crucis effigies, miraculis clara, ab incolis coleretur; ob quæ hodie dum locus annua populi supplicatione, magnaque hominum ex urbe Paderbornensi & vicinis, Oppidis pagisque confluentium pietate celebris est. Literæ approbantis Episcopi sunt hæ.

mam
consecra-
ri facit,

Wilhelmus Dei et Apostolicæ Sedis gratia Paderbornensis Ecclesiæ electus et confirmatus. Dilecto nobis in Christo fratri Conrado Heremite to der Hiligen Sele, nostræ Paderbornensis diocesis, salutem in Domino. Ad ea, quæ divini cultus augmentum, et salutem animarum respiciunt, libenter nos benignos et favorabiles exhibemus. Sanè petitio pro parte tua nobis exhibita continebat, quod tu ad laudem divini Numinis, et honorem S. Crucis, quandam Capellam et altare ac inclusorium in loco, vulgariter nuncupato to der Hiligen Sele, ejusdem nostræ diocesis, de consensu et beneplacito Rectoris parochialis Ecclesiæ in Dorenhaghen subscripta, infra cujus parochiæ limites idem locus consistit, ac strenuorum virorum Godscaldi et Ludowici, nec non Conradi et Ludolphi dictorum de Elmerinchusen, ac omnium suorum haredum ad hoc requisito et obtento, ad quos proprietas fundi loci prædicti pertinere dinoscitur, erigere et construere proponis tuis propriis sumptibus et expensis, ac aliorum Christi fidelium elemosinarum largitionibus mediantibus temporibus assuturis. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi fundandi, erigendi, et construendi capellam ipsam, et unum altare in eadem ac inclusorium licentiam concedere dignaremur. Nos igitur tuis supplicationibus inclinati, tibi et successoribus tuis fundandi, erigendi, et construendi capellam ipsam, ut præfertur, sub conditionibus et modificationibus ac clausulis infra scriptis, liberam auctoritate ordinaria licentiam elargimur; ita quidem, quandocunque et quotiescunque dictum inclusorium post obitum tuum per mortem, aut resignationem, seu quamcunque dimissionem vacaverit, ex tunc jure conferendi ejusdem conclusorii personæ Ecclesiasticæ sive seculari in perpetuum apud seniore[m] masculum de progenie Elmerinchusen prædictis, aut alios quoscunque dicti fundi possessores remanebit; quibus deficientibus, aut si forte idem Senior vel possessores infra tres menses à tempore vacationis ipsius conclusorii personam habilem, et laudabilis vitæ, et honestæ conversationis non instituerint ad illud, ex tunc ejusdem inclusorii dispositio et collatio, ad Præpositum Ecclesiæ Paderbornensis, qui pro tempore fuerit, devolvetur. Et insuper, postquam hujusmodi capella et altare erecta fuerint et consecrata, et non prius, ex tunc, quotiescunque Rector parochialis Ecclesiæ in Dorenhaghen prædictæ, qui pro tempore fuerit, aut ejus Capellanus, ibidem missam celebraverit, omnes et singulas oblationes penitenciales infra Missarum solemnias, et die dedicationis eorundem Capellæ et altaris in eodem altari oblatas seu offerendas temporibus assuturis quibuscunque recipiet, tollet, et levabit, et in usus suos liberè convertet, omnibus vero aliis et singulis oblationibus, tam in Petina, cera, celenodiis ad eandem capellam et truncum ibidem ponendum apportatis, seu

apportan-

apportandis, oblati, seu offerendis ad eundem Heremitam pro sui sustentatione, ac luminaria, et ad fabricam dictarum Capellæ, et altaris, ac inclusorii remanentibus in futurum. Crux vero ibidem existens pro majori reverentia sibi exhibenda super dicto altari debet collocari, quæ etiam in dicto die dedicationis infra Missarum solemniam non debet nisi offertorio completo deponi.

Nos itaque tuam laudabilem intentionem, ac dictorum de Elmerinchusen et suorum heredum quoad præmissa in domino commendantes, huiusmodi collationem, et dispositionem, seu ordinationem, prout superius enarrantur, prout et quemadmodum rite et ordinate factæ sunt, ratas habemus et gratas, et eadem auctoritate ordinaria confirmamus, harum testimonio literarum sigillo nostri officialatus majori, quo utimur ad præsens sigillatarum præsentibus appenso. Et nos Henricus de Buren Præpositus dictæ Ecclesiæ Paderbornensis, ac Johannes Toninges de Sassenhusen Rector dictæ Ecclesiæ in Dorenhagen, proprio sigillo carens, utens sigillo Domini Hermanni Felsenbergh ad præmissa, nec non Gotscalcus de Elmerinchusen pro me et aliis prædictis et nostris heredibus in signum approbationis præmissorum et nostri consensus ad præmissa adhibiti præsentem literam pro nobis et successoribus nostris duximus roborandam. Datum anno Domini millesimo, quadringentesimo, sexto, in festo Conceptionis gloriosissimæ Virginis Mariæ.

Sub exitum anni hujus, ab excessu Ottonis Comitæ Ritbergensis Mindensis Episcopi, subrogatus in ejus locum Corbeiensis Abbas Willebrandus Comes de Hallermont, pugnacissimus Præsul, cui & bellum fuit cum Bernardo Lippiensi, & Nicolao Teclenburgico Comite; nam alteri armata manu castrum wedengensteinium, alteri Reichenbergam, tertium castrum Radenam Bockio nobili eripuit, Ecclesiæque suæ reddidit. Multis dein bellis præliisque interfuit: ex quibus tot vulneribus saucius rediit, ut post mortem, inspectis cicatricibus, corpus instar secti assique piscis deprehensum fuerit. Homo durus, qui clericum aliquando cippo inclusit, & culeo insutum projecit in Visurgim, haud alia ex culpa, quàm quod Romæ sacerdotium suæ diocesis impetrasset, cujus donationem sibi vendicabat. Ob id factum à Pontifice grandi are mulctatus, invisusque, adlegit sibi adiutorem Episcopatus Albertum Comitem de Hoja. Ejusmodi hominem Roma venientem cum provisionis literis Simon Sternebergius Episcopus noster coniecit in carceres, in quo ad mortem usque ut supra diximus afflixit, visque sunt Episcopi illam Sacerdotiorum, impetrandi libertatem castigare, quæ tum pravo usu invaluerat, sed crudeles hæ magis pœnæ ex crudo illo sæculo, quàm promeritæ, dignæve Episcopo. Gessit interim Willebrandus per xxx annos, & tres menses Episcopatum: obiit post illa pridie Natalis Christi anno xxxvii vel ut alter fastorum liber tradit, xxxvii hujus sæculi, postremus Comitum Hallermontiorum, quocum vetus Comitatus Hallermontius, qui intra jurisdictionem Mindensis & Ducatum Brunswicensis monstratur, extinctus cessit Brunswicensibus.

Annus

Chron.
Mindense
M. S.
Chron.
Mind. à
Meibom.
editum
Mindense à
Pistor. editum
Crantz. lib.
11. Metrop.
c. 42.
Hamelm.
in chron.
Oldenb.
p. 105. & lib.
de famul.
emori. pag.
114.

Annus Christi 1407.

Gregorij XII Pont. 1.
Ruperti Cæsar. 8.
Wilhelmi Ep. Pad. 7.

Vertente anno Wilhelmus Episcopus arma casu magis, ut Gobelinus tradit, quam ex destinato consilio resumpsit; & Comitem de Spiegelberg, Oppidanosque Hammelenses ad Visurgim, commissâ prospere pugna, festo D. Cæcilie Virginis superavit. Nam, etsi sedecim tantum ex hostibus cæsi, ingens tamen captivorum multitudo fuit, quos in vincula conjecit: cæteris fuga elapsis, & Hameliam sese retrahentibus. Paderbornensium eo prælio multi quidem faucii, nullos tamen morte sublatus; id quod ad numinis beneficium retulit Wilhelmus; ut victoriæ hujus diem quotannis D. Cæcilie celebrem statuerit.

Haud multò post validum Principum fœdus est contractum, auctore duce Lunenburgensi, & Bernardo Duce Brunswicensi, ad ulciscendos Comites Lippenses: in quod tum Otto Dux Geldrie, Hermannus Landgravius Hassie, Adolphus Dux Montium, Comites Hojani, Schawenburgici, alique convenere. Huic & Wilhelmus Paderbornensis Episcopus nomen dedit, multum lacesitus à Lippiensibus; quòd feuda Paderbornensis Ecclesie, quæ tenebant, detrectarent recognoscere. Quare junctis ingentibus copiis, factaque festo D. Jacobi in Lippensem Comitatum irruptione, primùm Hornam Oppidum obsidione incingunt. Id verò quia Lippenses munitis, supra quàm persuasi erant, firmarant; soluta post aliquot hebdomadas obsidione, totum Comitatum deprædationibus, ferro, flammaque per reliquum anni tempus evastant, Simone patre & Bernardo filio se intra Blombergam castrum continentibus.

Annus Christi 1408.

Gregorij XII Pont. 2.
Ruperti Imp. 9.
Wilhelmi Ep. Pad. 8.

Anno hoc Wilhelmus Episcopus noster bellum adversus Comites Lippenses profecutus est. Id etsi Lunenburgensibus ac Brunswicensibus non, uti sperarant, ex voto procederet, nulloque Oppido & castro expugnato trans Visurgim, præda tantum iram & vindictam explendo, se reciperent; ausus tamen Wilhelmus Episcopus noster contracto provinciali milite Lippensem Comitatum armatus ingredi; stetitque ante urbem Lemgoviam cum quingentis lanceariis & reliquis copiis, extrema minitendo, nisi Simon & Bernardus Comites imperata facerent, ac cum cæteris Ecclesie Paderbornensis vasallis juramentum fidei præstarent, Hornamque Oppidum, & ca-

strum adigit.

Gobelinus
cap. 88.
Paderitius
in Chron.
Lippienf.
Meibom.
in Chron.
Brunsv.
Wilhelmus Ep.
Comitem Spe-
gelbergi-
cum &
Hammelen-
ses
bello vin-
cit.
Fœdus
cum plu-
ribus
principi-
bus init.
Et Lip-
pienses
oppu-
gnat.

Gobelinus
Paderitius.

Wilhelmus Ep.
Lippien-
tes ad
prætan-
dum jura-
mentum
fidelitatis
strum adigit.

strum Valckenberg, Lemgoviam & Detmoldiam, ac cætera, feudi nomine, & ritu majorum, à se & ab Ecclesia acciperent. Territi hac constantia Wilhelmi Episcopi Comites, veritque ne bona aut Lawenburgenfibus, aut Brunswicensibus, alijsve potentiori Principi in feudum daret, juramentum fidei dixere. Quæ postquam Wilhelmus Episcopus ad Rupertum Imperatorem avunculum suum retulit, collaudavit Imperator Wilhelmi constantiam, fidemque Ecclesiæ suæ præstitam; ac mox etiam insigni diplomate, secundum Henrici sancti, à quo Comitatus ille Haholtinus Meinwerco Episcopo donatus est, & cæterorum Cæsarum diplomata, nobilissimum illud Ecclesiæ Paderbornensis feudum novis tabulis confirmavit; in iisque, ut Gobelinus refert, præter cætera loca complexus est Hornam, Valckenbergam, Detmoldiam & Lemgoviam inter feuda Paderbornensis Ecclesiæ. Ex quo primum constat non à Simone eo nomine III Comite Lippiensi, qui Wilhelmum & Theodoricum consequitur, sed vel à Simone I, vel Bernardo IV, vel Bernardo V Episcopis nostris ex familia Comitum Lippiensium, vel certè ab alio aliquo Episcopo Paderbornensi hæc in feudum esse data. Falli proinde necesse est Pideritium, quod scribat, hos Lippienses Comites Simonem & Bernardum à Wilhelmo Episcopo armis adauctos, ut has urbes & castra in feudum traderent Paderbornensi Ecclesiæ; cum Wilhelmus Episcopus nihil aliud egerit, quàm ut has urbes & bona, quæ majores in feudum acceperant ab Ecclesia Paderbornensi, & illi dicto juramento fidei feuda recognoscerent. Qua in re prisca Ecclesiæ suæ jura asseruit. Poterat hoc Pideritius ex Gobelino, à quo hæc tam diserte asseruntur, discere; sed hunc ille auctorem vel non legit, vel more quorundam, veri non satis Studiosorum, dissimulavit. Sanè cum nos in Meinwerco produxerimus diploma D. Henrici Imperatoris, quo Comitatum Haholti Comitis cum his urbibus & castris Paderbornensi Ecclesiæ dedit, neque inde ullis tabulis probari possit, aut venditione, aut commutatione, aut donatione ad Comites Lippienses transisse, superest feudi titulo (quod & ipsi Comites hodie dum agnoscunt) ad Lippienses pervenisse; idque tanta prodigalitate aut consanguineorum, aut aliorum factum tradunt, ut etiam Ecclesiæ nostræ partem his feudis abalienatam semper questi sint posteriores Episcopi. Majorque jactura fuit, postquam Comites à Catholica religione desciscientes, tot urbes, pagos, villas, incolas per amplum illum Teutonicorum montium tractum secum primum ad Lutheri, post ad Calvinii etiam hæresin detraxere. Quæ mala ferò etiam ex illa feudorum donatione consecuta sunt.

Lemgovien-
sies
coguntur
evertere
arcem La-
gensem.

Lippiensibus Comitibus ad obsequium deductis, Wilhelmus Episcopus noster Lemgovienfes aggressus est, quos ex intentatis armis ad egit ad arcem Lage funditus evertendam; id quod datis in pervigilio natalis Joannis Baptistæ literis ad Episcopum extemplo se facturos,

duros Magistratus & cives rescripsere. Arx enim Lage cum Oppido in comitatu Lippiensi haud secus quam Horne, Detmoldia, & cætera loca feudum erat Paderbornense, quo in castro suo nullum hostile præsidium pati voluit.

Tristi post hæc nuncio percussus Wilhelmus Episcopus accepit, Wilhelmum patrem Montium Ducem & Comitem Ravensbergensem VII Calend. Julii excessisse à vita. Quare ad supremos defuncto honores, deferendos & funus deducendum profectus; patrem deinde honorifico sepulchro, in celebri veteris Montis Cœnobio à maioribus condito, intulit; Principem per omnem quidem vitam bellicosum, sed pietate & religione non minus illustrem. Ejus enim liberalitate Collegium Canoniorum Dusseldorpiense dotatum institutumque est; Turres S. Severini & SS. Apostolorum in urbe Coloniensi magnifico opere constructæ; & quæ præterea à Gobelino nostro in carmine funebri ab eo conscripto præclare piæque gesta memorantur. Tum demum Adolphus Wilhelmi Episcopi frater plenam ducatus Montium & Comitatus Ravensbergenensis possessionem adiit.

Et Wilhelmus Episcopus noster à funere patris in diœcesin reversus serio tandem Bodecense Cœnobium in alium statum formandum sumpsit, & quia nihil bonæ frugis à Virginibus Canonicis, quæ illud hæcenus incoluerant, sperari poterat, collato cum Canonicis Cathedralis Ecclesiæ consilio statuit evocare Swollis viros religiosos ex instituto D. Augustini, qui eâ tempestate florebant, & Collegium Canonicarum Virginum convertere in Cœnobium Canonicorum regularium; movebatque Episcopum antiqua loci sanctitas, & præfens inquam prolapsa erat vastitas. Nam & templum cum Cœnobio Virginum inter rudera jacebat exustum, solâ chori aliquâ parte superstitæ; & bona partim in spoliis cesserant per bella, partim ære alieno obruta erant; eoque Virgines omnes, & Clerici deserta loci habitatione difflexerant, solâ Abbatisâ in angusto tugurio relictâ; nec ullus sacrorum cultus à multis annis in celebri illo loco conspectus erat, nec Virginibus, quæ dissolutâ disciplinâ vagabantur, ulla cura reparandi pristinam habitationem, aut animus redeundi ad communem vitam erat. Igitur ne tam celebre Virginum Collegium à D. Meinulpho institutum, & tot sæculis à Carolo M. cultum, & tot miraculis illustratum prorsus exfolesceret, primum festo Joannis Baptistæ hujus anni Episcopus pertractavit cum evocato Swollis Priore Joanne Weilio viro religioso & sapienti, desertumque Bodecense Cœnobium familiæ D. Augustini auctoritate Pontificis excolendum obtulit; id cum ille ad larga certaue subsidij promissa grato animo acceptaret, mense deinde Septembri tractatum est cum exautoratâ Abbatisâ Walburge de Walde super annuo censu pendendo; ex quo honestam exinde vitam aleret; dati in hanc rem à Wilhel-

Gobelin.
atq. 6. c. 88.
Teschemach
part. 2. pag.
141.
Moritur
Wilhelmus
Dux
Montium
Wilhelmi
Ep. Paderborn.
Pater.

Wilhelmus
Ep. Paderb.
agit de
Bodecensi
Canonicarum
Cœnobio
convertendo
in Monasterium
Canonicorum
Regularium.

mo Episcopo arbitri ex Canonicis Bertholdus Besselinus, Thesaurarius & Widekindus Spigel Cantor, e nobilitate verò ab ipsa Abbatisa delecti Ravenna Brencken, & Hermannus Herte, horum iudicio certi annuique redditus Abbatisæ sunt attributi, quibus rite confectis, & à Wilhelmo Episcopo approbatis Abbatisa se munere abdicavit, Monasteriumque cum patrimonio & possessionibus in manus Episcopi tradidit. Hac super re adsunt apud nos publicæ tabulæ honoratorum virorum testimonio Anno Mccccviii die prima Septembris consignatæ.

Chron.
Monast.
Kersibr.in
Episc.
Monast.
Ertw.in
Chron.
Osnab.
Cleinsorg.in
Chron.
Westf.
Otto Ep.
Monast.
devicto
Henrico
Solmensi
arcem
Otten-
steinia-
nam Dice-
cesis sue
adjungit.

Triumphavit hoc anno, quod præter fastos Monasterienses ab Ertwino, & Cleinsorgio scriptum est, Otto Monasteriensis Episcopus de Henrico Solmensi Ottensteinij Dynasta postremo diocesis turbatore, hostesque inter cæteros acerrimo. Bellum id jam supra ab aliquot annis magna diocesis perturbatione cœptum exarserat, atque ex levibus, ut fit, initiis in apertam flammam eruperat. Interfecerant nimirum duo nobiles viri Joannem Werselium Solmensis naturalem fratrem; ac licet Monasteriensis urbis senatus capitali supplicio animadverteret in nobiles, non tamen acquievit Solmensis, vindictamque fraternæ cædis homo iræ impotens convertit in urbem quam Episcopum, prædisque grassando per diocesis ingenia eidem damna intulit; aususque etiam famosas literas spargere, quibus clarissimum Ottonis nomen calumniis, & injuriis proscindebatur; ac cum nulli magis se læsos quærentur, quàm Castrenses in castro Nienburg ad Dinckelam nobiles, Ottonem Episcopum suum appellare vinctum; & ille prædonum impatiens arma exacuit in Solmensem, bellum palam indicit, arcemque Ottensteinianam, qua se incluserat Solmensis, obsidione incingere cœpit. Ardua erat arcis oppugnatio, quòd paludibus undique circumfusus unico tantum per humentem aggerem accessu pateret. Solmensis cum suis se viribus expedire non posset, vicinos Principes, & Comites implorat; quos inter primum se obtulit Adolphus Clivensis Comes; atque is minacibus literis denunciat Ottoni Episcopo, nisi Solmensem clientem suum obsidione, & bello intactum relinqueret hostem se fore. Nihil histertius Otto, Osnabrugensis Episcopi, urbis Monasteriensis, cæterorumque auxilia sollicitat; horum copiis adjutus arcem Ottensteinianam arctius obsidione premere aggressus est. Tum verò Solmensis sollicitare Rupertum Imperatorem, Ducem Burgundiæ, Comitem Clivensem, Morfanum, Heinsbergium, Seinensem, aliosque Westfaliæ Dynastas. Multæ ab his intentatæ Ottoni minæ; nec tamen Otto se ab obsidione dimoveri passus, interrito ad omnes casus animo perstitit; jamque obsidione in biennium producta, ad extrema deductus erat Solmensis, cum Adolphus Cliviæ Comes tracto in societatem belli Marcano, cæterisque ad Rhenum inferiorem Dynastis cum numeroso exercitu advolat, Ottonem ab obsidione depulsurus.

furus. Quo cognito, Otto Episcopus militem omnem ex praesidiis ad castra evocat, hostique provocanti inter Attenvordiam, & Geseheram 12 Calend. Aprilis occurrit. Post leves velitationes tota mox acie pugnatum, caesusque ingenti clade Clivensis ad Rhenum se recepit. Capti tres fratres Steckij nobiles, jurati Episcopi hostes, Witte- nus, alique cum centum & viginti equitibus, & magna nobilium turba; id quod hoc anno factum memorant Scriptores. Victor Otto Episcopus ad castra, & obsidionem rediit, multoque quam antè per- tinaciùs arcem expugnandam suscepit. Tum verò Solmensis acce- pra Clivensis, aliorumque clade abjicere animum, & quia longà simul fame urgebatur, sese atque arcem munitissimam cum omnibus bo- nis in Episcopi manus dare.

Ac ne Solmensis tot annis diocesis spoliis & damnis infestus, pro inquieto ingenio ad turbas rediret, iustus est è diocesi emigrare, ar- cemque & bona in compensationem damnorum Ecclesiae Monaste- riensi relinquere. Quae deinde Neomagi in publico Principum con- ventu à Sigismundo Imperatore Ottoni adjudicata sunt. Solmensis post illa Zutphaniam concessit, ubi ad annum 1422 vitam protraxit, fructu tamen bonorum, quoad vixit, donatus. Filia, quam reliquit unicam haeredem, denupta Guterswichio Dynasta; quo connubio post cetera Solmensis bona ad Benthemenses Comites, & Steinfor- dienses pervenire: debellato Solmensi, Otto Episcopus exinde dioc- esin quietam habuit. Tantum nimirum terrorem vicinis Principi- bus iniecit, ut nemo cum eo bellatore committi vellet, auctaque diocesis hoc postremo ejus bello nobili peculio Ottensteniano. Nec facile Episcopus ea tempestate per Saxoniam, qui hostes suos omnes feliciùs ultus, spolia praedonum tanto lucro converterit in Ecclesiae suae emolumentum.

Annus Christi 1409.

Alexandri V Pont. 1.

Ruperti Caesaris 10.

Wilhelmi Ep. Pad. 9.

Successit dehinc annus seculi nonus publicis Ecclesiae malis lon- gè calamitosior; incrementum enim per dissidia Cardinalium schi- smate inter Gregorium XII, & Petrum de Luna, quem postremum Galli & Hispani fovebant, Cardinales tandem pacis & concordiae causà utrumque exauctorandum contendebant, urgebantque ad id Gregorium Pontificem, quòd in ipsa electione juramento adstrin- xisse dicerent abiturum se Pontificatu, si publica Ecclesiae utilitas po- sceret. Scriptis itaque ad omnes Reges, & Metropolitanos Germa- niae literis, Cardinales Concilium Pisanum indixere. Quibus acce- ptis, Moguntinus Archiepiscopus misit exemplar ad omnes provin- ciales suos Episcopos, & Moguntiam post festum Epiphaniae evoca-

Gobelin.

atat. 8. c. 88.

Theodori.

Nem. lib. 3.

de schismo.

cap. 18.

S. Anton.

de Concil.

Pisan. c. 5.

Concil.

Paris.

Raynald.

in hist.

Eccles.

Alexand.

p. 2. lib. 5.

c. 17.

Q 99 2

VIT; &

Indicitur
Concili-
um Pisa-
num.

vits & quia ad Rupertum Cæsarem simul perscriptum erat, Cæsar quoque sub initium anni in octava Epiphaniæ Francofurti conven- tum Principum indixit, interque Imperii Principes quoque accessit Wilhelmus Episcopus noster. Multis primùm disceptatum est inter duos Cardinales, quorum alter nomine Gregorii Pontificis, alter no- mine Collegij Cardinalium advenerat; assensitque major pars Archi- episcoporum Præsulum & Principum Collegij Cardinalium Legato. At Rupertus religiosissimus Cæsar, Archiepiscopus Trevirensis, Duces Bavariæ, cæterique in fide Gregorii Pontificis perstitere. Quo in mu- nere Wilhelmus quoque Episcopus noster refertur à Gobelino; nec enim à Cæsare avunculo suo discedere decorum habuit. Præclarum in his comitiis castimonie exemplum edidit Simon Wallensteinus urbis Francofurtensis à Cæsare impositus præfectus, qui probante Cæsare omnes, quotquot meretricibus operam dabant albis fasciis palam suspendi iussit.

In quo
Alexan-
der V re-
nuntiatur
Pontifex.

Cœptum post Concilium Pisanum xv Martii festo Annuncia- tionis Virginis ingenti Patriarcharum, Cardinalium, Archiepisco- porum, Episcoporum & Præsulum frequentia, multisque sessionibus productum; in quo Gregorio xii. & Petro de Luna, qui se Benedi- ctum xiii appellabat, Pontificatus abrogatus est, delectusque Alexan- der V. gente Cretensis, professione primùm Monachus Franciscanus, post Cardinalis, homo nonagenarius. Quo facto hoc unum assecu- ti sunt, ut ad duos Pontifices tertium adderent, & schisma, quod tol- lere debebant, magna Ecclesiarum perturbatione augerent. Multi ad hoc Consilium Pisas à Ruperto Cæsare Legati Joannes Rigenfis Ar- chiepiscopus, Matthæus Wormatiensis, & Ulricus Ripensis Episcopi, quibus additus Conradus de Sufato, gente Westfalus, Spirensis Ca- nonicus, & professor Theologiæ, qui sub finem Aprilis in confessa Cardinalium nomine Ruperti Cæsaris eruditum scriptum & à Con- rado Sultonio Verdensi Episcopo compositum libera voce obtulit; id quia multis quæstionibus, & rationum momentis plenum erat, ne in exauctorando Gregorio laborarent, magnopere fatigavit Cardi- nales. Facta postremum provocatione à Pisano Concilio ad Grego- rium Pontificem, nemine salutato eodem mente Aprili recessere. Quemadmodum hæc acta Concilij à Raynaldo, & Dacherio viris eruditissimis relata multis exponunt. Nunquam enim Cæsar, neque quos in Concilio suo habuit sapientissimos viros, exauctorationem Gregorii veri Pontificis probavere. Sed his missis ad res gestas Wil- helmi Episcopi nostri redeamus. Is soluto Francofurtensi conventu salutatoque Ruperto Cæsare avunculo suo, in diocesi in Paderbornen- sem regressus nihil impensius habuit, quàm ut cœptam Monasterij Bodecensis commutationem perficeret, exclusisque vagæ & prave vitæ Canonicis Virginibus, Canonicos regularis vitæ introduceret. Aggressus quidem id erat anno superiore Wilhelmus ex consilio, & assensu

Gobel. atat.

6. c. 90.

Crantz. lib.

11. Metrop.

c. 10.

Wilhel-

mus Ep.

Paderb.

Monaste-

rium Bo-

decense

reformat.

assensu Canonorum Cathedralium, virorumque prudentum; verum, ut Gobelinus & Crantzius retulere, rem supra quam crediderat, arduam implicatamque expertus est; quando non modo superstites ejus Monasterii Virgines, sed plerique e clero primario & secundo, Vasalli, & nobiles se illi commutationi objecere, ægreque cum primis passa est nobilitas, id vetus à D. Meinulpho institutum Collegium Virginum transferri ad ignobiles, & peregrinæ gentis homines, quod tot celebres e nobilitate Abbatissæ & filiarum suarum familiarum supra sexcentos annos incoluerant; fateri se quidem agebant, templum, structuras Monasterii omnes, & disciplinam religiosæ vitæ collapsa esse, sed ea oportere instaurare secundum priscam instituti formam, & primam Conditoris mentem; non enim, si domus temporum malo in ruinam confederit, ideo exclusis hæredibus fundum & bona patrimonij danda esse alienis. Multis hujusmodi querelis fatigabatur Episcopus, trahebaturque in odium multorum. Quibus contemptis, Episcopus pari, quæ coeperat, constantia instauracionem monasterij Bodecensis hoc anno confecit. Ac ne importunè ac temere procedere argueretur, Abbatissam denuo cum quinque Virginibus, quæ supererant, & Clericis Neuhusum citavit ad judicium, in quo tam Virgines, quam Clerici, ne quid ullius præjudicio aut injuria fieret, audiantur. Verum cum Virgines nominatim citatæ se non silterent, Episcopus negotium dedit gobelino Personæ, viro sacrorum Canonum peritissimo, condemnandi Virgines contumaciæ: Inde ipse mense Julio pronuntiata palam sententia Monasterium Bodecense transtulit in possessionem Canonorum regularium. Qua super re hæc mox etiam tabulæ confectæ sunt, quas hoc loco integrius etiam, quam ipse Gobelinus in historia à se scripta fecit, ad posteritatis memoriam, & plenioris rei noticiam proferre intererit.

Wilhelmus Electus Ecclesiæ Paderbornensis et confirmatus ad perpetuam rei memoriam. Quamvis Domini est terra, et plenitudo ejus, certa tamen loca pro cultu frequentiori suæ Majestatis immensa singularibus signorum indicis plerumque consecrare consuevit, quæ quanto majoris torporis negliguntur incuria, tanto majori negligentes ipsi rei Dei redduntur injuria, qui rursus à Deo neglecti, et in desideria cordis sui traditi nonnunquam in vanitatibus suis evanescent, quod loca et personæ, divinæ justitiæ dispensante secreto, contrectatione mutua abescentes ipsa cum personis loca vilescunt, et quia de viis à tramite veritatis veritas dicit: Regnum Dei auferetur à vobis, & dabitur genti facienti fructus ejus, ad honorem nominis divini plurimum cedere non ambigimus, si vepribus et spinis ab agro dominico funditus extirpatis, loca sancta inhabitantium culpam in despectionem deducta novellis olivarum, quas in circuitu mensa Domini constitutas propheta commemorat, studuerimus reformare. Cum igitur Monasterium in villa Bodiken nostræ diocesis quondam ab almo Christi Confessore sancto Maynolfo Diacono juxta sæculi fastum viro nobili, quem in clypeæ memoriæ Karolus Magnus tunc Rex Francorum et post Romanorum Imperator postquam gentem West-
falorum

falorum seu Saxonum Occidentalium fidei christiana iugo subegit, de sacro fonte leuavit, pro congregatione feminarum qua Canonica seculares appellantur, singulari quodam diuino miraculo provento, quemadmodum literarum veterum testimonio didicimus fundatum, partim negligentia, partim casibus fortuitis, et malo statu patriæ intercurrentibus sic penitus desolatum esse conspicitur, quod ex omnibus ipsius edificiis ipsa Ecclesia plus tum fimo et immunditia ejus testantibus pro receptaculo bestiarum, quam pro diuini cultus exhibitione in parte reformari perdurat, et in Capellis eidem Ecclesiæ quondam annexis nunc vero dirutis, imo super ipsa altaria Capellarum, sicut in saltu virgulta succrescunt. Unde tam Canonica quam Rector parochialis curiæ, ac etiam Clerici ceteri, sola Abbatissa ibidem in tugurio rusticano degente, terram fructiferam tanquam eis versam in salsuginem abhorrentes locum ipsum dudum reliquerunt, Nos ad supradicti loci reformationem pro diuini cultus restauratione, pietate cura pastoralis allekti, intensis desideriis aspirantes, ne ficulnea infructuosa rursum terram perniciosius occupet, eundem locum malitia temporis, loci qualitate, et sexus fragilitate pensatis, non sub huiusmodi Canoniarum secularium statu, quem sedes Apostolica approbare non dignatur, sed sub certo per eandem sedem approbata religionis titulo, cuius professores sexu virili, non solum carne sed et mente, vigentes inter mundi pericula aduersitatis turbo non terret, nec arrisus fortuna fallacis dissolvit, decrevimus reformare. Hinc est quod Domina Walburgis de Walde Abbatissa Monasterii supradicti ad nostram propter predicta vocata presentiam de sua negligentia se plurimum excusans, et modo reformationis per nos, ut premititur, decreto consentiens, Abbatiam cum omnibus iuribus et pertinentiis suis in manus nostras sponte resignavit. Cumque deinde nobis fuisset expositum, quod nonnulla personæ ius Canoniale, seu Ecclesiasticum, quamvis locum ipsum per annos decem, viginti, vel triginta jam deseruerant in Monasterio prefato sibi vendicantes superessent, Nos ne in præjudicium iuris cuiusquam videremur ex abrupto procedere, personas easdem videlicet Belyen de Herre, Cunegindim de Welmede, Alheidim Schulten, Cunigindim Lebbinges et Elizabeth de Herre, præsentas Canonicas, Johannem Restick præbyterum curatum et Hermannum Riteveege assertum rectorem Capellæ S. Martini desolate ibidem, omnesque alias, et singulas personas utriusque sexus ius Ecclesiasticum in predictis Monasterio Capellis seu Beneficiis Ecclesiasticis ejusdem se habere prætendentes una cum Domina Walburge olim Abbatissa prefata ad certum terminum peremptorie citavimus, ut in eodem de titulo Canonico præbendarum, beneficiorum, et juris Canonialis seu Ecclesiastici, quas et quæ se in privato Monasterio habere prætenderent, nos plenius informarent, et ad concordandum una nobiscum, quantum earum interesset, super reformatione Monasterii predicti, et ejus translatione ad statum observantia regularis, quas ob diuini cultus restaurationem et augmentum, ac totius Ecclesiastici status nostræ diocesis supradictæ edificationem digne duximus faciendas, vel ad dicendam vel allegandam coram nobis causas rationabiles, quare reformatio, et translatio huiusmodi fieri non decerent, alioquin

ipsarum contumacia seu contradictione frivola non obstante nos in reformationis et translationis negotio predictarum essemus utique processuri, in quo quidem termino personis supradictis coram nobis legitime non comparentibus, et Domino Gobelino Persona procuratore nostro ad hoc per nos deputato ipsarum contumaciam accusante, Nos easdem reputantes contumaces juxta modum predictum circa premissa duximus procedendum, Nos igitur resignationem per Dominam Walburgam supradictam factam, ut predictum est, tunc per nos admissam et receptam, gratam et ratam habentes cum honorabilibus viris Dominis Prapósito et Capitulo Ecclesie nostre Paderburnensis predicta tractatu Capitulari, et matura deliberatione prahabitis, Abbatiam, Ecclesiam, et Monasterium predicta cum omnibus juribus, prerogativis, privilegiis, libertatibus, emunitatibus, bonis et rebus mobilibus et immobilibus, terris, agris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, vis et in visis, ac pertinentiis eorundem universis honorabili viro Johanni Wail Priori Monasterii Canonorum regularium in Sorvallis Trajectensis diocesis tradimus, concedimus, et assignamus per presentes, ita quod ipsa Ecclesia et Monasterio in Bodeke supradictis, prout et facultas suppetit, reformatis, congregationem convenientem virorum Deo devotorum, Canonorum videlicet regularium, religioni Monasterii sui in Sorvallis supradicti conformium, juxta ejusdem religionis exigentiam ibidem instituat, praesentim cum S. Maynulfus ejusdem Monasterii fundator supradictus religionis ejusdem creditur fuisse professor, quorum regimen et gubernatio, visitatio et inquisitio et correctio, atque totius Monasterii tam in spiritualibus quam temporalibus administratione, nec non Praelati sub nomine Prioris institutio, et destitutio apud ipsum, quamdiu ad vixerit, et quemadmodum ei visum fuerit, liberè permaneant. Ipseque de praesentatione beneficiorum Ecclesiasticorum, et bonis emphyteuticis, nec non officiis, rebus aliis quibuscunque, quae alias ad Abbatissae praesentationem, concessionem, seu quamvis aliam dispositionem pertinebant, eodem modo quo Abbatissa, de eis disponere solita fuit, liberam habeat potestatem praesentandi, et de bonis atque officiis, prout ipsorum bonorum et officiorum qualitas exegerit, disponendi, in feudatione bonorum pure feudalium duntaxat excepta, quorum infeudationem nobis, et successoribus nostris reservamus. Cum vero Domino permittente ipse de medio sublatus fuerit, beneficiorum ac bonorum et rerum dispositionem hujusmodi apud Priorem, qui ibidem pro tempore fuerit, volumus perpetuo remanere, qui Praepósito Monasterii Canonorum regularium prope Nussiam Colon. diocesis pro tempore existenti et eorum Capitulo generali, quoad visitationem, inquisitionem, et correctionem, Prioris institutionem, et destitutionem secundum modum ordinis eorum ac statutorum subiectus existat, juribus Archidiaconi loci ipsius, et plebani ibidem, nec non ordinis ipsorum Canonorum regularium in praemissis omnibus semper salvis. Nec tamen Praelatus, qui eidem Monasterio praesuerit, coram aliquo quam coram nobis et successoribus nostris Paderburnensibus Episcopis, aut illo, cui nos et successores nostri per patentes literas hoc specialiter duxerimus committendum, vel saltem sede vacante coram Capitulo Ecclesie nostre praedictae

dicta quovis modo valeat conveniri. sicque Monasterium in Bodeken supra dictum de statu Canoniarum secularium ad observantiam Canoniarum regularium de consilio, consensu, et beneplacito honorabilium Dominorum Praepositi, et Capituli Ecclesiae nostrae praedictorum in Dei nomine transferimus per praesentes. Ut autem praemissa omnia et singula obtineant plenioris roboris firmitatem praesentem paginam sigilli nostri munimine una cum sigillo Capituli supra dicti iussimus roborari. Et nos Praepositus, et Capitulum Ecclesiae Paderburnensis in signum nostri consensus omnium praemissorum praesentem litteram nostri sigilli iussimus appensione muniri. Datum anno Domini Millesimo quadringentesimo nono, decima septima die mensis Julii.

Introductis in Bodecense Monasterium Sacerdotibus ac Canonicis regularibus, quos Swollis secum adduxerat Joannes Wailius moderator Swollensis, omnem deinde curam vertit Wilhelmus Episcopus in recuperandis Monasterii bonis, dotandisque novis locis cultoribus; id quod denuo a Wilhelmo Episcopo nostro hisce publicae auctoritatis literis commissum est Gobelino Personae.

Wilhelmus electus Ecclesiae Paderburnensis. Discreto viro Domino Gobelino Persoen Rectori Ecclesiae S. Andreae sito in castro Warberch nostro Capellano salutem in Domino. Cum Monasterium Budicense nostrae diocesis jam pene desolatum, ob sui et divini cultus reformationem de statu Canoniarum secularium ad statum Canoniarum regularium in personam honorabilis viri Domini Johannis Wail Prioris Monasterii Swollensis Traiectensis diocesis transtulimus, et ad recuperandas res et bona praedicti Monasterii Budicensis alienata seu distracta aliis negociis arduis praedicti vacare nequeamus, vobis tenore praesentium committimus, et auctoritate plenaria concedimus ad producendum contra detentores, occupatores, debitores rerum et bonorum praedictorum, et impediētes, molestantes, aut perturbantes dictum Priorem, vel fratres seu familiam ipsius in negotio reformationis supra dictae, nec non omnes, et singulas causas idem Monasterium Budicense seu bona, vel personas ipsius concernentes, audiendi, decidendi, et terminandi cum omnibus, et singulis emergentibus dependentiis et connexis; contradictores, et rebelles per censuram Ecclesiasticam compescendo. Datum in novo castro nostrae diocesis Anno Domini Mccccix ipso die beati Arnolphi Episcopi.

Gobelinus Persona celebris historiae nostrae per id tempus scriptor, et si hisce literis appelletur Rector Ecclesiae in castro Warburg, ac Capellanus Episcopi, in aliis tamen literarum nostrarum monumentis inscribitur Officialis curiae Paderbornensis, Procurator Camerae Apostolicae, & Decanus Bilsfeldiensis; quo postremo munere a Theodorico Administratore demum exornatus est, ut liquet ex Theodorici literis a Meibomio in praefatione operum ejus adductis; & quantum ex his omnibus aestimes, auctor fuit Wilhelmo Episcopo transferendi Bodecensis Monasterij ad Canonicos regulares; idque facile Romae impetravit, vir tot annis in curia Romana versatus, magnaeque apud Wilhelmum Episcopum, & Canonicos Cathedralis Ecclesiae auctoritatis.

Coeptum

Cœptum igitur hoc anno instaurari desertum Bodecense Monasterium & reduci cultus divinus. Dura quidem per septem annos initia, quibus optimis viris religiosis cum multis ærumnis & hostibus, qui ægre hanc commutationem ferebant, conflictandum fuit; vicit hæc omnia longa malorum tolerantia, & labores quam invisum primùm tam grati postea omnibus, postquam omnium virtutum exemplo, & vitæ sanctimonia innotitiam, & amorem popularium venere; brevique largitione piorum hominum instaurata Basilica, & florentissimum opibus & multitudine religiosorum doctorumque hominum stetit Cœnobium; uti hæc omnia florentem religiosam vitæ disciplinam consequuntur, languentem deserunt. Compertumque in hac diœcesi, quod & in aliis memorabile fuit Deum per religiosos Canonicos cleri populi que collapsos mores instaurasse.

Vix dum Bodecense Monasterium in meliorem ordinem composuerat Wilhelmus Episcopus, cum novus illi, multoque implicatior labor objectus in Abdinghoviano ordinis D. Benedicti Cœnobio reformando. Duplici id malo dissidio laborabat inter Abbatem, & Priorem, quem Henricus Abbas munere suo deiecerat, alio in locum ejus reposito, ob quod ille ad Episcopum, ut judicem Abbatis appellabat. Huic alterum malum priori multo pejus accesserat, dissoluta videlicet religiosa Cœnobarum disciplina non sine publica offensione populi. Quare statuit Episcopus mense Octobri Cœnobium intrare, & facta conquisitione pravorum Monachorum mores emendare. Quæ postquam ab Abbate cognita fuere, lautum ille instituit convivium, ad quod primores e clero, senatu, & civibus invitati adfuere; plerique etiam muneribus corrupti, eo cum primis consilio, ut horum favore se adversus Episcopum præmutaret. Nec multo post Episcopus cum multis Ecclesiæ præsulibus Cœnobium ingressus, convocatisq; Monachis cœpit cum ijs pertractare. De disciplina in melius formanda. Quo in opere dum versatur simul ingens turba civium cum Consulibus, tribunis plebis, & præfectis Cœnobium ex condito intrat, seseque in locum concilij Ecclesiastici ingerit. Quos cum Episcopus exire juberet, moneretque juramento sibi præstito libertatis Ecclesiasticæ memores essent, illi protervis vocibus respondere, non prius se loco excessuros, quam ab Abbate imperium exeundi aciperent. Et Monachi, ut se correctioni per Episcopum cœptæ eximerent, concepta audacia ad superius tribunal appellavere; ita re infecta Episcopo ob concitatam plebem discedendum fuit. Nec tamen ob id destitit Episcopus Abbatem & Monachos publicis privatisque monitis ad sanctiorem mentem revocare; quibus cum nihil proficeret, Abbatem & Monachos atque urbem interdicto sacrorum, & censuris Ecclesiasticis perstrinxit. Ad quæ cum Abbas ad Alexandrum recens in Concilio Pisano electum Pontificem appellaret, ei que Clerus adhereret, Episcopus à Capitulo rogavit, utrumne cum

Rrr

Alexan-

Alexandro Pontifice faceret, quod ipse Gregorio Pontifici haereret, respondere hac super se sibi prius consulendum Capitulum Hildesheimense, & Halberstadiense, quibuscum fraternitatis societatem colerent. His frustra tentatis, Episcopus ex urbe recessit; ac vix cum castrum novum ingressus erat, intelligit Capitulum convocato clero decrevisse stare cum Alexandro Pontifice, veritus inde Episcopus, ne controversiam inter duos Pontifices in se traheret, & de Episcopatu perichitaretur, si nimirum Clerus Alexandrum, ipse Gregorium sequeretur, litem cum Capitulo, & clero abruptis; rursumque Monachos aggressus Monasterium correctionis gratia intrat; verum cum nec Abbas nec Monachi se sisterent, atque ad omnia monita multo quam ante contumaciores deprehenderentur, anathematis sententia percutit, quam & publice per omnes Ecclesias promulgavit. Quo laqueo indutus Abbas ut se expediret, Romam profectus Alexandrum Pontificem adiit, ubi multis sumptibus & muneribus rem eo tandem deduxit, ut reclamationem ab anathematis vinculo & interdicto impetraret. Tantum publicum Ecclesiae schisma etiam privatis locis nocuit, cum in Italia duo Pontifices considerent; tantaque per id tempus Cleri & civium adversus Episcopum suum ex corruptis moribus erat insolentia, eaque temporum malitia, ut nec morbi medelam ferrent.

At non his turbis dejectus Wilhelmus Episcopus destitit monitis & minis urgere Abbatem & Monachos; ac nisi ad instituti formam, a qua abierant, redirent, extraque claustrum septa mulieres repellerent, fore ut obstinati ad carceres raperentur; quod cum illi ad clerum, & cives referrent, horum animi magis exacerbati in Episcopum, Monachorum defensionem multo concitatus suscipere; ausi etiam jactare se ita fatigaturos Episcopum, ut ipsi prius, quam Abbatum munere abeundum sit. Et plerisque ex clero tum conspiratione facta cum Monachis Episcopo se objecisse haud mirum videri poterat, quod Monachis in ordinem redactis, idem sibi ab Episcopo imminere timerent. Rebus in hunc modum conturbatis Episcopus ad Rupertum Caesarem avunculum suum appellat; & huic cum omnem controversiam per Legatos & literas exposuisset, Caesar Monachum quendam senem & gravem ordinis D. Benedicti, virum religione & auctoritate conspiciendum, a quo jam quinque Monasteria superioris Germaniae in meliorem formam redacta erant, Heidelbergam ad se evocavit, eumque cum alio sacerdote Monacho Paderbornam Wilhelmo Episcopo transmisit, experturus primum leniora consilia quam vi adversus rebelles Monachos & cives procederet, venit tamen ille Monachus Paderbornam; sed neque ab Abbate & Monachis neque a Clero, neque a primoribus ullo caritatis obsequio exceptus praeter unum clericum, a quo paucis pisis donatus. Atque is, ubi se nihil efficere conspexit, ad Episcopum, qui se in castro novo & conspectu

pectu urbis continebat, se contulit, à quo post quintum inanis laboris mensem ad diocesis Eistadensis Monasterium, unde accersitus erat, remissus est. Inde omnis ira vindictaque Abbatis, Cleri, & civium conversa in Ecclesiasticum Episcopi judicem, tanquam primum in hoc negotio Episcopi administrum; cujus vita postquam primum veneno frustra tentata, tum tot injuriis & dolis est oppugnata, ut palam in synodo Cleri convocata edixerit, sibi ex urbe securitatis causam migrandum esse; quod & anno sequenti fecit, translatoque secum iudice Ecclesiastico Bilsfeldiam, ea in urbe, quod diocesis Paderbornensis esset, frustra reclamante Capitulo, sedem fixit; ubi benignioribus, quam Paderbornæ incolis exceptus est. At quo minus Episcopus tantam injuriam, tantamque rebellionem in præsens ultus sit, fecit & mors Imperatoris, & grave bellum cum Colonienſi Archiepiscopo, quæ duo mala anno proximo consecuta sunt.

Annus Christi 1410.

Joannis XXIII Pont. 1.
Ruperti ultimus
Sigismundi 1.
Wilhelmi Ep. Pad. 10.

Sequitur nunc annus Christi millesimus quadringentesimus decimus, qui post decem mensium Pontificatum sustulit Bononiæ Alexandrum V Pontificem in Pisano Concilio electum. Solitus is referre se divitem fuisse Episcopum, pauperem Cardinalem, & mendicum Pontificem; mirumque magis videri poterat virum ante professionem Monachum, ætate jam nonagenarium, illo conturbato Ecclesiæ statu admisisse Pontificatum. Haud multò post favore Cardinalium Gallorum subiectus est tertio Maji Balchazar de Cossa Neopolitanus Cardinalis Bononiensis appellatusque Joannes XXIII. Hujus Pontificis electione, ut Gobelinus noster inquit, multi offensi, seu quod commendatione Ludowici Galliarum Regis, tum Siciliam affectantis, per Cardinales Gallos electus esset: seu quod vanitati deditus, multisque vitiis obnoxius palam compertus esset; ob quæ post etiam in Concilio Constantiensi Pontificatus illi abrogatus. Pene travit in ejus præsentiam & notitiam Gobelinus noster, qui per id tempus, ut de se refert, in Italia versabatur, haud dubio à Wilhelmo Episcopo missus ad expediendum negotium adversus Abdinghovia- num Abbatem, Clerum, & cives Paderbornenses sibi adversantes; obtulitque huic Pontifici hymnum, quem de B. Virgine composuerat, quem & Pontifex hic probavit.

Ad Pontificis funus accessit Ruperti Imperatoris; ita enim Gobelinus, post coronationem Joannis Pontificis, quæ VIII Calend. Junii peracta est, statim D. Rex Robertus defunctus est, quem Trithemius XXI, alij XVIII Maji Oppenheimij ad Rhenum excessisse scribunt. Certè Heidel-

Gobelin.
atq. 6.
Theodor.
à Niem.
in calce l. 2.
S. Antonin.
3. p. tit. 22.
Raynald. in
hist. Eccles.
Spangeb.
Brower. in
annal. Tre-
vir.
Ursberg.
Paralip.
Calvisius
Chron. M.
Belg.
Mortuo
Alexan-
dro V
Pontifici
sufficitur
Joannes
XXIII.

Trithem. in
Chron.
Seanh.
Serrar. in
Mogunt.
hystor.

Cæspinian.
in Ruperto.
Moritur
Rupertus
Impera-
tor.

bergæ in Epitaphio ejus xv Calend. Junii dies mortis adscribitur. Cæsar fuit pietate in Deum, religione in Gregorium Pontificem & Ecclesiam, clementia in populos, justitia in omnes egregius. Funus Heidelbergam deductum; ubi in Basilicâ à se constructa sepultus fuit, hoc epitaphij elogio decoratus: *Rupertus Dux Bavaria, Comes Rheni Palatinus, Romanorum Rex, justus, religionis et pacis amator, dignus Deus visus, qui pro justitia pateretur: Hujus sacre adis et Collegii institutor, hic cum castissima conjuge Elizabetha Norici montis Burgravina quiescit vita functus anno Christi Mccccx Calend. Junii xv.* Bellicam quidam fortitudinem majorem ab eo desiderant; sed ejusmodi Imperium illatenpestate erat, ut sanum caput languidum corpus erigere non posset.

Succedit
Sigis-
mundus.

Ejus morte tantum vulnus Wilhelmi Episcopi animo impressum, quantum in avunculo Ecclesiæ suæ familiæque patronum se amisisse sentit. Sed haud levius ejus excessu conturbatum Imperium, quod Electores magnopere ancipites, & discordes in successore deligendo essent, aliis Jodocum Moraviæ Marchionem Wenceslai patruelem, virum nonagenarium, aliis Sigismundum Ungariæ Regem Wenceslai fratrem ad Imperium deposcentibus; rem cæteris exactius describit Gobelinus noster. Quare ejus verbis adscribam. Eodem mense (scil. Septembri.) Principes Electores convenerunt apud Furdram pro Rege eligendo, et Archiepiscopus Trevirensis, Ludovicus Dux Heidebergensis Palatinus Rheni, et Burgravius Noribergensis, hinc procurator Marchionis Brandenburgensis, quantum ad eligendum, elegerunt Dominum Sigismundum Regem Ungariæ, fratrem Regis Bohemiæ, ad quem tunc spectabat Marchia Brandenburgensis, in Regem Romanorum. Archiepiscopi Coloniensi et Moguntinensi adhuc in deliberatione persistentibus. Sed Rex Bohemiæ, et Dux Saxonie ad electionem non venerunt, et hæc electio facta fuit xx die dicti mensis. Et statim Archiepiscopus Moguntinus mandavit Ecclesiis Oppidi Francfort non aperiri, ne illi, qui elegerant, electionis suæ publicationem et solennitatem perficiendi haberent facultatem. Unde illi venientibus ad fores Ecclesiæ, nec ingressum habere valentibus, publicatio retro chorum ipsius Ecclesiæ facta est per eosdem; Et postea Maguntinensi et Coloniensi Archiepiscopis iterum convenientibus Jodocus Marchio Moraviæ vir grandævus per ipsos in Regem est electus. Ita vero ad schisma Ecclesiæ accessit dissidium Imperij ex discordi Regis electione.

Gobelin.
stat. 6. c. 91.
Tesebe-
march,
Archiepi-
scopus
Coloni-
ensis &
Comes
Clivenus
Dioece-
sin Pa-

Hos inter publicos Imperij fluctus exarsit hoc anno privatum graveque bellum inter Fridericum Coloniensem Archiepiscopum, & Wilhelmum Paderbornensem Episcopum nostrum. Id licet multis denarret Gobelinus, nulla tamen dissidij bellive hujus causa indicata; nisi quod scribat Coloniensem Archiepiscopum traxisse in societatem armorum Adolphum Cliviæ & Marchiæ Comitem, unoque repentino impetu cum valido exercitu, multisque bellicis instrumentis irrupisse in dioccesin Paderbornensem.

Transito igitur ad Lipstadium Oppidum Luppia flumine per angu-

angustum viâ tramitem undique paludibus, & fossis incinctum, xviii die Decembris Delbrugiam ingrediuntur; quorum adventu cognito, Delbrugeses, quos vicinus rumor ad arma conciverat, conglobatis turmis occurrunt, hostiumque ingressum ad aliquot horas inter angusta viarum fortiter agrestibus telis, hastisque pugnando, retardant; donec hostium obruti multitudine inermes armatis cedere, & per paludem ambages se recipere in tutum necesse fuit. Inde hostis libere effusus in Delbrugiam ferro flammaque vicinas villas evastare. Neque Episcopo quicquam de irruptione cognitum fuit, priusquam e castro novo ac sede Niehusiana flagrantium villarum flammâ & fumorum globos in aere conspiceret, emissisque exploratoribus disceret Archiepiscopum & Clivensem Comitem cum potentibus copiis intrasse diocesim. Ille vero cum ad tam subitam irruptionem reprimendam nec provincialem militem haberet, nec consultum duceret hosti temere cum paucis obviam ire, distulit eo die Delbrugesibus subvenire, Archiepiscopus vero ac Comes licet constituerant Delbrugiam Oppidum eo die exurere, & castra proferre in diocesim; ea tamen nocte frigoris & hiemalium injuriarum impatientes Delbrugiam permansere, militeque per domos sparsa noctem illam poculis & alto somno transegere; donec balistae, tela, ac cetera bellica instrumenta, quae multis curribus sequebantur, castris adessent. Quo comperto, Delbrugeses ea nocte clam hostibus ad arma convolant; relictis domi uxoribus, quae comessantibus omnia largè subministrarent, tractarentque ad genium militarem hospites; viri interim aditum per paludes, per quem Archiepiscopus & Comes intrarent, armati occupant: plaustra, quae militibus instrumentis onusta jam advenerant, intercipiunt; aditum a tergo hosti recludunt, ac praeveniunt; quò cum Archiepiscopus ac Comes cum equitatu & peditatu advolarent, reperere Delbrugeses, & omnem illam ferocem agrestium turbam consistere in armis, transitumque inter paludes & fossas munimenti instar insidere. Diu multumque cetera nocte pugnatum; & Delbrugeses, postquam supra quatuor millia telorum suorum absumpsissent, balistas, tela, armaque paulò ante intercepta vertunt in Archiepiscopum & Comitem, hostemque suis armis repellunt & disijciunt. Quò inopinato casu consternatus Archiepiscopus & Comes, rati rem ex insidiis & composito agi, tanquam Delbrugeses tam diu impetum sustinerent, donec à tergo Episcopus Paderbornensis e castro novo armatus accederet, militem suum ab eo loco deducunt, aliumque per paludes reditum quarunt ad Luppiam. Verum aliis hanc viam, aliis aliam frustra per paludes tentantibus, omnes paucis timor ea nocte fatigavit, confusosque huc illucque disiecit; quorum permulti a Delbrugesibus aut telis confossi aut trucidati fuerunt.

Postremum illucescente die Wilhelmus Episcopus cum provinciali

derb. in-
festantes
a Delbruga
genibus
exire
pelluntur.

ciali milite, cui multi Paderbornenses cives ultro se junxerant, Delbrugenſibus laborantibus opportune adfuit, armatusque ſe hoſti in conſpectum dedit. Hærebat ille partim paludibus penetrandis occupatus, partim in aperto campo explicatus. Quo prius explorato, Paderbornenſis demum ſigna intulit, congreſſuſque prælio hoſtes cum magna clade in fugam abiecit. Capti trecenti ſexaginta ſex armati viri; quorum major pars e nobilitate, & civibus Suſatenſibus erat; cæſi complures: octingenti militares equi abducti: ingens pecunia ex prædis, captivisque conſtata; Archiepiſcopus & Adolphus Comes Clivenſis, relictis ſignis militariſibus, ægre per paludes eluctati evaſere. Fugientibus inhaſere Delbrugenſes, & majori etiam ſtrage, quam antè inter paludes obtrivere; viſique ſunt veteri Brætorum fortitudine Delbrugenſes pugnaciſſimos gentis animos reſciſtaſſe; ſicuti & ipſi illuſtrem hanc victoriam ſua virtute partam ceteris verſibus poſteritati conſignarunt.

*Milliabis duo CC.... Quinta Kalendas,
Decembris menſis nos undique terruit lenſis,
Comes Clivoenſis, Præſul quoque Colonienſis,
Cives Suſati, plures famuli, et bene nati,
In hac Parochia fregerant horrea multa,
Aedes per illas combuſſerant quoque villas,
Nulli parſerant, Paſtorem vulneraverant,
Quorum proſtrati ſexenti ſunt numerati,
Sunt captivati, Deo laus Baptiſta Joanne.*

Bello hoc Fridericus Fuſtenbergius vir ab anno 1388 omnibus Weſtſaliæ bellis clarus, fiduſque Colonienſi Eccleſiæ miles Friderico Archiepiſcopo adſtitit, quem etiam Archiepiſcopus ob fidam operam, damnaque accepta largè remunerationis eſt.

Annus Chriſti 1411.

Joannis XXIII Pont. 2.

Sigismundi Imper. 2.

Wilhelmi Ep. Pad. 11.

*Gobelin.
Chron. M.
Belgij
Langius
in chron.
Citz.
Serrav. in
Mogunt.
hiſtor.
Brouver.
lib. 18.
annal.
Hiſtoria
Boica.
Mortuo*

Fluctuabat per hæc Reſpublica in alterum annum inter duos Reges electos, quos tamen motus brevi mors diremit. Quippe Joſocus Marchio Moraviæ designatus Rex, cum ad in cundum regnum iter Francofurtum ſuſciperet xiii Calend. Aprilis abſque liberis morte deceſſit, geſto tantum per quinque menſes inani regni titulo. Quare Imperii Electores ac Principes ſuffragiis in integrum redactis, menſe Julio, nemine jam diſcrepante, Sigismundum Romanorum Regem dixerunt. Ac memorabile, cum Sigismundus à Moguntino velut Elector Brandeburgicus vocatus acceſſiſſet, eoque ob regiam dignitatem primæ ferendi ſuffragij partes oblatae eſſent, rogarentque ceteri, quem Regem nominaret. Me, inquit, ego novi, non perinde alios, cum

cum nesciam, an quisquam alius æque idoneus sit capeffendi orbis Imperij. Quo candore Sigismundi delectati Electores communi assensu Regem salutavere.

Princeps, sanè fuit, ut eum Trithemius, alique virum fortem, strenuum, sapientem, justum, & christianissimum appellent; ornatque regiam majestatem corporis proceritas, religio in Deum, munificentia in omnes, eruditio & linguarum multarum peritia; quippe qui præter theutonicum idioma linguam latinam, Italicam, Gallicam, Bohemicam, Sclavicam ita calleret, ut singulis congruè loqueretur; sed omnium operum ejus præstantissimum, fuisse diuturnum tandem schisma Ecclesiæ, quo quantum laborarit facta potestremorum annorum testabuntur. Quam dissimilis Wenceslao fratri, tam ad patris Caroli IV Imperatoris indolem ex omnium virtutum lineamentis factus, creditusque passim divino munere obligisse Imperator, qui turbatissimum Ecclesiæ statum restauraret, tam pacis artibus, quam bellica virtute & felicitate clarus.

Bellum quod inter Coloniensem Archiepiscopum & Paderbornensem flagrasse diximus, hoc anno rursus fumare & scintillare cepit. Nam cum superioris anni ignominiosam fugam clademque in Delbrugia acceptam decoquere non posset Archiepiscopus, renovata cum Adolpho Clivenfi, & Marcano Comite conspiratione, dissipatas copias instaurant, Briloniamque, Rudenam, Gesekenam, Lipstadium, aliasque finitimas civitates, ingenti prædianorum milite implent, & quia aperto bello non ausi sunt congregi, prædis & incursionibus vicinos agros infestavere. Nec segnior Wilhelmus Episcopus noster hic conatibus hostium provincialem militem ad fines diocesis tutandos objecit; inde mutuis incursionibus, prædis, & velitationibus actum, dum Episcopus noster foedere se cum vicinis Ducibus, Comitibus, nobilibus, & Baronibus firmaret, quos supra viginti mox in armorum societatem traxit; horum confirmatus auxiliis Coloniensem diocesin ingressus, ultusque prædis prædas, Oppidum Calenhartum expugnatum flammis absumpsit. Et quamvis hæc urerent Colonienfes, & Marcanos, nunquam tamen Archiepiscopus, & Comes ausi Paderbornensem diocesin armati intrare; ita priora terrebant vestigia. Celebris ac bellicosus per id tempus Joannes Bavarus Comes Palatinus, Leodiensium, electus Episcopus, Wilhelmi Comitis Hollandiæ, Frisiæ, & Zelandiæ frater, non tam suis quam familiæ viribus potens; hunc Colonienfis Archiepiscopus implorat belli socium; & ille pronus ad auxilium, contracto milite, se Archiepiscopo, & Clivenfi jungit, ac mox tanquam totius belli moderator Paderbornens Episcopo per fecialem bellum denunciat, ratus famam adventus sui ultro Paderbornensem arma positurum. Nihil his commotus Paderbornensis adventum se hostium præstolari renunciat. Igitur Colonienfis, Leodiensis & Clivenfis cum ingenti exercitu

Jodoco Moravia Marchione à quibusdam in Regem Germanorum electo, solus regnat Sigismundus jam unanimiter electus.

Bellum inter Archiepiscopum Coloniensem & Episcopum Paderbornensem redivingitur, arpe arbitros componitur.

exercitu ad fines utriusque diocesis progressi, inter Briloniam, Rudeniam, & Gesekenam in aperto constitere; quibus & Paderbornensium cum provinciali equitatu & peditatu obviam processit, instructum cum primis lanceariis, quorum supra mille à foederatis submissos produxerat in aciem, stabat in conspectu uterque exercitus, neutro tamen praelij initium sollicitante. Et verò quia Colonienfis non tam ad pugnam quam terrorem aderat, tantumque expectare visus, ut Paderbornensis ultro se primum ad captivos laxandos offerret; id cum Paderbornensis non faceret, majorique etiam constancia lancearios suos ostentaret in campo ad praelium paratos, intervenere utrimque amici & arbitri, multisque inter partes pertractatis pacem sanxere, quæ ea lege inita, ut captivos ex Delbrugensi clade quicquid ære suo redimeret; nec enim Paderbornensis Episcopus ex injusto sibi bello illato quicquam remittere voluit; ex eo lytro decem millium florenorum summa conflata est, quam partim in redimenda castra, partim in res sacras, partim in militum largitiones convertit. Itaque quam novem magnis utriusque diocesis depopulationibus, & damnis decertatum fuerat, sexto demum die Septembris ab armis discessum est.

Eo bello tam celebre Episcopi Paderbornensis nomen postea fuit, ut nec quisquam vicinorum Principum Comitumve cum eo armis committi voluerit, nec diocesin infestare ausus fuerit. Quem admodum hæc Gobelinus præsens eorum temporum scriptor memorat, mirificèque dilaudat Wilhelmi Episcopi liberalitatem, quam omnium militum animos ad se attraxerit. Nam cum ex prædictis omnia fere militibus relinqueret, tum supra ducentos equos fortius pugnantibus dilargitus est; mirè præterea affabilis, quo consecutus ut domestici extraneique se ad ejus militiam offerrent, pluraque et angusta diocesi, quam ex ampla conficeret Colonienfis Archiepiscopus; cui quòd arcta ad liberalitatem manus esset, arcta etiam fortuna ejus successus complexa est.

Annus Christi 1412.

Joannis XXIII Pont. 3.

Sigismundi Imp. 3.

Wilhelmi Ep. Pad. 12.

*Serrav. in
Mogunt.
histor.*

*Raynald.
in histor.*

Ecclesi.

Naucerus

Arcimus

in histor.

Ital.

Brouver.

Bellum quoque per id tempus fuit inter Hermannum Hassiam Landgravium & Joannem Nassovium Moguntinum Archiepiscopum Metropolitanum nostrum; questusque magnopere Moguntinus, Landgravium Mareschallum & juratum vasallum suum, cujus præterea tota provincia jurisdictioni sacræ Moguntini Archiepiscopi subiecta esset, arma sumere adversus Moguntinam Ecclesiam, eamque spoliis & incursionibus prædonum devastare. Quæ eo etiam foediora erant in christiano Principe, quòd majores ejus, & tota Hassia Christi

Christi religionem à Moguntinis Episcopis antiquitus edocta accepit, ideo confidere Deum sibi in tam ingrato hoste repellendo adfuturum. Interim quia Archiepiscopus non modò Alexandro Pontifici ex Pisano Concilio, sed & Joanni xxiii hærebat ex schismate, Gregorius xii Pontifex Landgravij ad se appellantis, & contra Archiepiscopum suum Catholicorum partes tuentis patrociniū suscepit, eique sicut cæteris per Saxoniam Principibus publico diplomate multa privilegia indulgit; interque alia Clericis per Hassiam potestatem fecit, quemlibet Episcopum adeundi, à quo consecrarentur; populo similiter facultatem dedit, deligendi sibi sacerdotes, modò idonei sint, à quibus Sacramenta sibi administrarentur, per quos etiam ex schismate Ecclesiæ reconciliari possent; idemque Pontifex, ut Germanorum Præsules sibi devinceret, Wernerum Trevirensē Archiepiscopum, Rabanum Spirensē Episcopum, & Conradum de Sulato Wormatiensē Præpositum, gente ut diximus, Westfalum in Cardinalium numerum cooptavit; adeo commune per id tempus schisma Germaniam & Saxoniam etiam conturbabat.

lib. 18.
Chron.
Citzense
Calvisius
Diffident
inter se
Archiepi-
scopus
Mogun-
tinus &
Landgra-
vius Has-
sæ.

Tantò nunc sollicitior Sigismundus Cæsar, omnes curas, omniaque consilia ad publicam Ecclesiæ pacem reddendam convertit; quamvis hoc altero Imperij anno multum regni Ungariæ & Bohemiæ turbis præpeditus, belloque etiam ancipiti cum Venetis commissus, ea, quæ versabat cum animo, aggredi nondum licuerit. Interim fœdere cum Uladislao Poloniæ Rege inito, Marchiæque Brandeburgicæ per Marchionem Olnozbacensem in fidem acceptâ, à Joanne xxiii Pontifice, cui se addixerat, in Italiam ad insignia Imperij capeffenda evocatus fuit; eò prò prior etiam ad imperatâ, quòd à Pontifice regnum Ungariæ posteris hæreditarium obtinere consideret.

Sigis-
mundi
Imp. ge-
sta.

Ea in Ecclesiæ perturbatione inter duos Romanos Pontifices mirum, quanta cleri populique dissolutio & insolentia adversus sacrorum Præsules; qua haud leviter jactatus Wilhelmus Episcopus noster. Is quidem anno superiori potentissimos hostes feliciter obtinuerat, totamque diocæsin ab exteris quietam possidebat, nec tamē ab intestinis malis liber esse potuit. Provocarat ille cives ob conpirationem cum Abbate Abdinghoviano ad tribunal Ruperti Cæsaris. Verùm Cæsare Episcopi avunculo mortuo, multò pertinacius cives in conpiratione cum Abbate & turbulentis quibusdam clericis persistunt. Id cum eò minùs ferendum esset Episcopo, quòd & judicium Ecclesiasticum Bilsfeldiam translatum Paderbornæ secutum non esset, & cæteri Clerici ministrique multis injuriis tractarentur à civibus, ipse pacis & concordie causa appellavit ad arbitros, vicinos nimirum Episcopos, Principes, & Comites, paratus quidquid horum judicio decideretur, se acceptaturum; quòd cum & Capitulum & cives detrectarent, Episcopus cives evocavit ad tribunal extra urbem in aperto campo; atque ut extra metum res transigeretur,

Rebellio
Capitul-
& civium
Pader-
born.
contra
Episco-
pum su-
um.

SSS

quin-

quingentos lancearios, quos adesse iussit, dimisit. Sed nec ullus civium ex urbe prodire dignatus. Quo Episcopi sui contemptu offendi ministeriales quidam cœpere prædis & captivitate exagitare non modo cives, sed & Capituli ministros. His exacerbati cives, & plerique è Capitulo, novâ factâ conspiratione Comitem Bernardum de Lippia sibi deligunt moderatorem diœcesis, abjuratoque Episcopo Comiti juramentum dicunt; quod ille tanto fœdius admisit, quod & Episcopi vasallus esset juramento obstrictus, ac paulò ante Episcopus filium ejus è fonte baptismatis levasset. Accessere in hanc conspirationem tria Oppida Warburgum, Brakelena, Borchentricum, cum quinque vasallis Episcopo perfidis. Cæteri ministeriales & Oppida fœdere cum Episcopo renovato in fide permansere. Partibus in hunc modum collisis, flamma intestini belli erupit. Actum utrimque publicis literis & prædis, frustra que Episcopo etiam ad judicium regium, quod tunc in Westfalæ provinciis obtinuisse auctoritatem scribit Gobelinus, provocante, arma adversus rebelles corripuit, confususque vicinorum Ducum, Comitum, Baronum, & nobilium suorum auxiliis, cum agmine mille & trecentorum Lanceariorum, magnoque peditatu in conspectum urbis progressus est; quos cum ex altera urbis parte castra figere jussisset, ipse ex altera parte urbis tribunale crexit, civesque juxta ac Canonicos ad judicium vocavit. Horum quia nemo prodiit, Episcopus versis armis in conjurata Oppida Warburgum, Brakelenam, & Borchentricum, agros eorum pervastat, graviora etiam Paderbornensibus intentando. Id verò malum ne longius serperet, intervenit Bernardus Dux Brunswicensis cum proceribus Westfalæ, urbemque & Episcopum in Oppido Luidenâ lege composuit, qua cives certam pecuniæ summam intra sex menses in pœnam rebellionis penderent, cætera jure disceptando æquarent. Ita quidem tunc conventum, & ab armis discessum; verum nihil horum præstitere cives, regressique ad rebellionis cœpta Bernardum Lippensem Comitem advocant, quocum interea novum fœdus inierunt contra Episcopum, in quod cætera quoque Oppida cum Capitulo conjuraverunt. Inde omnia rursus spoliis, & hostilibus armis per diœcesin misceri. Ea tunc urbium passim per Saxoniam luxu, & opibus abundantium insolentia erat. Sed Episcopum quoque sua pœna ex rebellionem civium consequi visa, quem nulla adhuc sacerdotali consecratione præditum in throno Episcopi conspexerant; compertumque, religione sacrorum multò sæpè potentiùs trahi populos ad obsequium & venerationem Episcoporum, quàm incussio armorum terrore.

Annus Christi 1413.

Joannis XXIII Pont. 4.

Sigismundi Cæsar. 4.

Wilhelmi Ep. Pad. 13.

At nihil interea Sigismundus Imperator, quem anno superiori à Joanne Pontifice in Italiam invitatum diximus, sollicitius habuit, quam ut cum Pontifice de calamitoso schismate tollendo, quo jam per 30 annos lacerata Ecclesia, coram tractaret; id cum antè Imperator per literas & legatos constanter egisset, tum non aliud præsentis hujus mali remedium habebat, quam Generale Concilium à Pontifice sollicitatum; verum cum multa occurrerent de loco, tempore, ac modo, Pontifex duos Cardinales Legatos cum amplissima potestate misit ad Imperatorem, à quibus Constantia urbs Imperatoria locus Concilij est nominatus. Non illo satis habebat Imperator, sed ipse in Italiam itinere suscepto cum Pontifice coram agere volebat. Constituerat enim in Galliam, Hispaniam, Britanniam proficisci, & ut postea fecit, summa Christianæ Reipub. capita adire, ad concordiam Ecclesiæ tandem reddendam. Igitur Lauriæ in Gallia Cisalpina cum Pontifice congressus, permovit, ut anno sequenti Constantiæ Generale Concilium indiceret, ad quod etiam Pontifex scriptis ad omnium nationum Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, ac Præsules Ecclesiarum literis singulos invitavit.

Gobelin.
atq. 6.
Theodor. à
Niem.
Naucles.
Chron. M.
Belgij
Raynald. in
histor. Ec-
clesiast.
Brover.
lib. 18. Tre-
vir.
Cuspinia-
nus.

Sed & alia convocandi Concilij urgebat causa Imperatorem Hussitarum videlicet hæresis, quæ auctore & hæresiarcha Joanne Hus Bohemo Sacerdote primò scholas & urbem Pragensem corruerat. Inde jam per aliquot annos sub Wenceslao Rege mortalium ignavissimo impune magnoque populi & nobilium plausu grassabatur per totam Bohemiam; ac nihil ex hac peste propius erat, quam ut depravato morum saculo vicinas provincias, totamque Saxoniam, & Germaniam inficeret.

Initia
Hæresis
Hulliti-
ca.

Enim vero hæc pestilentissima Hussitarum hæresis, ut id quoque hoc loco interferam, ex Anglia in Bohemiam delata, auctorque primus Joannes Wiclefus, homo sceleratus, qui hæreses suas ex Berengario, Waldensibus, aliisque damnatis foedisque superiorum temporum sectis collegerat, odioque cum primis in clerum, & Magistratus sacros politicoque in Anglia disseminare cœperat, nunchas, nunc illas hæreses addendo; sed eæ Pontificis jussu à Cantuariensi potissimum, & Eboracensi Archiepiscopis palam in synodis damnatæ, proscriptæ, itaque compressæ fuere, ut caput efferre non liceret. Hujus tamen libri postquam ab Hieronymo Pragensi, aliisque qui in Angliam studiorum causa venerant, in Bohemiam deportati fuerunt, oblatique sunt Joanni Hussio Parocho in æde D. Matthiæ & Matthæi Pragæ, qui cum simulatione sanctitatis multos sibi in Bohemia devinxerat, virus illud Wiclefi Bohemico sermone populo propinavit, & quæ eloquentia præstantior, quam doctrina totam urbem infecit, palam pro concione laudando Wiclefum, doctrinæ ejus veritatem supra omnia SS. Patrum scripta, & Concilia extollendo; auditusque aliquando dicere, non alio se post mortem optare in loco esse, quam ubi

Alia Con-
cilij
Cochleus
Aeneas
Sylvius
Naucleus
Gobelinus
Chron. M.
Belgij
fol. 329.
Raynald.
in histor.
Ecclesiast.

anima Wiclefi sit, viri sancti, cœloque dignissimi. Inde ingens excitatum desiderium inter studiosos & Clericos, legendi Wiclefi libros sequebanturque Hussium Clerici ferè omnes ære alieno gravati, flagitiis infames, & ad seditionem proni; qui postquam lautiora sacerdotia assequi non poterant, prorupere maledictis in Præsules, calumniis in Catholicos, concitatione in populum. Hos inter Hussios seadjunxit Hieronymus Pragensis artium liberalium Magister, doctrina etiam, quam in Anglia imbiberat, Hussio præstantior, homo furiosus, & fax totius hæresis, qui etsi nullis sacris ordinibus esset initiatus, sacerdotalibus tamen vestibus indutus sacerdotis munia obibat, & docendo, peragrandoque Bohemiam, Poloniam, Moraviam, callidis artibus, & persuasionibus incautos in hanc novam sectam pertrahebat.

Jam verò quia Hussius cum Hieronymo Pragensi ipsam Wiclefi iniquam doctrinam disseminando profitebatur, Sobinko Pragensi Archiepiscopus vir religione egregius, convocata præsulum & Sacerdotum synodo, quadraginta quinque Wiclefi hæreses damnavit, sicuti hæc postea etiam à Patribus Concilij Constantiensis condemnatae sunt, quanquam Gobelinus noster supra cccxl Wiclefi hæreses in Concilium productas referat. Per id tempus simul Archiepiscopus omnes Wiclefi libros, quorum supra ducenta volumina, pleraque autem argenteis involucris intacta erant, ad se deferri, & publicè concremari iussit. Inde Hussio, ne virus latius spargeret, publicum docendum interdicere; istamen licet Praga ejectus, in vicina urbis Parochia ex qua oriundus erat, non destitit patrocinate loci domino, & Wenceslao Rege dissimulante, hæreses suas libere docere, & calumniis debachari in Ecclesiarum præsules. Ad Wiclefi hæreses addidit Hussius suas adjuvante Hieronymo Pragensi, sicuti earum supra triginta post in Concilio Constantiensi doctissimorum Patrum sententia palam damnatae fuere.

Dogmata hæresis Hussitica.

Juvat nunc Hussitarum hæreses, quas Hussius ex Wiclefi libris conflavit, & à Cochlæo, Nauclero, Gobelino nostro, aliisque proferruntur, hic aliquas proferre in medium, ut ex his pestifera semina recognoscantur, ex quibus postea Lutheri, Calvini, aliorumque nostro sæculo hæreses enatae sunt. Dogmata proinde Hussitarum erant: Ecclesiam solum prædestinatis constare: Pontificem Romanum ceteris Episcopis parem esse: abolendum omnem Ecclesiæ primatum & Hierarchiam: inter Sacerdotes nullum esse discrimen, presbyterum non dignitate, sed vitæ merito potiore censendum; cum, qui mortiferi peccati reus sit, neque Ecclesiastico, neque sæculari magistratu defungi posse, quare nec ijs parendum esse; similiter Episcopum & sacerdotem peccato mortifero obnoxium, nec ordines veros impetiri, nec consecrare, nec ullum Sacramentum ne baptisma quidem conficere: Munus docendi cuilibet à Deo esse permissum: animas corpore

corpore exutas aut in perpetuos ignes, aut cœlum migrare; proinde nullum purgatorii locum relinqui, vanum esse pro mortuis aut sacrificia, & preces, aut alia offerre; quod ea Sacerdotum avaritiæ explendæ causa excogitata sint. Parem esse in cultu Sanctorum & imaginum vanitatem, eoque imagines omnes e templis eliminandas. Et quantum non vulnus omnibus Sacramentis intulere? dogma enim præterea erat in Sacramento Eucharistiæ post consecrationem manere substantiam panis & vini, neque in eâ verè præsens esse Christi corpus, quorum altero Lutheri hæresi, altero Calvinii ostium cum Berengario aperuit. Nullum esse fundamentum in scriptura, quo sacrificium Missæ asseratur: confessionem peccatorum non nisi per nugacem doctrinam obtrudi, satis ad illa expianda esse dolorem, & confessionem in cubili factam: Confirmationem, extremamque unctionem e numero Sacramentorum, & usu Christianorum excludendam, nullam sacri olei permittendam unctionem vel in sacramentis, vel in aliis sacris ritibus. Cæteras deinde cæremonias in consecrandis vestibus sacerdotalibus, in altaribus, benedicenda aqua, palmis, cereis, aut Deo consecratis hominibus superstitione plenas esse. Ordines ipsos religiosorum hominum cum primis Mendicantium Diaboli esse commenta, & qui illos primùm instituerunt, impios fuisse, & à dæmone delusos; proinde Cœnobîa omnia extinguenda esse, nec inter christianos censerî debere, quotquot in ijs vitam Deo consecrent, quod inutiles reddantur ad mandatorum divinarum observationem, neque ijs ullam largitionem faciendam, aut possessiones permittendas; quod Monachis non minus, quam sacerdotibus labore manuum vivendum sit. Similiter Academiâs, Collegia, gradus Doctorum, & Professorum ex gentiliû ritibus à Diabolo esse introducta: Excommunicationes, censuras Ecclesiæ, indulgentias inter ludibria habendas; quod quæstus causa repertæ sint. Nihil meriti esse in jejuniis: frustra teri tempus horis Canonicis legendis: cæteros festos dies præter diem Dominicum proscribendos; Constantinum M. Sylvestrum Pontificem, cæterosque Reges & Principes, qui Ecclesias dotarunt tot bonis & possessionibus, à Diabolo seductos esse, D. Petrum Apostolum nunquam fuisse caput Ecclesiæ, eoque nec Pontifices esse vicarios Christi; imo Pontifices cum Episcopis & religiosis omnibus ad inferos cum hæreticis detrudendos esse, nec aliam esse in Pontifice & Episcopis potestatem, quam quæ à Cæsare cum illis communicata sit. Quidquid demum agant homines omnia de necessitate absoluta evenire; eò quod nulla liberi arbitrii facultas homini relicta sit; & quæ huiusmodi multæ nefandæ, & execrabiles hæreses ex Wiclef & Hussii secta producuntur à scriptoribus, ut horum impia doctrina non aliter censerî debeat, quam ovum, ex quo postea Lutheri & Calvinii hæresis exclusa sit; atque ut illi duo Hæresiarchæ Wiclefus & Hussius nulla in re magis furiosi fuere, quam in

Aposto-

Apostolica sede, & Hierarchia Ecclesiæ convellenda: ita omnium Hæresiarum nostri sæculi, omniumque hæreticorum non alius primum labor, & insanus furor fuit, quam in Romano Pontifice, Episcopis, & Monachis oppugnandis; quo orbi & posteritati constaret, uno omnes hæresis spiritu cum priscis hæreticis agitados fuisse. Verum qui omnium priscorum hæreticorum vertiginis spiritus fuit, hæresin suam in alias atque alias sectas dividere, & in nulla certa consistere; ad hunc modum Hussitæ se divisere in tres principes sectas, quarum prima Pragensium, secunda Orphanorum, tertia Thaboritarum fuit, primi tolerabiles, postremi pessimi; omnes tamen hi Evangelicorum nomen, sibi ausi sunt sumere; ac quantumvis inter se sectis diversi, alteraque secta alteram, ut schismaticam & hæreticam insectaretur; ubi tamen a Catholicis oppugnari coeptæ, in unam hæresin, armorumque concordiam rediere.

Accessit postremum Petrus Dresdensis novæ hæresis auctor, patria Misnienfis, in qua primum apud suos, deinde Chemnicenses, & Zwiccavienses, uti Fabricius refert, scholas rexerat. Is patria pulsus, Pragam asylum hæreticorum repetijt, & Jacobellum Misniensem in æde S. Michaelis concionatorem adiit, mirari se, inquit, doctos viros nondum errorem Eucharistiæ sub una specie hætenus præbitæ advertisse, qui tam clarè ex Evangelio S. Joannis revinci possit. His permotus coepit palam in æde D. Martini populum concitare, persuadereque, nemini salutem & coelestem vitam promissam esse, nisi & in calice sub altera specie Eucharistiam perciperet. Eadem doctrina cum tanto mox plausu ab omnibus Hussitis est excepta, ut per omnia templa suorum conventuum communionem sub utraque instituerent, quam & post coenam passim, non jejunis, neque ulla confessione expiatis vesperti visi sunt dare, & per plateas triumphi in modum ab una Ecclesia in aliam deferre; fuereque multi sacerdotes eorum, qui Missam & novam illam coenam sine altari & indumentis sacris celebrarent. Hunc in modum Pragæ & per Bohemiam omnia sacra profanaque miscebantur, hæresi impune ob defidiam Wenceslai Regis debacchante. Pragensis Archiepiscopus, ubi nullum à Wenceslao Rege subsidium remediumque impetrare potuit, ad Sigismundum fratrem Regis appellat. Verum cum & ille publicis implicatus tardaret, moritur interea Archiepiscopus, cui Albicus Regis medicus successor datus, extremæ, ut Naclerus ait, barathrum avaritiæ. Inde Hussitarum hæresis multò liberius per urbem & regnum grassari visa est.

His tandem malis ut occurreret Sigismundus Cæsar, quod ea pro singulari prudentia & religione altius complecteretur tum animo quam ceteri per Germaniam Principes, maturandum hoc anno censuit Concilium Constantiense, quo communi ope & manu incendium hæresis extingueretur. Multumque simul his publicis Rei-

pub.

pub. curis distinguebatur, quo minus cetera per Imperium Principum dissidia turbasque componeret.

Hic conturbatus rerum status, quo parum subsidij à Sigismundo Cæsare expectari poterat, audaciores quoque fecit Paderbornenses cives, & factiosos Canonicos; nihilque veriti Wilhelmum Episcopum suum, Comiti Lippienti tradidère imperium armorum suorum, ejusque præsidio insultare Principi suo, turbare omnia jura sacra profanaque in urbe, diœcesin novo bello implicare. Wilhelmus antistes, qui hæcenus contra potentiores hostes armis triumpharat, etsi nec Comitum, nec urbem Paderbornensem formidaret, atque armis etiam suis, auxiliisque vicinorum Principum, ac Comitum facile urbem subigere se posse ediceret; maluit tamen via cœpta juris & compositionis progredi. Quapropter omnem controversiam cum civibus ad Sedem Apostolicam, & tribunal Joannis xxiii Pontificis detulit. Missus in hanc rem Procurator Romanus cum hujusmodi libello supplice, quem hic uti ex tabulario Ravensbergenſi accepimus, juvabit referre.

Beatissime Pater, exponitur B. V. pro parte devota creatura VC. Wilhelmi nati quondam Ducis de monte, electi Paderbornensis, et Nepotis divae memoriae quondam Domini Ruperti Romanorum Regis, et dicitur quod Consules, Proconsul, et cives Paderbornenses, postquam sibi de Ecclesia Paderbornensi per Sedem Apostolicam provisum extitit, eidem electo fidelitatis et Homagii, quemadmodum suis prædecessoribus fuit consuetum, præstiterunt juramentum, nonnulli tamen, Consul, et cives Paderbornenses, nescitur quo spiritu ducti, in reprobum sensum dati, post hujusmodi præstitum juramentum tam contra libertatem Ecclesiasticam, quam etiam contra statum dicti Domini Electi multipliciter machinantes, certum ediderunt seu fecerunt edictum, videlicet quod exequia defunctorum non debeant in dicta civitate Paderbornensi de cætero peragi nisi tantum diebus dominicis nec campana pro exequiis hujusmodi peragendis nisi diebus Sabbathinis pulsari, per quæ oblationes et offertoria Clero detrahuntur, et divinus cultus non mediocriter una cum devotionibus Christi fidelium innovatur. Insuper ipsi cives contra prohibitionem Apostolicam die Foris sancta pronuntiari, et singulis annis renovari consuetam, qua extantur novae gabellas, seu dacias imponentes quandam novam gabellam sive datiam in præjudicium Ecclesiasticæ libertatis circa venditionem potus illius communis patriæ cerevisiæ nuncupatæ, nec non etiam alias res vendibiles videlicet frumenta et blada imponere præsumpserunt, ipsa causam interea statuerunt, quod nullus sive clericus sive laicus in civitate prædicta moram trahens forensi extra civitatem hujusmodi res vendibiles vendere debeant, nisi solum incolis ad effectum, ut præsent, quod ipsi cives hujusmodi res, quas venditiones pro earum usu forensibus melius vendere possent, pro suo libito, et ad eorum beneplacitum pro majori pretio valeant extorquere. Item portus communitatis Ecclesiæ Paderbornensis pro libertate consuetæ conservanda et reliquarum Ecclesiarum, et personarum Ecclesiasticarum

Wilhelmus Ep. Paderb. cives Paderb. aliosque rebelles apud summum Pontificem accusat.

rum

rum in immunitate, consistorii securitate singulis noctibus claudi solitas viruperunt, et aperuerunt, mandantes, quod huiusmodi portæ de cætero claudi non debent, immunitatem huiusmodi temere violando, nec non transitum dictarum portarum in usum Laicorum, et in stratam publicam redigendo. Cæterum de agris arabilibus in campis fructiferis ad mensam Episcopi spectantibus temeritate propria fossata pro fortificatione civitatis ad effectum ut præsumitur, quodcum majori temeritate eorum Episcopo et Domino resistere, et sibi injuriari possent ad suæ libitum voluntatis. Item ipsi cives, Consules et Proconsules contra iuramentum fidelitatis prædicto Domino Electo, ut præfatum præsumitur tamen venientes cum certis Canonicis Ecclesiæ Paderbornensis præsertim cum Ottone Spiegel, Henrico Westphael, et Hilbrando de Usler in civitate Paderbornensi domicilia habentibus, et eis ut creditur non amore, sed timore in præmissis adherentibus, nec non certis dicti Domini Episcopi subditis, et præsertim cum nobili Domino Domicello de Lippia, nec non certis aliis eorum in hac parte complicibus contra dictum Dominum electum ligam et conspirationem inierunt publice sine causa rationabili conspirantes et sibi multipliciter injuriantes. Item ut ipsorum malum propositum possent continuare, et in huiusmodi rebellionem et pertinaciam perducere, coram quocunque iudice ordinario vel delegato extra civitatem Paderbornensem deputato stare iuri, et coram eis de iure respondere, recusant. Item à septem annis citra Decano Paderbornensi injuriantes in iuribus ad decanatum spectantibus ausu sacrilego violenter spoliaverunt, et in quendam ipsius Ecclesiæ Canonicum pro defensione dictorum iurium se opponentium manus violentas iniecerunt, et certos alios Canonicos ipsius Ecclesiæ in huiusmodi defensione contravenientes etiam armis offensilibus in fugam converterunt. Et his non contenti, sed mala malis continue cumulant, dum idem Dominus Electus vocatis nonnullis prælatis, et aliquibus dictæ Ecclesiæ Canonicis Monasterium SS. Petri et Pauli Paderborn, ac ejus Abbatem et Monachos nunc minime exemptos, sed sibi immediate subiectos visitare vellet, prout ex debito pastoralis officii poterat et debebat, nonnulli ex civibus et Consulibus huiusmodi ipsis Abbati et Monachis faventes præfatum Dominum electum in exercitio visitationis huiusmodi adeo impediverunt, et fecerunt, quod eadem visitatione non sortita effectum, Abbas et Monachi pro eorum excessibus non correcti in eorum obstinatione et pertinaciare manserunt, et sub colore ejusdem prætensæ appellationis se à præmissis extraxerunt, Beatissime Pater diversas alias injurias et molestias ipsi cives dicto Domino Electo, et Clero conjunctim et divisim diversis vicibus intulerunt, et cotidie hora captata inferre non formidant, quibus idem Dominus Electus assistentia Regum, Ducum, Comitum, Baronum, aliorumque nobilium, et suorum consanguineorum posset resistere manu forti, et tam ipsos cives, quam ipsam civitatem ad notabilem, et detestabilem desolationem producere, sed attento, quod Ecclesia Cathedralis, et certa alia loca Ecclesiastica, et religiosa sunt in ipsa civitate situata, invitus vellet esse occasio tanti mali, unde tam Ecclesia, quam huiusmodi loca, quia totus clerus ibidem ruinam quodammodo irreperabilem paterentur. Quare idem Electus cupiens in præ-

missis potius viâ juridicâ incedere, quam potentiâ laicali, recurrit ad pedes V. B. pro remedio oportuno humiliter supplicando, quatenus alicui ex Reverendissimis in Christo Patribus et Dominis sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus committere dignemini, et mandare, qui se de præmissis summarie, simpliciter, et de plano, sine strepitu, et figurâ iudicii informet, et singulos superius nominatos, cum cæteris rebellibus in pœnas et censuras Ecclesiasticas à jure, vel ab homine inflictas incidisse declaret. Et quæ hujusmodi multis expetuntur, additis etiam, accusatisque quibusdam ex presbyteris, & Clericis Paderbornensibus, qui in eandem conspirationem venerant. His Episcopi querelis acceptis Joannes Pontifex, causæ cognitionem, iudicationemque commisit Francisco Cardinali Venetiarum judici. Et ille expensis accusationum momentis, Paderbornenses Romam ad dicendam causam citat, literis in diœcesin transmissis, & publicè Hervordix, ac Bilsfeldix intra diœcesin Paderbornensem promulgatis; sicuti hæc Cardinalis auctoritatè Pontificis anno à nativitate Domini 1413, Indictione sextâ, die mensis Maji duodecimâ, à se acta testatur.

Annus Christi 1414.

Joannis XXIII Pont. 5.

Sigismundi Imp. 5.

Wilhelmi Ep. Pad. 14.

Succedit annus decimus quartus, supra millesimum, quadringentesimum, qui cœpto Concilio Constantiensi non modò Reipublicæ Christianæ, sed & Ecclesiæ Paderbornensi magnam mutationem attulit obitu Friderici Saverdani Coloniensis Archiepiscopi, viri, qui inter varios bellorum casus, turbasque Westfalix, magnis animis in quadagesimum annum administrarat Archiepiscopatum, is postquam viii Idus Aprilis excesserat è vita, haud leve inter Canonicos dissidium est exortum ob duos Candidatos Archiepiscopatum prensantes, Wilhelmum videlicet Paderbornensem Episcopum nostrum, & Theodoricum Morsanum Bonensem Præpositum. Sollicitabat pro Wilhelmo, Adolphus frater Dux Montium & Comes Ravensbergenfis, Reinaldus Dux Julix, & Gelrix, alique Principes, quos ex Palatina familia sibi consanguineos habebat; accedebat nobilitas, quæ Wilhelmum expetebat. Quare plerique ex Canonicis suffragia illi addixisse ferebantur. Theodoricum Morsanum commendabat grata avunculi memoria; quippe qui ex sorore Friderici Archiepiscopi natus erat, eoque plures sibi ex Canonicis adjunxerat. Igitur Canonicis in partes distractis, alij Bonnam commigrarunt, alij in urbe remansere; à quibus cum Wilhelmus Episcopus noster deligeretur, ij qui Bonnæ erant offensi, 8 Kalend. Maji elegerunt Theodoricum Morsanum; auctorque est Gobelinus; ex his magnam partem corruptos fuisse muneribus. Id quoque & in aula Pontificis factum fuisse scribit Gobelinus & Theodoricus à Niem, ex ca-

Gobelinus
Chron.
Colon.
Gelenius in
Sacrario
Morsanus
Chron. Al.
Belgii.
Coloniæ
2 Archie-
piscopi
eliguntur
Theodo-
ricus Mör-
sanus,
& Wilhel-
mus Mon-
tenfis,
Episcopus
Paderb.

Tec

que

que pecunia, inquit, Pontificem apparatus fecisse, accedendi ad Concilium; id quod facile illi fuit; eò quòd post excessum Friderici Archiepiscopi maximam partem thesauri à Theodorico relictam ad se traxerit, ex quo largitiones illas fecerit. Accessit haud multò post Sigismundi Regis, & Joannis Moguntini Archiepiscopi commendatio apud Joannem Pontificem pro Theodorico sollicitantium, qua Pontifex permotus Theodoricum dixit Archiepiscopum. Jam & Canonici eò pròprios accessere ad Theodorici partes, quòd is pleraque Oppida & castra post excessum Friderici Archiepiscopi occupasset, ex quibus vim & arma intentabat. Contra Wilhelmus Episcopus noster, non modò ad Sedem Apostolicam, atque ad unicum, verum, & indubitatum Pontificem Gregorium XII, sed & ad Generale Concilium, quod hoc anno Constantiæ cœptum erat, appellabat, criminique dabat, Theodorico Morsano, quod auro eligentium suffragia occuparet, & per arma intentata se obtrusisset Episcopum. Hanc appellationem suam Wilhelmus palam Coloniae ad valvas Ecclesiae præfigi jussit. Quemadmodum hæc Gobelinus noster retulit, qua in re dispare ex partium studio, duo celebres Paderbornenses nostri scriptores Gobelinus & Theodoricus Niemius, uterque clarus Romæ in curia. Quem enim Gregorium XII Gobelinus vocat verum & indubitatum Pontificem, hunc Niemius appellat errorum Pontificem, & quem Niemius vocat Joannem Pontificem, hunc Gobelinus Joannem Bonnoniensem scribit, nullo veri Pontificis titulo dignatus. Id Gobelini nostri judicium probat Raynaldus in historia Ecclesiastica, ceterique meliores scriptores, à quibus Gregorius in fastis, & censu legitimorum Pontificum retinetur.

Turbatur
Diocesis
Pader-
born,
ob reje-
ctum Wil-
helmum
à sede
Colonien-
si.

Acriter simul Wilhelmi fratris sui causam defensionemque suscepit Adolphus Dux Montium, Ravensbergenſis Comes; missisque Romam cum magno splendore ad Gregorium XII Pontificem Legatis, Wilhelmi electionem adversus Theodoricum confirmari petijt, atque ut tum studia Pontificum sibi adversabantur in demerendis Germanorum Principum animis, facile patrocinium Gregorij Pontificis impetravit, multoque æquius res agebatur in aula Gregorij, quam Joannis Pontificis. Nam ut ex alio Joannis Pontificis decreto constat, aula illius Abbatis Abdinghoviani & Monachorum adversus Episcopum patrocinium suscepit, censuris etiam Episcopum perstringendos; qui tamen dissolutam Cœnobij disciplinam, ut supra retulimus, instaurandam susceperat; adeo quia Romæ omnia ex schismate perturbata erant, multa etiam in Germania turbari necesse fuit. Interim dum hæc Romæ disceptantur, inter utrumque electum Archiepiscopum, domi armis pugnatur, alijs per diocesis Colonienſem pro Theodorico, alijs pro Wilhelmo Episcopo nostro arma suscipientibus, sed acerbior belli motus in ipsa Paderbornensi diocesi. Nam postquam Roma à Joanne Pontifice literæ advenerunt, quibus

Theo.

Theodorico Morsano Archiepiscopatus deferabatur, idque Paderbornæ cognitum fuit, cives & factiosi Canonici palam in partes Theodorici transire, foedereque cum Theodorico inito rebellionem adversus Wilhelmum Episcopum coeptare. Constituerat Wilhelmus antequam Coloniam ad electionem iret, Vicarium Generalem in sacris, & judicem Ecclesiasticum; Duci deinde Bernardo Brunswicensi tradito castro Dringenbergico superioris diocesis, & Bernardo de Horde ex castro novo inferioris diocesis vicariam gubernationem commiserat; Lichtenoviam præterea; & Cleinenbergæ Fridericus Driburgensis, Steinhemio Reinerus de Lippia equestri ordinis vir impositus erat. Hos omnes Wilhelmi Ministros, Capitulum & cives Paderbornenses per absentiam antistitis exauctoratos ejiciunt, totiusque diocesis civilem administrationem detulere Bernardo Comiti Lippensi, quem jam antè tutorem diocesis adlegerant, omniaque tanquam ex sede vacante suo sibi imperio vendicant Canonici; inde vassalli à juramento Wilhelmi absoluti, ministeriales à fide abstracti, nobilium alij minis, alij promissis, in partem conspirationis traducti; Castrum Beverungenum ad Visurgim astu Dringenbergenium Oppidanorum interceptum, exturbato Brunswicensi Duce, utrique præfectus suarum impositus. Hunc in modum cetera oppida ad rebellionem concitata; ardebatque diocesis intestinis turbis, depredationibus, & castrorum oppugnationibus calamitosius, quam ab ullo extero hoste divexari posset, Pejora per hæc consilia agitata. De ipso Episcopo exauctorando, & in locum ejus Theodorico Morsano subrogando. Tam ingrati & immemores omnium beneficiorum, quæ à Wilhelmo Episcopo acceperant, Reperio literas quibus Paderborna urbs. Præpositus, Decanus, & Capitulum Cathedrale. Bernardus nobilis de Lippia, Henricus Spiegel, ejus filius Joannes, & Joannes Westfal equites, Bernardus de Ascheburg, Joannes ejus filius, Albertus ab Haxthusen, Henricus Stapel, Oppidaque Warburgum, & Brakelena, ipso die Julianæ Virginis foedus contra Wilhelmum Episcopum suum iniere. Contra, pro Wilhelmo Episcopo tuendo foedus pepigere, Wilhelmus nobilis de Buren, Hermannus ab Horde, alii, quæ è nobilitate viri, id quod festo Matthiæ juratum.

Observavit Gobelinus, quo die ex allato cognitoque decreto Joannis Pontificis Paderbornensis se Theodorico Morsano per foedus junxere, conspirando adversus antistitem suum, altera nocte, quæ in ultimum Augusti diem ibat, Paderbornam horribili tempestate concussam, interq; continua tonitrua, incidens in turrim validissimo impetu fulmen duos grandes Basilicæ lapides ex angulis oppositos dejecisse ac in minuta frustra comminuisse, tantò fragore, quo sonitus campanarum abruptus, & qui pulsando funes trahebant, in terram prostrati sint; haud dissimilem tempestatem, fulminumque horribilissimos jactus observârunt ad Theodorici Morsani ingressum

Atrox
tempesta
Pader-
bornæ.

in urbem Paderbornensem, & ad postremum diem, quo è vita exijt; tanquam ad fatales civiliū seditionum turbines & bellorum tempestates natus expeditusq; fuerit Episcopus, quæ tempori memorabuntur.

Petrus à Beka in Aquis. c. 7. Gohelin. atq. 6. c. 94. Chron. Colon. Pontan. l. 8. Geldr. Chron. M. Belgii. Raynald. in histor. Ecclesiast. Sigismundus Aquisgrani coronatur.

Fine dehinc anni Sigismundus Rex, una cum Barbara conjugē septus numeroso procerum comitatu ad Rhenum descendit, ac iv Noyembris die Aquisgranum ingressus ad augustalem coronam ritu majorum accipiendam; quod eo potissimum consilio à Rege maturatum, ut majori auctoritate ac splendore Concilio Constantiensi interesse posset. Deduxere Regem septem Episcopi, Principes octo, decem ac centum Comites, sexcenti amplius equestres viri, sex millia selectorum militum; interque sacrorum præfules adfuere Wernerus Trevirensis & Theodoricus Colonienſis Archiepiscopi, Gregorius Pataviensis, Joannes Herbipolensis, Rabanus Spirensis, Joannes electus Leodiensis Episcopi. Multi præterea Principes, Rudolphus Dux Saxonie, Carolus Lotharingie Dux, Reinaldus Juliacensis & Geldrie Dux, Fridericus Burgravius Norimbergensis, Adolphus Clivia, Guntherus Schwartzenburgi, Adolphus Nassovia, Emicho Leiningæ, Joannes Catzenelebochi, alique quam plures Comites, in quorum corona, Sigismundo die viii Noyembris Theodoricus Colonienſis Archiepiscopus, solemnibus cæremoniis Imperiale diadema imposuit. Tradit Gohelinus noster, Theodoricum Colonienſem Archiepiscopum, quum hæc perageret, nondum Episcopum consecratum fuisse, verum cum auctor Chronici Belgii scribat Theodoricum in ea celebritate primum Missæ sacrificium obtulisse, constat sacerdotio nimirum initiatum fuisse.

Sigismundus Aquisgrano Coloniā digressus magnificentissimè à Clero populoque xvi Calend. Decembris excipitur. Perstitit in urbe per octiduum jus publicè dicendo, jura imperialia elargiendo controversias decidendo; multumque laboravit, ut Wilhelmum Episcopum nostrum cum Theodorico Colonienſi Archiepiscopo componeret; sed ea causa jam ad Pontificis tribunal delata erat. Cæsar v. Calend. Decembris Coloniā discedens, Constantiam ad Concilium properavit.

Alta & histor. Concilii Constant. Naucler. Generat. 48. Aeneas Silvius. Trithem. in Chron. Initium Concilii Constantiensis.

Inchoatum per hæc erat Concilium Constantiense, ad quod Wilhelmus antistes provocaverat. Mense Augusto primus Constantiam accessit ad muniendam Concilio viam Jordanus Cardinalis Ostiensis. Deinde Joannes Pontifex, cum maximo Cardinalium & Præfulum comitatu per Veronensem & Tridentinum agrum transmissis Alpibus secutus, in pervigilio Simonis & Judæ Constantiam accessit, eoque die in vicino Cœnobio pernoctavit, ex quo mane à Clero totius urbis, & effusâ obviam civium multitudine honorificentissimè in urbem, & Episcopi palatium est introductus, multisque honorariis muneribus à Magistratu donatus. Monitus quidem à quibusdam, ne ipse ad Concilium accederet, fore enim, ut qui Pontifex accede-

accederet, privatus rediret. His ille spretis, fatisque suis actus, Domi-
nica ante festum D. Martini convocando, qui praesentes erant, Patri-
archas, Archiepiscopos, Cardinales, & Episcopos, Concilij initium
fecit.

Accessit subinde Sigismundus in pervigilio Nativitatis Christi
secundo Rheno Ulberlingâ delatus, & magno Principum & proce-
rum comitatu cinctus, Pontificique adventum suum denunciâns,
petiit ut sacrificium Missæ, quod nocte Natalis Christi apparabat
Pontifex, ad suum accessum deferret; quod fecit, ut Pontifex præ-
sente Cæsare Missam decantaret; in qua Sigismundus Diaconi ha-
bitu indutus Evangelium, cujus exordium, *Exiit edictum à Cæsare*
Augusto, ipse cantu pronuntiavit, Pontifice deinde cætera duo sa-
crificia cantante, solemnique ritu peragente.

Annus Christi 1415.

Sigismundi Cæsar. 6.

Wilhelmi Ep. Pad. 15.

Ad Pontificis ac Cæsaris præsentiam accessere sub exordia novi
anni Ludovicus Comes Palatinus & Dux Bavarix, Ludovicus Dux
Silesiæ; quos ingens exinde Principum, Episcoporum, Abbatum,
Præfulum & Oratorum, quos Reges & Principes miserant, multitu-
do secuta est. Cochlaus Patriarchas quatuor, Cardinales xxix, Ar-
chiepiscopos xlvii, Episcopos clx. Concilio interfuisse scribit;
alii ducentorum quinquaginta Episcoporum numerum censent,
quorum alij post alios accessere. Auctor est Gobelinus noster post
adventum Sigismundi Cæsaris, & plurimos tractatus, Concilium in
quatuor nationes fuisse divisum, quarum singulae ex suis prælatum
elegerint, quem præsidem Concilij dixerunt. Id licet Cardinalibus
& Joanni Pontifici non adeo placuerit, optimum tamen fuit tempe-
ramentum concordix. Prima Patrum cura laborque fuit in Schis-
mate extinguendo; quâ tamen in re nunquam à Patribus laboratum,
ut expenderent, cui ex tribus Pontificibus jus potissimum deberetur,
aut quis reliquis præferendus esset; id enim implicatissimum intelli-
gebant negotium, quod vix exitum esset habiturum. Quapropter Pa-
tres in unum convertere curas, ut tres illi Pontifices Gregorius xii.
Joannes xxiii. & Benedictus xiii., quisque jure suo decederet, aliis-
que verus Pontifex, de quo nulla dubitatio esse posset, deligeretur.
Ac licet Joannes Pontifex synodum congregasset, seque Pontificatu
cessurum promississet, si idem facerent Gregorius & Benedictus, mu-
tato tamen consilio, 20 die Martij clam Constantiâ discessit, conscen-
sâque navi, ad oppidum Schaffhusium pervenit, ubi Friderici *Misniae*
Ducis, ut convenerat, patrocinio receptus est. Indignè id tulit Cæsar
cum Concilii Patribus, eoque Austriam minis, armisque ag-
gressus Pontificem Concilio reddi imperat. Quo comperto,

*Alta & hi-
stor. Concilio
Naucler.
Enens Syl-
vius,
Gobelin.
Raynald. in
hist. Eccles.
Acta Con-
cilio Con-
stantien-
sis.*

Ponti-

Pontifex sub exitum Quadragesimæ Schaffhusio, Loffenbergam, atque inde Friburgum profugit. Dux Austria post hæc Cæsari & Concilio reconciliatus Joannem Pontificem reduxit. Captus mox Pontifex, & in Insulâ S. Marci prope Constantiam abreptus in custodiam, multisque criminibus accusatus, publicâ Concilij sententiâ à Pontificatus munere remotus. Moderate hæc tulit pontifex, ac se ipsum postea, comprobata Concilij sententiâ, Pontificatu abdicavit. Inde Ludovico Comiti Palatino Baviaræ Duci traditus, à quo Manhemij reclusus triennium intra claustrî parietes latuit.

Advenit interea Gregorij XII Legatus in Concilium, cujus Princeps Carolus Malatesta Provinciæ Romaniolæ gubernator; per hunc Pontifex, decreta se Concilij probare, ultroque pacis causâ se Pontificatu abire denunciavit. Quæ lætis Sigismundi aliorumque animis accepta, quod jam unus Benedictus XIII in Hispaniâ delitescens Pontifex expugnandus restaret.

Damnati
Joannes
Hus &
Hieronymus
Pragensis.

Per id tempus Wenceslaus Rex sollicitatus à Concilij Patribus misit Joannem Hus Constantiam, publicâ Sigismundi fide impetratâ, commissaque est ejus causâ doctissimis viris examinanda. Quod cum ille animadverteret, metu perculsus fugam tentavit, conscensoque rusticano curru, in quo stramine tectus latebat, è porta penetravit. Re detectâ, Magistratus hominem è fuga retraxit, magnoque populi concursu produxit in forum; & cum denuo è media turba latibulum quæreretur, raptus est in custodiam, Cœnobioque P.P. Prædicatorum inclusus. Is deinde productus in Concilium, atque, ut convictus erat, jussus est quadraginta Wiclefi & triginta suæ hæresis capita abjurare; id cum pertinax detrectaret, condemnatus Patrum judicio, honoreque sacerdotij spoliatus, ferialibus flammis exurendus traditur.

Postulatus etiam à Concilio Hieronymus Pragensis Hussij socius, alter hæresis propugnator; & cum ille prius fidem publicam peteret, Concilium dedit, *salvâ tamen justitiâ*, quæ synodi sunt verba. Ergo Constantiam profectus, primò quidem palam hæreses abjuravit, & Catholicam fidem est professus; sed non multò post ad hæreses relapsus, damnatusque à Concilio, eodem, quo Hussius, altero anno ignis supplicio est affectus; uti hæc multis denarrant eorum temporum scriptores. Queruntur heterodoxi, Hussio & Hieronymo fidem ab Imperatore datam violasse Patres; sed immemores illi, Concilium esse supra Cæsarem, ac Hussium profugiendo excidisse jure, & Cæsaris privilegio; Hieronymus verò non nisi salvâ justitiâ admissus; quamvis ille aliquoties fugam tentârit, homo omnibus sceleribus coopertus; qui cum Laicus esset, ausus tamen sacerdotali habitu indutus sacrilegè administrare divina, & Bohemiam, Poloniam, Moraviam, & Germaniam peragrandò Wiclefi hæreses spargere, quas juvenis in Anglia hauserat.

Interea

Interea cœptæ Paderbornensium turbæ, majori, quàm antè, seditione prorumpunt, Capitulo cum civibus ad Joannem Pontificem, Wilhelmo antistite ad Concilium provocante. Ac licet Bernardus Comes Lippiensis, quem factionis suæ ducem delegerant, ultimo die Januarij morte subtraheretur; nihilo tamen inde remissior civilis seditio; quod in ejus locum Capitulum, ac cives Paderbornenses delegerint sibi Theodoricum Morsanum Coloniensem Archiepiscopum, prius æmulum in Colonienfi Archiepiscopatu, modò tutorem & dioecesis Administratorem, exauctorato Wilhelmo Episcopo suo. Hactenus Wilhelmus & Theodoricus æmuli pro Colonienfi Archiepiscopatu, modò etiam pro Paderbornensi. Et Theodoricus, ut Paderbornensium factionē aleret, submisit è ducatu Westfalix auxilia militaria; còque animosius civium Paderbornensium causam sibi sumpsit, quod missa à Capitulo Paderbornensi, ad Joannem Pontificem legatione, Ecclesiam Paderbornensem Administratoris titulo hisce litetis Friburgi ex fuga datis impetrasset.

Joannes Episcopus, Servus servorum Dei, venerabili fratri Theodorico Archiepiscopo Colonienfi salutem. Romani Pontificis providentia circumspècta universis orbis Ecclesiis, quæ vacationis in commoda deplorare noscuntur, ut gubernatorum utilium fulciantur prasidio, prospicit diligenter, et venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, et cæterarum Ecclesiarum Prelatis, ut expensarum onera, quæ pro ipsorum statu, juxta cujuslibet dignitatem tenendo decentius, oportet assidue de necessitate subire facilius supportare valeant, libenter prout decet, et congruum est, de subventionis auxilio providet oportuno. Dudum siquidem Wilhelmo de Monte olim electo Paderbornensi regimini Paderburn. Ecclesiæ prasidente nos cupientes eidem Ecclesiæ, cum vacaret per Apostolicæ sedis providentiam, utilem et ydoneam prasidere personam, provisionem ipsius Ecclesiæ ordinationi et dispositioni nostræ duximus ea vice specialiter reservandam, decernentes ex tunc irritum et inane, si secus super hys per quoscunque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari. Postmodum vero dicta Ecclesiæ ex eo vacante, quod Angelus Corario olim Gregorius XII in sua obedientia nominatus, eundem Wilhelmm de ipsa Ecclesiæ Paderburnensi ad Ecclesiam Coloniensem, tunc, ut dicebat, vacantem de facto transtulit, ipsumque eidem Ecclesiæ Colonien. prasfecit in Archiepiscopum, et pastorem, similiter de facto eodem Wilhelmo translationem et prasfectionem hujusmodi ratificante, et etiam approbante. Nos vacatione hujusmodi fide dignis relatibus intellecta, ad provisionem ipsius Ecclesiæ, de qua nullus præter nos hac vice se intromittere potuit, siue potest, reservatione et decreto obfistentibus supradictis, ne ipsa Ecclesiæ Paderburn. longa vacationis exponeretur incommodis, paternis et sollicitis studiis post deliberationem, quam de prasficiendo eidem Ecclesiæ Paderburn. personam utilem, et etiam fructuosam intra nos habuimus diligentem, demum ad te consideratis grandium virtutum meritis, quibus personam tuam, prout fide dignorum testimonio accepimus, illarum largitor dominus multifariam

Joannes Pont. Episcopatum Paderb. confert Theodorico Archiepiscopo Colonienfi.

fariam insignivit, et quod tu, qui Ecclesie Colonien, tua cura commissæ habemus laudabiliter præfuiſti, prout præſides de præſenti eidem Ecclesie Paderborn. eſſe poteris multipliciter fructuoſus, convertimus oculos noſtræ mentis. Intendentes igitur tam ipſi Ecclesie Paderbornenſi de administratione ſecundum cor noſtrum utili et ydoneo, per quem circumſpectè regi et ſalubriter gubernari valeat, quod etiam tibi, ut huiusmodi expenſarum onera, quæ te jugiter ſubire oportet, ſupportare valeas, de alicujus ſubventionis auxilio providere, et præſatæ Ecclesie Paderbornenſi, quam diu vitam duxeris in humanis, auctoritate Apoſtolica, in Adminiſtratore præſicimus et paſtorem, curam, regimen, et adminiſtrationem ipſius Ecclesie Paderbornenſis tibi in ſpiritalibus, et temporalibus plenariè committendo, liberamq; tibi tribuendo licentiã, poſſeſſionem ejuſdem Ecclesie Paderbornenſis capiendi. Ita quod liceat tibi huiusmodi adminiſtratione durante fructus, redditus, et proventus ejuſdem Ecclesie libere percipere et habere, illoſq; in tuos, ac ejuſdem Ecclesie Paderbornenſis uſus, et utilitatem convertere, et alias de illis diſponere et ordinare, ſicut veri Episcopi Paderbornenſes, qui eidem Ecclesie Paderbornenſi pro tempore præſuerunt, de illis diſponere et ordinare potuerunt, ſeu etiam debuerunt, alienatione tamen quorumcunque bonorum immobilium, et precioſorum mobilium ejuſdem Ecclesie Paderborn. tibi penitus interdictâ, firmâ ſpe fiduciæque conceptis, quod dirigente Domino actus tuos, præſata Ecclesia Paderborn. per tuâ indiſtriã, et circumſpectionis ſtudium fructuoſum regetur utiliter, et proſperè dirigetur, gratæque in eiſdem ſpiritalibus et temporalibus ſuſcipiet incrementa. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus in poſterum tuis humeris onus curæ, et adminiſtrationis ejuſdem Ecclesie Paderbornenſis promptâ devotione ſuſcipiens curam, et adminiſtrationem prædictas, ſic et tunc ſtudeas ſollicitè, fideliter, et prudenter, quod præſata Ecclesia Paderborn. gubernatori provido et fructuoſo adminiſtratori gaudeat ſe commiſſam, tuque præter æternæ retributionis præmium noſtram, et dictæ ſedis benedictionem et gratiam exinde uberius conſequi merearis. Datum Friburgi Conſtantiensis Diœceſis. Id. Aprilis, Pontificatus noſtri anno quinto.

Ac quamviſ haud multò poſt Joannes Pontifex à Concilio exauctoratus in cuſtodiam abriperetur, Moſanus tamen ac factioſi, caſſâ ejus auctoritate fulti, omnia armis perſequebantur; auſique etiam inter hæc cives Paderbornenſes noctu erumpere ex urbe, & caſtrum Neuhuſanum, Episcopi ſedem, armatâ manu aggredi, valla perſumpere, & caſtri expugnationem tentare. Id licet non ſuccederet, Hòrdio fortiter audaciã civium repellente, ipſi tamen poſt xxvi Junij multò, quàm antè, furioſius eruptione factâ, caſtri Neuhuſani expugnationem aggreſſi; verùm ut cœcus erat, civium more, impetus, cum clade repulſi ſunt, cœſi octo civium occubuere, fauciatu ſupra quadraginta; quâ ſuorum jactura mulctati cum ignominia ad urbem redire, neque ultra hoſtium arma experiri animus fuit.

Ad hos flagrantes rebellionis motus comprimendos, ulciſcendosque, Wilhelmus antiſtes regreſſus à Rheno, imploratæque Adolphi

phi fratris Montium Ducis, & ceterorum consanguineorum, fœderatorumque principum ope, certus erat diœcesin armata manu mense Septembri intrare, urbemque Paderbornensem subigere. Verùm cum Brunswicenses Duces Bernardus & Henricus, prætereaque Hassiæ Landgravius copias suas ex fœdere promissisque non adducerent, expeditionem intermisit. Hinc quantum antè famâ adventantis exercitus consternati Paderbornenses, tantum rebellionis animos erexere. Quapropter missis ad Theodoricum Morsanum Legatis, in diœcesin invitant, progressique obviam Administratorem Paderbornensem, uti id à Joanne Pontifice impetrasse diximus, recipiunt, quem deinde secundo Octobris die solemnî inaugurationis ritu plausuque in urbem introducunt, unaque cives cum Capitulo iuramentum fidei dicunt; vicissim Theodoricus Morsanus iuramento se Paderbornensi Ecclesiæ in has leges obligavit.

Redditus Episcopi Paderbornensis et Episcopalis mensa non alienabo, sed integraliter conservabo, alienatos pro posse recuperabo, nec recuperatos alienabo. Item Præpositum, Decanum, et Capitulum, ac singulos de Capitulo et Ecclesiam Padeburnensem in jure suo, libertatibus et consuetudinibus licitis et honestis conservabo, et universa bona ad Capitulum et singulos Canonicos pertinentia sicuti mea conservabo et defensabo.

Item advocatiam Ecclesiæ non infendabo, nec alienabo, sed liberam Ecclesiæ conservabo, quam advocatiam Capitulum thesauro Ecclesiæ comparavit.

Item castra, munitiones et Oppida, et omnes possessiones Ecclesiæ meæ Padeburn. non alienabo, sed integraliter conservabo, et alienata pro posse recuperabo. Omnia et singula supradiçta ego Theodoricus Archiepiscopus Colon. Administrator et Pastor Ecclesiæ Padeburnensis libenter servabo, et Capitulo meo Padeburnensi servare promitto. Sic me Deus adjuvet et sancta Dei Evangelia. Datum sub sigillo meo secreto, Anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinto decimo, crastino Beati Remigii Episcopi.

Indignum ingratumque facinus exauetorati Episcopi & Principis sui, quem Gregorij Pontificis & Ruperti consanguinei Cæsaris auctoritate confirmatum noverant quique tam fortiter in decimum quintum annum diœcesin suam propugnârat: nec alia hujus mali origo & causâ, quam quod Monachos & Clerum reformandum susciperet. Ea nimirum erant corrupti sæculi tempora, ut nec vitia cleri correctionem ab Episcopo, nec civium insolentia emendationem ferret amplius à Principe suo.

Et Morsanus postquam abjecto Wilhelmi antistitis imperio plenam diœcesis administrationem adiit, castra & oppida superioris diœcesis in suam potestatem redegit, postremumque etiam Bernardus Hordius castrum Neuhusanum sedem Episcopi, & cum eo inferiorem diœcesin Morsano in manus tradidit; jamque toto principatu exclusus erat Wilhelmus, neque alius quam per arma & publicum

Theodoricus Morsanus solenniter in urbem & Diœcesin Paderborn. admittitur, exauetorato Wilhelmo.

Horren-
da tem-
pestas
Pader-
bornæ &
Warbur-
gi.

Westfaliæ bellum reditus patebat. Non destitit interim Adolphus Montium Dux Wilhelmi frater Coloniensem dioecesin Westfaliæq; ducatum continuis incurfionibus bellisque fatigare. At quo malo suo Paderbornenses Morsanum pro Episcopo suo delegerint, calamitosa Morsani hujus tempora enarranda docebunt. Nec prodigia denuo defuere, quæ hæc præmonerent. Nam quo tempore hæc rebellionis consilia agitabantur Paderbornæ inter factiosos, mense Julio rursus insolita & horribilis tempestas urbem Paderbornensem agrosque circumpositos concussit; turbine enim ventorum turris & Basilica templumque forense tectis suis nudata sunt, disjectæque tegulæ & trabes ad milliaris spatium per aëra: civium in urbe domus aliæ laceratæ, aliæ funditus everse; nulla sine perniciæ sua fuit. Grandine præterea, quæ alibi frustra glaciæ ad pedis longitudinem excussit, omnes circum fruges in agris obtrita. Haud dissimilis tempestas altam templi turrim Warburgi fulmine incendit, & disjecit. Oppidumque conspirationi obnoxium magnis ædium damnis affecit. Quæ etsi alijs naturalibus elementorum causis adscripserint, non tamen defuere, qui cum Gobelino ad irati numinis indicia & fatalis hujus Administratoris præfagia retulerunt.

Nova Sc-
cta in
Misnia
exorta
damna-
tur.
Gobelin.
ærat. 6. c. 93.
Chron. M.
Belgii.

Per id tempus nova hæresis, quæ Flagellantium sectam resuscitare profitebatur, per Misniam spargi cœpit, sedemq; fixit in Oppido Sangerhusano, duce sibi delecto Conrado Fabro, homine plebeio & scelerato. Horum impia & nefanda doctrina erat, abrogatum jam esse à Deo sacerdotium Evangelicum; in Sacramento altaris nec verum corpus Christi, nec verum Deum esse: nullam esse peccatorum remissionem à Sacerdotibus factam, quæ sola flagellatione impetretur: vana esse, quæ de jejuniis, purgatorio, indulgentiis, cultu Sanctorum, & imaginum hactenus credita sint: præter Natalem Christi & diem Dominicam nullos alios festos dies colendos; & quæ hujusmodi multa fanatici illi homines disseminabant. Quare instituta ac culatione comprehensi, & in Oppido Sangerhusano in rogi conjecti sunt.

Annus Christi 1416.

Sigismundi Cæsar. 7.
Wilhelmi Ep. Pad. 16. & ultimus.
Theodorici Mors. 1.

Acta & hi-
stor. Concil.
Constant.
alique au-
ctores supra
adducti.
Sigismun-
di Imp.

Procedebat jam in tertium annum felici successu, magnæque omnium Episcoporum concordia, Concilium Constantiense; ex auctoritatisque Joanne & Gregorio Pontificibus, restabat ad pacem Ecclesiæ expugnandus Benedictus XIII. in Hispania Pontifex. Is licet multum sollicitatus per Legatos à Concilio in Hispaniam missos, pertinacissimè tamen persistabat in Pontificatu suo retinendo, favore Ferdinandi Aragonum Regis, & procerum quorundam Hispa-

Hispanorum innixus. Quare rogatu Concilii Sigismundus Imperator, apud quem tum summa auctoritas, iter in Hispaniam suscepit, legationeque simul ad ceteros Reges perfunctus, Franciam, Angliam & magnam totius Europæ partem peragravit ad Principes cum Ecclesia reconciliandos: à Patribus interim Constantiæ in Concilio graviter constanterque per congressus sessionesque pertractata sunt ea, quæ ex bono Ecclesiæ poscebantur.

acta pro
pace Ec-
clesiæ
concili-
anda.

Tandem Sigismundo sine Autumni regressus ex Francia in Germaniam rediit, Leodiumque perlatus, Leodiensibus privilegia reddidit. Inde Aquisgranum digressus; ubi aliquamdiu moratus, lites & bella, quibus Theodoricus Colonienfis Archiepiscopus cum Adolpho Montium Duce, & Wilhelmo fratre ac ceteris foederatis commissus erat, non sine magno labore diremit; atque inde, ut hæc auctor Chronici Belgii retulit, Constantiam ad Concilium profectus rediit.

Fecit hæc Sigismundi Cæsaris auctoritas, ut post ejus discessum ex integro se Theodoricus Morsanus, & Wilhelmus antistes noster inter se componerent, cederetque non modo Wilhelmus de jure, quod electione obtendebat in Archiepiscopatum Coloniensem, sed & Paderbornensem Episcopatum, quem Theodoricus Administratoris titulo a Capitulo & Joanne Pontifice obtinuerat, æmulo relinqueret. Quo enim se verteret Wilhelmus in has necessitatis angustias conjectus? qui Capituli & urbis conspiratione, atque æmuli potentia castris Oppidisque exutus, ejectusque erat extra diœcesin, nec nisi per incerta bellorum reditum sperare poterat. Cæsarem præterea sibi habebat adversum, ordines ab æmulo occupatos, Principes, qui magna polliciti erant, fluctuantes, pendentesque à Sigismundi Cæsaris auctoritate, pacem pro bello ubique ex voluntate Principum sollicitantis. Sed magnam hujus mali causam culpamque sibi dederat Wilhelmus, quod Episcopus consecratus non esset, consecrationemque in hunc annum distulerat, qui illi extremus à Pontifice præfinitus erat, aliàs aut in Episcopatu relinquendus, aut hic in alium ordinis veneratione & Apostolicæ Sedis provisu transferendus; ita verò qui nondum sacerdos affectabat Coloniensem, simul Paderbornensi Episcopatu excidit. Igitur ad alia consilia, quia nondum majoribus ordinibus initiatus erat, se vertit, Theodorici cum primis Colonienfis Archiepiscopi hortatu callidaque persuasione. Is quia Wilhelmo sponsam Paderbornensem Ecclesiam præripuerat, neptem illi suam Alheidem, Nicolai Teclenburgenfis Comitissæ filiam, natam ex sorore sua elegantem puellam offert sponsam, multaque præter dotem spondet; quibus captus Wilhelmus sponsam hanc commutat cum sponsa Ecclesiæ suæ. Nuptiæ xix die Mensis Februarij Arensbergæ, præsentibus & procurante Archiepiscopo, celebratæ. Ita amici intimi, qui tam infestis hæcenus æmuli fuerant. Hunc in modum biennio post Joannes de

Wilhelmus
Ep. Paderborn.
sponte
Episcopatu
abijt, &
sponsam
ducit
Theodorici
neptem.

Bavaria, postquam supra xx annos Leodiensem Episcopatum gessisset, renunciato Episcopatu, ex Pontificis dispensatione cum Antonij Limburgensis Ducis filia matrimonium inivit. Hæc tum tempora, hi mores erant, seculi nimirum sensim in hæresis libertatem inclinantis, quæ ex Episcopis fecit maritos. Wilhelmus ex inde, ut Ertwinus scribit, Comitatum Ravensbergensem paternæ hæreditatis partem sortitus, Ravensbergæ Paderbornensibus vicinæ consedit.

Ceterum Wilhelmus connubio quàm Episcopatu felicior. Nam ex Teclenburgica suscepit Gerhardum filium, qui Adolpho patruo post anno 1434 sine liberis extincto successit heres, præterque Montium Ducatum & Comitatum Ravensbergensem, adiit Ducatum Juliacensem & Geldriam, tenuitque deinde per Wilhelmum filium; cui quia unica tantum filia nata Maria heres fuit, ea Joanni III Clivensi Duci denupta, omnes provincias in Clivensem familiam transtulit.

Bellum &
deinde
Pax inter
Duces
Brunswi-
censes,
Comitem
Eberstei-
nium &
Abbatem
Corbei-
ensem.

Bellum præterea hoc anno ad Visurgim fuit, quo Bernardus & Henricus, Duces Brunswicenses & Lunenburgenses, commissi cum Eberstenio Comite, cujus castrum junctis popularium armis adorti; id verò cum juri & libertati Corbejensium derogaret, spondere publicis tabulis uterque Ducum cum Ottone & Wilhelmo filio Theodorico Corbejensium Abbati, & S. Vito, se non modò Beverungam Oppidum, castrumque Sulbecam, Leuteringam, Saltum Sollingum, ceteraque bona & jura relicturos intacta, sed & patrocinium defensionemque Corbejensium Huxtaræque Oppidi adversus Con-

sanguineos Duces Brunswicenses suscepturos. Tabulæ hæc anno Mccccxvi, 23 Julij post festum D. Margarete, Virginis & Martyris diem consignatæ. Utrumne castrum expugnatum, Comitesque è veteri possessione depulsi sint ex annalibus incompertum habeo. Superstes interim clareq; familia Ebersteniorum Comitum ad nostram usq; memoriam conspecta, modò cum Hojanorum, Sternebergen-

sium, Swalenbergensium, Pirmontanorum, Oldenburgicorum Comitum ad Visurgim familiis extincta jacet.